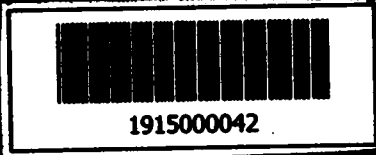
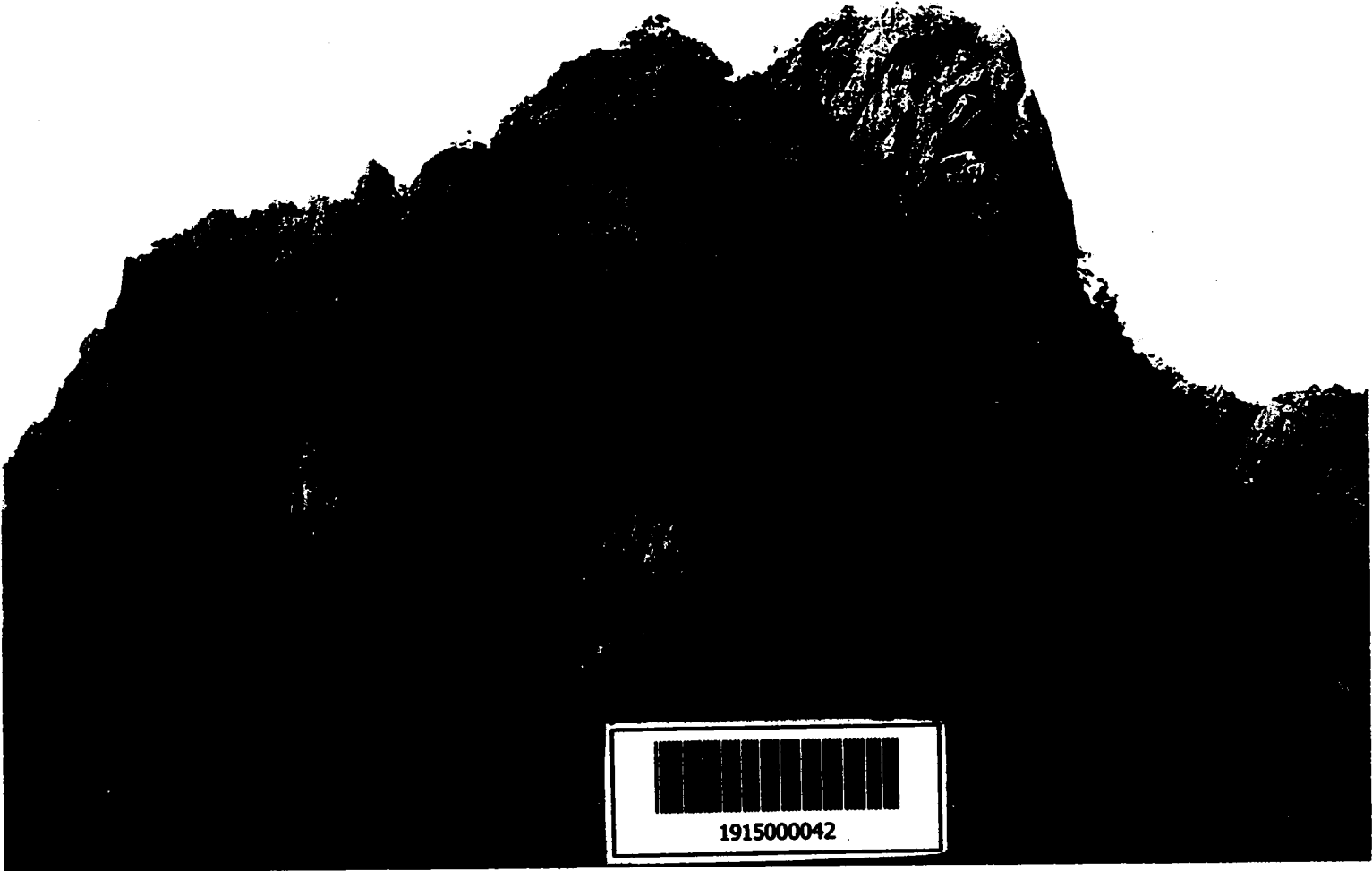

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
(ระยะที่ 2)

๗๑
๑๑๕. ๑๓
๕๔๔๓ก
๕.๔

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรินทร์ สายสาระ
นางสาวยิ่งศักดิ์ คชโคตร
นายพฤทธิ์ เวียงทอง

ดร.สุวารีย์ ศรีปุณะ
นายสมพงษ์ ดุลยอนุกิจ
นายธีระวัฒน์ มะเร็งสิทธิ์
นางกัลยา แสนโพธิ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๖

ศูนย์วิทยบริการตามบ้านภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

๑๗๕ ๓๗๕ ๓๗๕
15 ๑๑๕

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน
จังหวัดเลย (ระยะที่ 2)

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง
- ดร.สุวารี ศรีปุณะ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรินทร์ สายสาระ
- นายสมพงษ์ คุณอนุกิจ
- นางสาวยิ่งศักดิ์ กชโกตร
- นายธีระวัฒน์ มะเร็งสิทธิ์
- นายพฤทธิ เวียงทอง
- นางกัลยา แสนโพธิ์

๘๓
๑๑๕.๕๓

เลขเรียกหนังสือ ๘ ๔๕๓ ก
ศูนย์วิทยบริการ
เลขทะเบียน 1๕๕๑๐๓ ๒ ๔
วันเดือนปี ๑๕ ๙ ๑๑

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๖

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความร่วมมือและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ) สถาบันราชภัฏเลย องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพุก กลุ่มองค์กร/ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม เป็นต้น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละครั้ง ซึ่งจัดขึ้นโดยคณะกรรมการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและผู้ประสานงาน โครงการวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งการตรวจเยี่ยมของผู้ประสานงานและผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่วิจัย ได้ช่วยพัฒนาความคิด แนวทางการวิจัยเป็นกำลังใจ เพิ่มแรงบันดาลใจและความมั่นใจในการทำวิจัย ตลอดจนช่วยขยายมุมมองการวิจัยให้แก่คณะผู้วิจัยมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นรายงานผลตามแผนการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2 ที่มีความต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 1 ภายใต้ระยะเวลาเพียง 3 เดือน ดังนั้นหากมีสิ่งใดบกพร่อง คณะผู้วิจัยยินดีน้อมรับเพื่อการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ขอขอบคุณทั้งหน่วยงานและบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง

ดร.สุวารีย์ ศรีบุญะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรินทร์ สายสาระ

นายสมพงษ์ ดุลยอนุกิจ

นางสาวยิ่งศักดิ์ กชโคตร

นายธีระวัฒน์ มะเวงสิทธิ์

นายพฤทธิ เวียทอง

นางกัลยา แสนโพธิ์

บทคัดย่อ

การพัฒนากระบวนมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหิน
ผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย (ระยะที่ 2)

DEVELOPMENT OF QUALITY STANDARDIZATION ON ECO-TOURISM :
A CASE STUDY OF SUAN HIN PHA-NGAM (A STONE GARDEN),
NONG HIN SUB-DISTRICT, LOEI PROVINCE (PHASE II)

งานวิจัยครั้งนี้เพื่อร่วมกับชุมชนพัฒนากระบวนมาตรฐานคุณภาพการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม (บางส่วน) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ
การแบบมีส่วนร่วม (PAR) รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการประชุมจัดเวทีชุมชนใช้เทคนิค AIC ให้ผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ สมาชิก อบต. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น แม่ค้าขายอาหารและของที่ระลึก กลุ่มรถ
อีแต๊ก พระ ตำรวจชุมชน นักเรียน ครู ฯลฯ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา ค้นหา
สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหา มีการทดลองปฏิบัติพัฒนามาตรฐานคุณภาพบางเรื่องคือการอบรม
ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้วิทยากรในชุมชน การพัฒนา
มาตรฐานคุณภาพการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายอาหาร กลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก กลุ่มรถอีแต๊ก
และพัฒนาการประชาสัมพันธ์โดยใช้โปสเตอร์และแผ่นพับ ในระหว่างทดลองปฏิบัติได้ร่วมกับ
ชุมชนออกก้ากับคิดตามใช้หลัก PDCA และประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียน

ผลการวิจัย พบว่ากระบวนมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่ง
ท่องเที่ยวสวนหินผางาม (1) ด้านพื้นที่ คือความสวยงามของภูเขาหินปูนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมี
ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ มีที่ตั้งที่เข้าถึงได้สะดวก มีทางเดินเท้า ป้ายนิเทศแต่ละจุด และ
จุดพักชมวิว สำหรับนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม (2) ด้านการจัดการ คือมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์บริการสำหรับต้อนรับและแนะนำเบื้องต้น ลานจอดรถ
ร้านอาหารที่สะอาดและปลอดภัย ร้านขายของที่ระลึก ห้องน้ำ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น รถอีแต๊กรับ-ส่ง
มัคคุเทศก์ท้องถิ่น แม่ค้า และพนักงานขับรถอีแต๊กสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานได้
มากขึ้น (3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือมีแผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายนิเทศ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เน้น และสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีการใช้แหล่งท่องเที่ยว
สวนหินเพื่อการศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) และ (4) ด้านการมีส่วนร่วม คือประชาชนใน
ชุมชนเริ่มต้นตัว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้ดีขึ้น ข้อจำกัดที่

(3)

สำคัญของการวิจัยครั้งนี้คือ มีเวลาในการทดลองปฏิบัติมาตรฐานคุณภาพบางเรื่องค่อนข้างน้อย
ผลการวิจัยครั้งนี้ได้บทเรียนว่า ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่จะใช้ในการทำงานร่วมกับ
ชุมชน คือการใช้ยุทธศาสตร์การจัดและสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม
ยุทธวิธีที่น่าจะนำไปขยายผลได้คือ การระดมการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องประสาน และกระทำ
โดยตรงกับชุมชน เน้นหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเตรียมชุมชน

Abstract

DEVELOPMENT OF QUALITY STANDARDIZATION ON ECO-TOURISM : A CASE STUDY OF SUAN HIN PHA-NGAM (A STONE GARDEN), NONG HIN SUB-DISTRICT, LOEI PROVINCE (PHASE II)

This research is participatory action research (PAR) aimed to develop the quality standardization on eco-tourism management in Suan Hin Pha-Ngam (some parts) collecting data by applying AIC technique. The stakeholders were Tambon administration organization committee members, local guides, food and souvenir sellers, pushcart drivers, monks, community police, students and teachers. All participated in exchange learning, identifying problems and analyzing causes and solutions. Moreover, there were some activities supported the quality standardization such as the English training course for tourism implemented by local experts, the services of food seller group, souvenir sellers group, pushcart drivers group and the public relations by using posters and leaflets. On the process, there was a participation in the community applying PDCA principles and workshop held for lesson learned conclusion.

It was found that the development of the quality standardization on eco-tourism management was depended on the following aspects. 1) Landscape aspect comprises of the beautiful limestone mountains, which are local identity. There are not only the plentiful natural resources but also the convenience of location, walkpaths, information signs, scenic points that attract the tourists. 2) Management aspect comprises of the convenient facilities for tourists such as information services, car park, clean and safe restaurants, souvenir shops, toilets, local guides, and pushcart service. All of these people are able to communicate basic English. 3) Activity and process aspect comprises of providing leaflets, posters, information signs and local guides that educate about the surrounding environment, which focus on the creation of environmental Suan Hin conservation awareness as a tourist attraction for fieldwork. And 4) on participation aspect, it indicates the community which is alert for exchange learning and development. Besides, the significant limitation of this research is time constraint for quality standardization trials.

In addition, it has been learned from the research that the community participation strategies are the formation and the creation of participation learning process. The strategy that needs to be expanded is to mobilize the community participation, which is directly to coordinate with the community focusing on the community preparation.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทคัดย่อภาษาไทย	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญแผนที่	(8)
บทที่ 1 สรุปโครงการวิจัยโดยย่อ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์โครงการ	2
1.4 พื้นที่ศึกษา	3
1.5 วิธีการดำเนินงาน	3
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	5
2.2 บริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสภาพปัญหา	8
2.3 สาระความรู้ ผลการศึกษาหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	26
บทที่ 3 รายงานผลการดำเนินกิจกรรม	35
บทที่ 4 วิเคราะห์ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม	89
4.1 ความสอดคล้องของกิจกรรม และผลที่ได้ตามแผนการดำเนินงาน	89
4.2 การบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถตอบคำถามวิจัยที่วางไว้ ของกิจกรรมที่ปฏิบัติ	94

	หน้า
บทที่ 5 บทเรียนที่ได้จากการวิจัย	106
5.1 การเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	106
5.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน	107
5.3 การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง	110
5.4 ปัญหา อุปสรรคของการทำงานวิจัยและแนวทางแก้ไข	111
5.5 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะต่อ โครงการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ	113
 บรรณานุกรม	 115
 ภาคผนวก	 119
ภาคผนวก ก แผนที่แสดงจุดท่องเที่ยวในสวนหินผางาม	120
ภาคผนวก ข แผนที่แสดงที่ตั้งวนอุทยานผางามตามคำสั่งกรมป่าไม้ ที่ 959/2545 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2546	124
ภาคผนวก ค เอกสารที่เกี่ยวกับการประสานกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมการวิจัย	126
ภาคผนวก ง ไปสเตอร์ และแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางาม (สนับสนุนโดยใช้งบประมาณ โครงการวิจัย)	143

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนหมู่บ้าน เนื้อที่ และจำนวนประชากรในตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย	16
2	รายได้ต่อหัวของหมู่บ้านที่สวนหินผางามตั้งอยู่	17
3	ข้อมูลจำนวนคณะนักร้องท้องถิ่นและรายได้ในเขตสวนหินผางาม จังหวัดเลย	24
4	กิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วง 18 กรกฎาคม - 19 กันยายน 2546	34
5	แสดงกิจกรรมที่ดำเนินงานกับผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน	89
6	หน่วยงาน/องค์กรที่เข้ามามีส่วนสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สวนหินผางาม	95
7	การสังเคราะห์ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของสวนหินผางาม	98

สารบัญแนบที่

แนบที่ที่	หน้า
1 แสดงที่ตั้งจังหวัดเลยในประเทศไทย	9
2 แสดงลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดเลย	11
3 แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	20

บทที่ 1

สรุปโครงการวิจัยโดยย่อ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน และถือว่าเป็นอุตสาหกรรมบริการชนิดหนึ่งที่ลงทุนค่อนข้างต่ำ แต่สร้างมูลค่าเพิ่ม (Add Values) ที่สูง ดังนั้นทุกประเทศทั่วโลกจึงมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ จากธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประการ ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ที่พัก ร้านอาหารและภัตตาคาร ร้านค้ารูป ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ปีนน้ำมัน เป็นต้น ปกติการท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงกับกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มคือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและเจ้าของพื้นที่ นักท่องเที่ยว ต้องการผลตอบแทนในแง่ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการได้ดู ชื่นชม แหล่งท่องเที่ยวและได้รับความสนุกสนาน ผู้ประกอบการมีความสำคัญในแง่ที่ควรมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และไม่หวังผลประโยชน์มากเกินไป ส่วน เจ้าของพื้นที่ นั้นถือว่าเป็นผู้เสียประโยชน์มากที่สุด ถ้าหากว่าการบริหารจัดการไม่ดี เพราะทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่จะถูกดูจากบุคคลภายนอก

การท่องเที่ยวโดยบุคคลภายนอกเข้ามาลงทุนพื้นที่ที่เหมาะสมควรเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์มากกว่าการใช้ทรัพยากร กล่าวคือต้องรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวได้คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่ที่ความคงอยู่ตามสภาพธรรมชาติของสิ่งเหล่านั้นอย่าไปทำลายหรือทำให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ต้องปรับปรุง พัฒนาและรักษาไว้ เพราะนักท่องเที่ยวต้องการชื่นชมคุณค่า ดังกล่าวหรือแม้แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เช่น การละเล่น ภาษา การแต่งกาย ฯลฯ ก็ไม่ควรคิดแปลงเช่นกัน เพราะคุณค่าของสิ่งเหล่านี้อยู่ที่การคงเอกลักษณ์เดิมไว้ ซึ่งที่กล่าวมาโดยสังเขปนั้นเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างหนึ่งที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible) ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและมีการให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างน้อยประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการคือ พื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการอย่างยั่งยืน กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น

จังหวัดเลยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเหมือนจังหวัดอื่น ๆ คือ เริ่มให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตาม

ธรรมชาติ เช่น ภูกระดึง ภูเรือ ภูหลวง แก่งคุดคู้ ฯลฯ ในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดนั้น “สวนหินผางาม” หรือ “คูมหมิงเมืองไทย” เป็นแหล่งเดียวที่มีการริเริ่มและใช้ความพยายามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ต่าง ๆ นิยมมาเที่ยวที่นี้มากขึ้นเรื่อย ๆ หากมีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่นี้ได้เหมาะสม อาจจะเป็นกรณีศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดเลยได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการวิจัยและพัฒนาการจัดการมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สวนหินผางาม เริ่มเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาอย่างไร ริเริ่มภายใต้ปัจจัยอะไรบ้างที่สนับสนุนให้เกิดการเริ่มต้นดังกล่าว

1.2.2 หน่วยงานหรือองค์กรทั้งของรัฐเอกชนหรือประชาชนอะไรบ้างที่เข้ามามีส่วนสนับสนุน และได้สนับสนุนในเรื่องอะไรบ้าง

1.2.3 ประชาชนในท้องถิ่น (ทั้ง 6 หมู่บ้าน ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน) มีส่วนร่วมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม อย่างไรบ้าง

1.2.4 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณสวนหินผางาม ที่ผ่านมาสามารถสรุปกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอะไรบ้าง และคิดว่าเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพอะไรบ้างที่ยังขาดอยู่ และควรกำหนดเพิ่มเติมอีก

1.2.5 ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสวนหินผางามที่เชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานจากท้องถิ่นกับมาตรฐานระดับชาติควรเป็นอย่างไรบ้าง

1.2.6 ระบบรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามควรจะเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์โครงการ

1.3.1 เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และบทเรียนของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

1.3.2 เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

1.4 พื้นที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม (คุนหมิงเมืองไทย) ซึ่งชุมชนพยายามจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยว 6 หมู่บ้าน ในเขตตำบลปวนพูน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ได้แก่ หมู่ที่ 1 (บ้านปวนพูน) หมู่ที่ 4 (บ้านสวนห้อม) หมู่ที่ 10 (บ้านผางาม) หมู่ที่ 11 (บ้านผาฝ้าย) หมู่ที่ 13 (บ้านจอมทอง) และหมู่ที่ 15 (บ้านทุ่งโพธิ์) ลักษณะทั่วไปสวนหินผางามเป็นเทือกเขาหินปูน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 750 เมตร มีระยะทางห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดเลย ประมาณ 64 กิโลเมตร (นับระยะทางตามทางหลวงหมายเลข 201 จากจังหวัดเลย ถึงเขตเทศบาลตำบลหนองหิน จะมีทางแยกออกไปอีกประมาณ 19 กิโลเมตร)

1.5 วิธีการดำเนินงาน

ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ถอดบทเรียนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นอยู่ในชุมชน เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของท้องถิ่นและร่วมกันค้นหาสิ่งที่ขาดอยู่ แล้วปฏิบัติการเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ขั้นนี้ประกอบกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ แผนที่ กชช.2 ค แผ่นพับ เป็นคน
- 2) การรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพ สัถยภาพของพื้นที่ ประวัติชุมชน ฯลฯ ใช้การสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ
- 3) ศึกษาวิเคราะห์สภาพการจัดการท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์กลุ่มและสัมภาษณ์เจาะลึก
- 4) จัดเวทีชุมชน โดยใช้วิธีการ SWOT เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา

5) สรุปประมวลบริบทชุมชนและบทเรียนในการจัดการท่องเที่ยว เงื่อนไขและปัจจัย และเขียนรายงาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขั้นนี้ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

1) จัดเวทีชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยังขาดอยู่และร่วมวางแผนปฏิบัติการเพิ่มเติมเพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความเป็นไปได้ในท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วม (AIC)

2) ทดลองนำแผน “ปฏิบัติการเพิ่มเติม” ไปปฏิบัติการจริงในชุมชนประมาณ 5-6 เดือน โดยใช้หลักวงจรคุณภาพ PDCA และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทดลองอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

3) สรุปบทเรียน รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในระยะเวลาที่ 1 ได้ดำเนินการรายงานไปแล้ว ดังนั้นในรายงานการวิจัยฉบับนี้จึงเป็นการรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในระยะเวลาที่ 2

เนื่องจากรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในระยะเวลาที่ 1 ได้ดำเนินการรายงานไปแล้ว ดังนั้นในรายงานการวิจัยฉบับนี้จึงเป็นการรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในระยะเวลาที่ 2

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

โครงการนี้จะช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีคุณภาพสูงขึ้นจากการที่คณะผู้วิจัยได้เข้าไปจัดกระบวนการเรียนรู้ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกับนักวิจัย และต้นตัวที่จะร่วมกันดูแลรักษาสวนหินผางาม และบริเวณใกล้เคียงให้คงสภาพเป็นธรรมชาติที่สวยงาม ต่อเนื่อง สถาบันราชภัฏเลยได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) ตามปรัชญาของสถาบัน รวมทั้งได้ใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนการสอน รายวิชาตามหลักสูตร โปรแกรมวิชาต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทุกส่วนในชุมชนได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพดังกล่าว

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างบริบทชุมชนกับแหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางาม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เข้าไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับคณะผู้วิจัย ข้อมูลที่ได้มีทั้งจากเอกสารที่มีผู้ศึกษาไว้และข้อมูลจากพื้นที่จริง จึงใคร่เสนอด้วยรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยว หมายถึงปรากฏการณ์หรือความสัมพันธ์ที่เกิดจากการเดินทางและพักค้างคืนที่อื่น เป็นการชั่วคราวโดยมิได้ประกอบอาชีพ และยังหมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อความบันเทิงหรือการพักผ่อนหย่อนใจ (วิชัย เทียนน้อย, 2540, หน้า 1-2) ธรรมชาติของการท่องเที่ยว คือเป็นกิจกรรมที่ลงทุนค่อนข้างต่ำ แต่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง เนื่องจากมีแหล่งและหรือทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นต้นทุนเดิมอยู่แล้ว และเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบสัมพันธ์กันอยู่ 5 องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดระบบการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์คือ (1) แหล่งหรือทรัพยากรท่องเที่ยว (2) นักท่องเที่ยว (3) ผู้ประกอบการลักษณะต่าง ๆ (4) ประชาชน/ชุมชนท้องถิ่น และ (5) องค์กรภาครัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบธรรมชาติ ประการหนึ่งของการท่องเที่ยว คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรมากกว่าการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้เพื่อให้สามารถคงที่สิ่งที่สามารถดึงดูดใจ (Attractions) นักท่องเที่ยวให้ยืนยาว (มนัส สุวรรณ, 2545, หน้า 7-8) ซึ่งเรียกว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible) ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม และมีการให้การศึกษาแก่ผู้ท่องเที่ยว (ประจักษ์ คาศรี, 2545, หน้า 34) ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นสากลคืออะไร ยังไม่มีคำจำกัดความที่เป็นเอกฉันท์ คนไทยจำนวนมากก็ยังไม่เข้าใจเช่นกัน แม้ผู้ที่อยู่ในวงการนี้ก็ยังมีข้อถกเถียงกันหาข้อยุติไม่ได้ อย่างไรก็ตามประเทศในตะวันตกได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวทุกรูปแบบที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีกระบวนการเรียนรู้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นมีการจัดการ โดยคนท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างอาชีพและ

รายได้ในท้องถิ่นทั้งคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและสังค มวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างไปจากแนวคิดของนักวิชาการไทยที่มองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็น องค์รวมระหว่างธรรมชาติกับวัฒนธรรม เนื่องจากวิถีชีวิตคนไทยมีความสัมพันธ์กลมกลืนกับ ธรรมชาติมาตั้งแต่อดีต รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากตะวันตกไม่ได้มองถึงเอกลักษณ์ถิ่น คำว่า “นิเวศ” ในความหมายตะวันตกมองธรรมชาติเป็นหลัก แต่ประเทศไทยมีการผสมผสาน ระหว่างธรรมชาติกับวัฒนธรรม โบราณคดีและวิถีชีวิตชุมชน ฉะนั้นประเทศไทยจึงควรมีรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นของตนเอง ซึ่งมีการบูรณาการหลายมิติอยู่ในเรื่องของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ คุณภราเดช พัทชมวิเชียร ได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากการประชุมในหัวข้อ “เอกลักษณ์ ทัศนียภาพท้องถิ่น สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างวันที่ 7-9 มีนาคม 2545 ณ ศูนย์การ ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งเป็นเวทีกระบวนกรมีส่วนร่วมจากทุกภาค ซึ่งน่าจะเป็นจุดขึ้นการ จัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยคือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมเสริม ไม่ควรละทิ้งโครงสร้างกระบวนกรผลิต อาชีพดั้งเดิมของท้องถิ่น

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็น เครื่องมือ (ไม่ใช่เป้าหมายในกระบวนกรพัฒนา ท้องถิ่นที่ยั่งยืน เนื่องจากมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมใน ขณะที่มีการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในท้องถิ่น

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนกรบูรณาการกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น ทั้งทางด้านเกษตรปลอดสารพิษ ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การดูแลสุขภาพโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย สมุนไพร หลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น (พัชริน คำรงกิตตกุล, 2545, หน้า 1, 2, 5)

กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง นิเวศไว้ในแผนปฏิบัติการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่ดี เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่ง วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนกรเรียนรู้ ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึก ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งมีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ประการคือ

1. ด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

(Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็น

การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)

2. ด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed tourism)

3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องค่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)

4. ด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับความประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพท้องถิ่นในที่นี่ เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation-based tourism)

กล่าวโดยสรุปการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะเฉพาะ คือ เน้นรักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก จำกัดรูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ของแต่ละแห่ง อาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับและให้ความสำคัญต่อการให้การศึกษาและการสร้างจิตสำนึก (ประยูร ศาสรี, 2545, หน้า 40)

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญและเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ซึ่งทั่วโลกให้ความสนใจรวมทั้งประเทศไทยด้วย

2.2 บริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสภาพปัญหา

2.2.1 ประวัติศาสตร์จังหวัดเลย

จากการสันนิษฐานได้ทราบว่า เมืองเลยนี้คงสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยหลวงพระบาง เพราะลัทธิประเพณีขนบธรรมเนียม ความเป็นอยู่ ตลอดจนภาษาเหมือนกับชาวไทยหลวงพระบางทุกอย่าง การสร้างบ้านเมืองของจังหวัดเลยในระยะแรก ๆ นั้นไม่มีหลักฐานพอจะอ้างอิงให้เป็นที่แน่นอนได้ เพราะท้องถิ่นเต็มไปด้วยภูเขาและถ้ำมืด มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุมหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด เมื่อ พ.ศ. 2396 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ได้ทรงพิจารณาเห็นว่า ผู้คนแขวงนี้ได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน สมควรจัดตั้งเป็นเมือง ในที่สุดทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านเซไลเป็นเมืองขึ้น และโปรดเกล้าฯ ตั้งท้าวคำแสน เป็นหลวงศรีสงคราม เป็นเจ้าเมืองเลยคนแรก (พิไลวรรณ แสงจำ, 2526, หน้า 16) การศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดเลยยังคงเป็นประเด็นที่จะต้องศึกษากันให้มากขึ้นในอนาคต

2.2.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์และแหล่งธรรมชาติจังหวัดเลย

2.2.2.1 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

จังหวัดเลยตั้งอยู่ที่ละติจูด $17^{\circ} 27'$ เหนือและลองจิจูดที่ $101^{\circ} 47'$ ตะวันออกจัดเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดและมีอุณหภูมิต่ำสุดของภาคอีสาน วันที่ดวงอาทิตย์อยู่ตรงศีรษะ ครั้งที่ 1 วันที่ 11 พฤษภาคม และครั้งที่ 2 วันที่ 4 สิงหาคม ของแต่ละปี ในแง่ลองจิจูดจังหวัดเลยมีเวลาช้ากว่าเวลามาตรฐานของประเทศไทยซึ่งถือที่ลองจิจูด 105° เขตอำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 13 นาที

2.2.2.2 ที่ตั้งสัมพันธ์

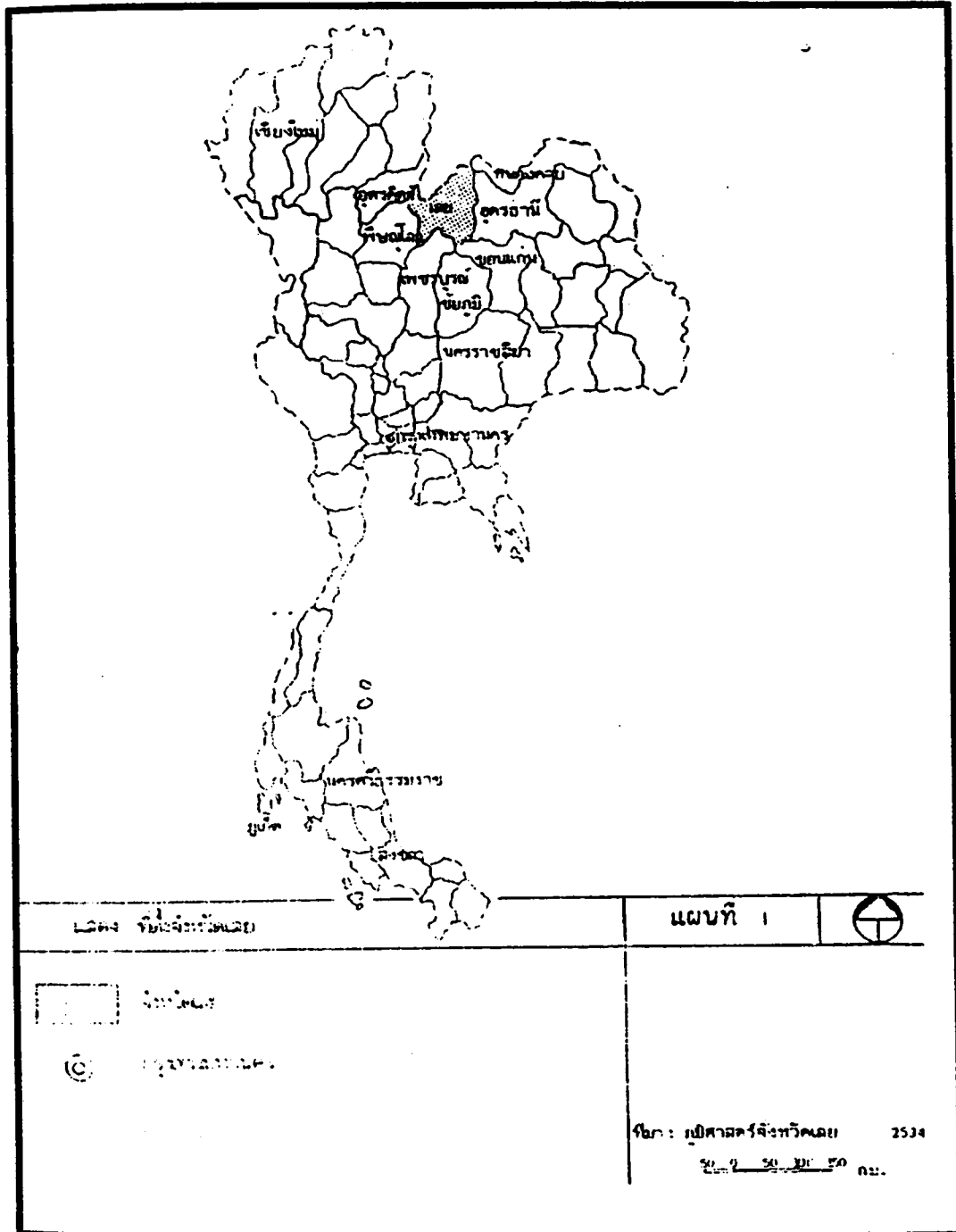
จังหวัดเลยมีระยะห่างจากกรุงเทพฯ 520 กิโลเมตร (ตามเส้นทางเลข - ชัยภูมิ-กรุงเทพฯ) หรือถนนหมายเลข 201 หรือประมาณ 460 กิโลเมตร ตามถนนหมายเลข 203 ผ่านจังหวัดเพชรบูรณ์และอำเภอด่านซ้าย ภูเรือ จังหวัดเลย โดยมีทำเลที่ตั้งสัมพันธ์กับบริเวณแวดล้อมตามทิศต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ จดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีร่องน้ำลึกแม่น้ำเหือง และแม่น้ำโขง เป็นเส้นพรมแดน

ทิศใต้ ติดต่อกับกิ่งอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น และกิ่งอำเภอน้ำหนาวและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก ติดต่ออำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย อำเภอน้ำโสม
สุวรรณคูหา นากลาง และอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู และอำเภอศีขมภู จังหวัด
ขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอชาติตระการ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก

แผนที่ที่ 1 แสดงที่ตั้งจังหวัดเลยในแผนที่ประเทศไทย

2.2.2.3 ขนาดและรูปร่าง

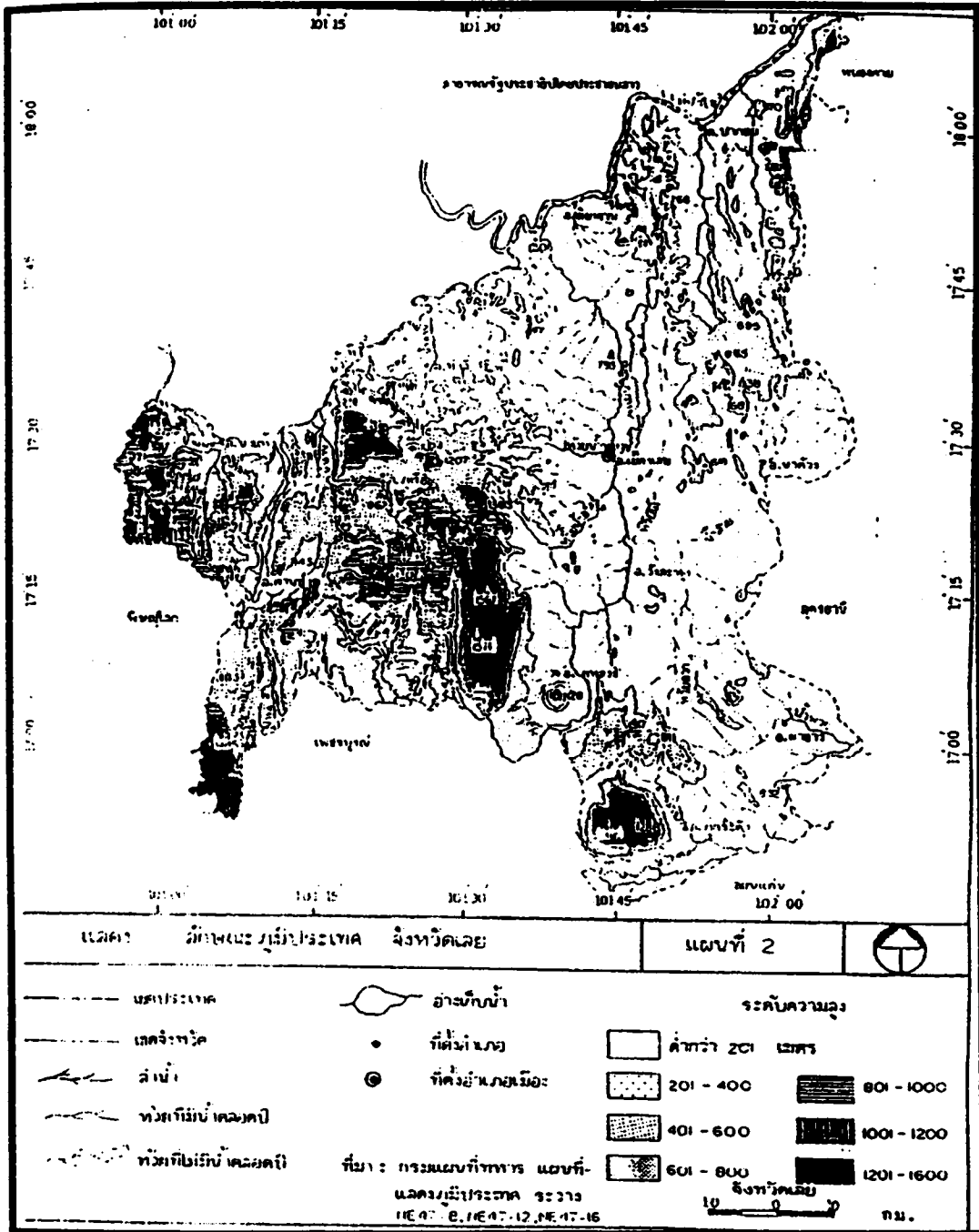
ขนาดจังหวัดเลยในแง่เนื้อที่มีพื้นที่ 11,424.612 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 6.77 ของภาคอีสาน นับเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ เป็นอันดับ 5 ของภาคอีสาน ขนาดจังหวัดเลยในแง่ประชากร มีจำนวนประชากรประมาณ 600,000 คน

รูปร่าง ดูจากแผนที่จังหวัดเลย จะเห็นว่า จังหวัดเลยมีรูปร่างคล้ายสามเหลี่ยมด้านเท่า มีลักษณะค่อนข้างกระชับและมีความเป็นเอกภาพสูง (Compact shape) น่าจะเป็นจังหวัดที่สะดวกในการดูแลหรือการบริหารจัดการ สามารถดูแลจัดการงานต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและทำการพัฒนาได้ง่าย

2.2.2.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา จึงมีสมญานามว่า “เมืองทะเลแห่งภูเขา” ส่วนใหญ่เป็นภูเขาขดคด (Mesa) ซึ่งจะมีลักษณะสวยงาม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ภูกระดึง ภูเรือ ภูหลวง เป็นต้น และส่วนหนึ่งมีลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูน ที่เรียกกันว่า ภูมิประเทศแบบคาร์สต์ (Karst Topography) เช่น บริเวณผานกเค้า อำเภอภูกระดึงต่อเนื่องกับภูเขาในเขตกิ่งอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น บริเวณสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน เป็นต้น เห็นได้จากการมีถ้ำปรากฏอยู่จำนวนมาก

นอกจากภูเขาขดคดและภูเขาหินปูนแล้ว จังหวัดเลยยังมีแม่น้ำเลย เป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัด มีต้นกำเนิดจากภูผาสากเป็นภูเขาเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของภูหลวงไหลผ่านอำเภอภูหลวง วังสะพุง อำเภอเมืองและไหลลงแม่น้ำโขง ที่บ้านหาคแฮ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีความยาว 120 กิโลเมตร

แผนที่ที่ 2 แสดงลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดเลย

2.2.2.5 ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากจังหวัดเลยตั้งอยู่ในตำแหน่งละติจูดสูงสุดของภาค และมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และที่ราบเชิงเขา จึงทำให้เป็นจังหวัดที่มีอากาศหนาวที่สุดในภาคอีสาน ความแตกต่างของอุณหภูมิประจำวันสูง คือ ฤดูร้อนจะร้อนมาก (เดือนเมษายน พ.ศ.2518 อุณหภูมิสูงสุด 40.8° C) ฤดูหนาวจะหนาวจัด บางปีมีน้ำค้างแข็ง ซึ่งมีลักษณะเป็นเกล็ดน้ำแข็งเกาะอยู่กับต้นพืช ซึ่งคนเมืองเลยเรียกว่า “แม่คะนึ่ง” (มกราคม พ.ศ.2518 อุณหภูมิต่ำสุดถึง - 1.3° C) อุณหภูมิเฉลี่ย (พ.ศ.2494 - 2523) เท่ากับ 21.7° C

2.2.2.6 แหล่งธรรมชาติ

จังหวัดเลยมีแหล่งธรรมชาติหรือสถานที่/พื้นที่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ แก่ง ฯลฯ จึงเป็นจังหวัดเลยที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งธรรมชาติอยู่จำนวนมาก คือ ประมาณร้อยละ 70 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ที่สำคัญ ได้แก่ ภูกระดึง ภูเรือ ภูหลวง แก่งคุดคู้ ถ้ำโพธิสัตว์ น้ำตกสวนห้อม น้ำตกเพียงดิน สวนหินผางาม เป็นต้น

2.2.2.7 ลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูน

ลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูน ใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Karst Topography” หรือ “Karst Region” หรือ “Karstland” เป็นชื่อที่มีต้นกำเนิดมาจากดินแดนทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศยูโกสลาเวียในอดีตเนื่องจากในประเทศนี้มีลักษณะภูมิประเทศภูเขาหินปูนเด่นชัดที่สุด ศัพท์ภาษาอังกฤษคำนี้ มาจากคำว่า “Karst Limestone District” ที่เทือกเขาโคเนาริก แอลป์ ใกล้ชายฝั่งทะเลอาเดรียติกของยูโกสลาเวีย

ลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูน จะเป็นพื้นที่หินปูนที่มีบริเวณผิวน้ำขรุขระ เป็นแอ่ง สังกัดได้ง่าย เพราะมีลักษณะเป็นตะปุ่มตะป่ำ มีพืชขึ้นอยู่ไม่มาก อาจเป็นเพียงทุ่งหญ้าหรือหากมีต้นไม้ก็ไม่หนาทึบ หินปูนมีคุณค่าทางธาตุอาหารค่าและไม่เก็บความชุ่มชื้น แต่ยังมีคุณค่าทางเศรษฐกิจในด้านการก่อสร้างมักมีการทะเลาะภูเขาหินปูนและนำหินมาใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในเขตจังหวัดเลย ราชบุรี สระบุรี ฯลฯ

ลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูน เป็นลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับน้ำใต้ดินคือ น้ำใต้ดิน เป็นตัวการ (Agent) หรือมีอิทธิพลในการทำให้เกิด เริ่มต้นจาก น้ำฝน เมื่อตกลงมาจากบรรยากาศจะดูดกลืน (Absorb) คาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศ ทำปฏิกิริยากลายเป็นกรดคาร์บอนิกอ่อน มีความสามารถในการละลาย (Solution) และเมื่อฝนตกถึงพื้นดิน ซึมซับลงสู่ภายใต้ผิวดินกลายเป็นน้ำใต้ดิน ก็ยังคงมีคุณสมบัติในการเป็นกรดคาร์บอนิก (Carbonic acid) อยู่ หินปูนประกอบด้วยแร่แคลไซต์หรือแคลเซียมคาร์บอเนต

สามารถถูกทำให้ละลายได้โดยกรดคาร์บอนิกหรือน้ำใต้ดินประกอบกับการที่หินปูนมีคุณสมบัติทางกายภาพเป็นหินที่มีรอยแตก (Joints) เชื่อมต่อกัน ง่ายต่อการละลายจนเป็นโพรง และง่ายต่อการที่น้ำจะซึมผ่านรอบแยกนี้ (Well-Jointed Rock) ในบริเวณที่ส่วนประกอบด้วยหินปูนนั้น มักจะมีรูปแบบการระบายน้ำที่เป็นแบบ Sub-surfaced คือไหลอยู่ภายใต้ดิน ถ้าน้ำซึ่งไหลมาจากบริเวณอื่น เมื่อไหลผ่านบริเวณที่ประกอบด้วยหินปูนจะซึมลงสู่ใต้ดินทางหลุมซบ (Sink Hole หรือ Swallow-Hole) และไหลอยู่ภายใต้ดินจนกว่าจะไปพบกับชั้นหิน ซึ่งไม่ปล่อยให้ให้น้ำไหลผ่านไปได้ (Impermeable Layer) ก็จะไหลบนชั้นหินนั้นจนพบพื้นผิวดิน จึงไหลเป็นลำธารต่อไป

ในขณะที่ทางน้ำไหลอยู่ใต้ดิน จะทำการละลายหินปูนบริเวณนั้นไปด้วย จนรอยแยก (Joints) ต่าง ๆ นั้น แยกออกจากกันเป็นรูโพรง ถ้าปรากฏบนพื้นโลกเรียก "หลุมซบ (Sink Hole หรือ Swallow Hole)" หลุมซบนี้หากเชื่อมต่อกัน มีขนาดกว้างและใหญ่ขึ้นเรียก "แอ่งหินปูนหรือหุบหินปูน" (Doline) และหากแอ่งนี้เชื่อมต่อกันมาก ๆ จะมีลักษณะเป็น "ที่ลุ่มหินปูน" (Uvala) และหากการซบตัวของหินปูนนี้กว้างมากจนเชื่อมต่อกันเป็นที่ราบเรียกว่า "ที่ราบหินปูน" (Polje อ่านว่า พอลจี) หากน้ำใต้ดินทำการละลายหินปูนจนกลายเป็นรูโพรงขนาดกว้างภายใต้ผิวดิน เรียกว่า "ถ้ำ" (Cave หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่เรียก Cavern) ภายในถ้ำยังมีลักษณะภูมิประเทศอีกหลายอย่าง เช่น หินงอก (Stalagmite) หินย้อย (Stalactite) เสาหิน (Column หรือ Pillar) เป็นต้น

หลุมซบ (Sink Hole หรือ Swallow Hole) เกิดได้จากการที่เพดานถ้ำทรุดตัวลง ทำให้พื้นดินซึ่งอยู่เหนือเพดานถ้ำนั้นซบตัวลง หรืออีกกรณีหนึ่งคือ การที่หินปูนก่อตัวเป็นลักษณะของรอยแยกเชื่อมกัน ปฏิกิริยาการละลาย (Solution) ทำให้รอยแยกบนพื้นผิวดินแยกออกเป็นหลุมกว้างขึ้นได้

นอกจากนี้ลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูนยังประกอบด้วย "เขาเตี้ยขจรรวม" (Clint) และ "ระแหงหิน" (Grrike) สลับกันไป ระแหงหินเกิดจากการที่รอยแยกถูกละลายให้แยกออก และยอดที่เหลือระหว่างระแหงหินต่าง ๆ นั้นคือ เขาเตี้ยขจรรวม (Clint)

การเกิดลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาหินปูนที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของบริเวณสวนหินผางามที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.2.2.8 การปกครอง

จังหวัดเลยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง วังสะพุง ปากชม เขียงคาน ท่าลี่ ภูเรือ คำน้อชาย ภูกระดึง นาแห้ว นาด้วง ภูหลวง

ผาขาว กิ่งอำเภอเราวัณ และกิ่งอำเภอหนองหิน

2.2.3 สภาพทั่วไปของตำบลปวนทุ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนปวนทุหรือตำบลปวนทุ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย แม้ว่าพื้นที่วิจัยจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในชุมชนทั้งหมด แต่ควรจะเข้าใจสาระความรู้ส่วนต่าง ๆ ภายในชุมชนด้วย

2.2.3.1 ความหมายของชื่อและประวัติความเป็นมา

คำว่า“ปวน” หมายถึงช่องว่าง ท่ามกลางหญ้าหรือสระหรือโคลนที่เป็นแอ่งอยู่เหนือน้ำ สำหรับปลาหรือสัตว์ชั้นลอยหายใจ ในที่นี้เป็นชื่อลำน้ำซึ่งต้นน้ำเกิดบริเวณบ้านผาขาว คำว่า “ทุ” หมายถึง ผุดขึ้น ทะลุขึ้น พุ่งขึ้น เพราะฉะนั้นคำว่า “ปวนทุ” หมายถึง ช่องว่างซึ่งมีน้ำทะลุขึ้นมาใช้เป็นชื่อแม่น้ำ และนำมาใช้เป็นชื่อบ้านปวนทุ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำปวนทุด้วย

ประวัติความเป็นมาของตำบลหรือบ้านปวนทุ เท่าที่รวบรวมได้บอกว่า เดิมบ้านนี้มีชื่อว่า “บ้านกวนครุ” ที่มีชื่อเช่นนี้เพราะว่า แม่น้ำที่ไหลผ่านบ้านนี้มีปลาชุกชุม เวลาตักน้ำมาดื่มต้องใช้ครุ ซึ่งทำจากไม้ไผ่เอาชันยา กวนให้ปลาลอยหนีไปเสียก่อนจึงค่อยตักน้ำ ถ้าไม่กวน เวลาตักน้ำจะมีปลาติดมาด้วย ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ปวนทุ” ทั้งนี้เพราะว่าน้ำไหลทะลุปล่องหินเล็ก ๆ พุ่งออกมาแรงเป็นน้ำพุพุ่งสวยงาม ปัจจุบันปล่องหินแตกออกกว้าง เลขเป็นถ้ำธารได้ภูเขาไหลเอื่อย ๆ ไม่พุ่งสูงเหมือนอดีต

2.2.3.2 ที่ตั้ง อาณาเขต และภูมิประเทศ

1) ที่ตั้ง ตำบลปวนทุ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของกิ่งอำเภอหนองหิน มีถนน รพช. สายหนองหิน-ผาขาว ผ่านระยะทางจากตำบลถึงที่ตั้งสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 10 กิโลเมตร

2) อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน ตำบล
ห้วยสีเสียด อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง และตำบลวังกว้าง
อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัด
เลย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลห้วยสีเสียด ตำบลแก่งศรีภูมิ อำเภอ
ภูหลวง จังหวัดเลย

3) ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศตำบลปวนพูน แบ่งออกตามลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 ด้านทิศตะวันตกเป็นที่สูงวัดจากระดับน้ำทะเล โดยเฉลี่ยประมาณ 500 เมตร ล้อมรอบด้วยภูเขาและพื้นที่ป่าปรากฏตามแนวเขตแดนลาดเอียงมาทางทิศตะวันออก ทำให้เกิดน้ำตก 2 แห่ง และลำน้ำ 1 แห่ง พื้นที่ภูเขาและป่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 2 เป็นที่ราบลุ่มและที่ลาดเชิงเขาเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว อ้อย ถั่วเหลือง และผลไม้

2.2.3.3 เนื้อที่ จำนวนหมู่บ้าน และประชากร

จำนวนหมู่บ้านมีทั้งหมด 15 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีเนื้อที่จำนวนครัวเรือน และประชากร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนหมู่บ้าน เนื้อที่ และจำนวนประชากรในตำบลปวนทุ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ชื่อหมู่บ้าน	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1. ปวนทุ	9,800	180	386	475	861
2. เหล่าใหญ่	1,144	137	326	330	656
3. ผาหวาย	12,500	208	442	424	866
4. สวนห้อม	985	61	133	120	253
5. ห้วยเคื่อน้อย	2,396	114	311	271	582
6. หนองหมากแก้ว	4,980	191	547	511	1,058
7. ห้วยเป้า	8,000	150	384	397	781
8. ห้วยไผ่เหนือ	2,500	138	334	314	648
9. นาเหล่าน้อย	2,500	150	361	373	694
10. ผางาม	1,500	75	164	172	336
11. ผาฝ้าย	1,250	26	68	66	134
12. หนองจิก	1,300	94	244	238	482
13. จอมทอง	813	75	137	121	258
14. หุ่งสีทอง	1,380	82	149	184	333
15. หุ่งโพธิ์	3,500	151	380	357	737
รวม	54,521	1,832	4,366	4,353	8,679

ที่มา (กชช 2 ค ปี 2544)

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าในตำบลปวนทุ บ้านผาหวาย มีเนื้อที่ใหญ่ที่สุดและบ้านจอม มีเนื้อที่เล็กที่สุด หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามมี 6 หมู่บ้าน คือ ปวนทุ สวนห้อม ผางาม ผาฝ้าย จอมทอง และหุ่งโพธิ์ ซึ่งจากข้อมูล จปร. พบว่า แต่ละหมู่บ้านมี รายได้ค่อหัวดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายได้ต่อหัวของหมู่บ้านที่สวนหินผางามตั้งอยู่

	บ้าน	รายได้ต่อคนต่อปี (บาท)
1	ป่วนพู่	10,374
2	สวนห้อม	6,119
3	ผางาม	13,639
4	ผาฝ้าย	23,894
5	จอมทอง	12,894
6	ทุ่งโพธิ์	16,486
	รวมเฉลี่ย	13,901

ที่มา (จปฐ. 2, 2545)

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าหมู่บ้านอันเป็นชุมชนที่สวนหินผางามตั้งอยู่มีรายได้ต่อหัว 13,901 บาท บ้านผาฝ้ายมีรายได้ต่อหัวสูงสุด บ้านสวนห้อมต่ำสุด

ในอดีตชุมชนตำบลป่วนพู่ มีเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือเหตุการณ์เจ้าผู้มียบุญหนองหมากแก้ว หรือขบถหนองหมากแก้ว ในปี พ.ศ. 2466 ได้เกิดมีผู้ตั้งตัวเป็นผู้มียบุญขึ้นคนหนึ่ง นำชาวบ้านไม่เสียส่วนให้รัฐบาลที่เก็บปีละ 4 บาท (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และประนุชทรัพย์สาร, 2537, หน้า 7) ซึ่งเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญที่อาจจะเป็นจุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ พิไลวรรณ แสงจำ (2526) ได้กล่าวถึงเจ้าผู้มียบุญหนองหมากแก้วไว้ในข้อเขียนประวัติศาสตร์ ในเอกสารความรู้เรื่องเมืองเลย ของคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเลย ว่า

เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดเลยอีกเหตุการณ์หนึ่ง คือเหตุการณ์เจ้าผู้มียบุญหนองหมากแก้วหรือบางครั้งมีผู้จัดไว้ว่า เป็นขบถต่อบ้านเมือง คือขบถบ้านหนองหมากแก้ว

หมู่บ้านหนองหมากแก้วปัจจุบันอยู่ในตำบลป่วนพู่ อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย บางแห่งว่าบ้านหนองหมากแก้วอยู่ในตำบลหนองหิน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้เกิดมีผู้ตั้งตัวเป็นผู้มียบุญขึ้นคนหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2466 มีพระภิกษุ 3 รูป คือพระภิกษุนุญญา จักรฐ ไม่ทราบแน่ชัดว่ามีภูมิลำเนาอยู่ที่ใดแต่บางแห่งว่าอยู่ที่อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ อาจารย์สายทอง อินทไชยศรี อยู่บ้านหนองคันไถ่กับบ้านหนองหมากแก้วและอาจารย์สังข์ อยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี พระภิกษุทั้ง 3 เดิมจำพรรษาอยู่ด้วยกันที่ถ้ำวังแดงใกล้บ้านหนองคัน ชาวบ้านเล่ากันว่าเมื่อพระภิกษุทั้ง 3 กับเณรน้อย 1 องค์ เดินทางมาถึงธารน้ำป่วนพู่ ริมหมู่บ้านก็ได้แสดง

อธิการค่อน้ำชาวบ้าน คือ โยนผ้าพาดไหล่ข้ามธารน้ำแล้วเดินบนผ้าข้ามธารน้ำได้

พระภิกษุทั้ง 3 และเณรได้จำพรรษาที่วัดโนนทราย ซึ่งเป็นวัดประจำของหมู่บ้าน ซึ่งสร้างเสร็จได้ 2 ปี พระภิกษุทั้ง 3 ได้ตั้งสอนธรรมแก่ชาวบ้าน บรรดาชาวบ้านที่ไปรับการศึกษาธรรมะมีทิดเด็กคนหมู่บ้านหนองหมากแก้วสนใจธรรมะมากได้เรียนข้อธรรมและคาถาอาคมจากพระภิกษุบุญมา โดยใช้เวลาว่างจากการทำงานในเวลากลางวันบ้างกลางคืนบ้าง ปรากฏว่าชาวบ้านหนองหมากแก้วบางคนได้รับความรู้ในด้านธรรมะและคาถาอาคมจากพระภิกษุบุญมา จนสามารถทดลองใช้อาคมต่อสู้ป้องกันคนไว้ เช่น การฟันไม้เข้า และการแสดงอาคมปาฏิหาริย์ในด้านการอยู่ขงคงกระพันอื่น ๆ นอกจากนี้พระภิกษุบุญมายังรักษาโรคให้ชาวบ้านด้วยและมีผู้นิยมรักษากันมาก นอกจากนั้นพระภิกษุบุญมายังสอนให้คนนับถือศีล สวดมนต์ไหว้พระทุกเช้า-เย็นประจำ ให้ทำบุญทำทาน ให้กินแต่ผักผลไม้ ข้าว ไม่ให้กินเนื้อสัตว์ ให้เรียกบิดามารดาว่า คุณพ่อคุณแม่ ไม่ให้ลักขโมย ปรากฏว่าชาวบ้านหนองหมากแก้วเลื่อมใสพระภิกษุเหล่านี้เป็นอันมาก

ดังนั้น พระภิกษุทั้ง 3 และลูกศิษย์ได้ตั้งตัวเป็นเจ้าของมีบุญ เช่น พระภิกษุบุญมา ตั้งตัวเป็นพระประเสริฐและทิดเด็กตั้งตนเป็นเจ้าของผัดดินแดง นายสายทองตั้งตนเป็นเจ้าหน่อเลโด เจ้าสายเจ้าเมืองเลโด หรือเซโหลมาก่อน ซึ่งล้วนแต่มีอธิการในตัวเองด้วยกันทั้งนั้น ต่อมาเจ้าผู้มีบุญได้ประชุมปรึกษากันที่จะตั้งตัวเป็นใหญ่โดยจะยึดเมืองใดเมืองหนึ่งทำการปกครองโดยใช้วิธีการปลุกเร้าอารมณ์ให้ชาวบ้านร่วมขบวนการด้วย และมีการทำพิธีอัญเชิญพระศรีอาริยเมตไตร้เข้าทรงผู้มีบุญด้วย เพราะพวกเจ้าผู้มีบุญได้ประกาศไว้ก่อนว่า พระศรีอาริยเมตไตร้จะมาเกิดที่วัดโนนทราย ซึ่งจะเป็นยุคที่ไม่มีเจ้านิยาย ไบไม้กลายเป็นเงินเป็นทอง แผ่นดินเป็นตาผ้า แผ่นผืนเป็นใยแมลงมุม มีผู้ที่ถูกเข้าทรงมากที่สุด คือทิดเด็ก ซึ่งการทำพิธีอัญเชิญพระศรีอาริยเมตไตร้เป็นการผ่านทางพิธีเรียกของเจ้าผู้มีบุญ ซึ่งใช้กลอนล่ำร้องปลุกตำนานทางด้านขนานของพวกชาวบ้านมาก สำหรับกลอนล่ำที่อาจารย์ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ได้ไปสัมภาษณ์ชาวบ้านมานั้น สรุปผลได้ความว่า

เจ้าผู้มีบุญทำนายว่า บ้านหนองหมากแก้วจะเจริญรุ่งเรืองจนกลายเป็นเมือง และเวียงจันทน์จะฟื้นคืนใหม่และยิ่งใหญ่กว่าเดิม เจ้าผู้มีบุญและชาวบ้านฝึฝืนถึงสังคมที่สมบูรณ์ พูนสุขทางด้านวัตถุ และเป็นอิสระจากการปกครองของไทย โดยปลุกระดมชาวบ้านในการร้องกลอนล่ำ

สำหรับกรณีเจ้าผู้มีบุญและชาวบ้านที่ต้องการให้ล้มระบบเดิมที่ปกครองกันมาไม่ให้มีเจ้านาย เพราะมีความเชื่อว่า พระศรีอาริยเมตไตร้จะลงมาเกิดแล้ว

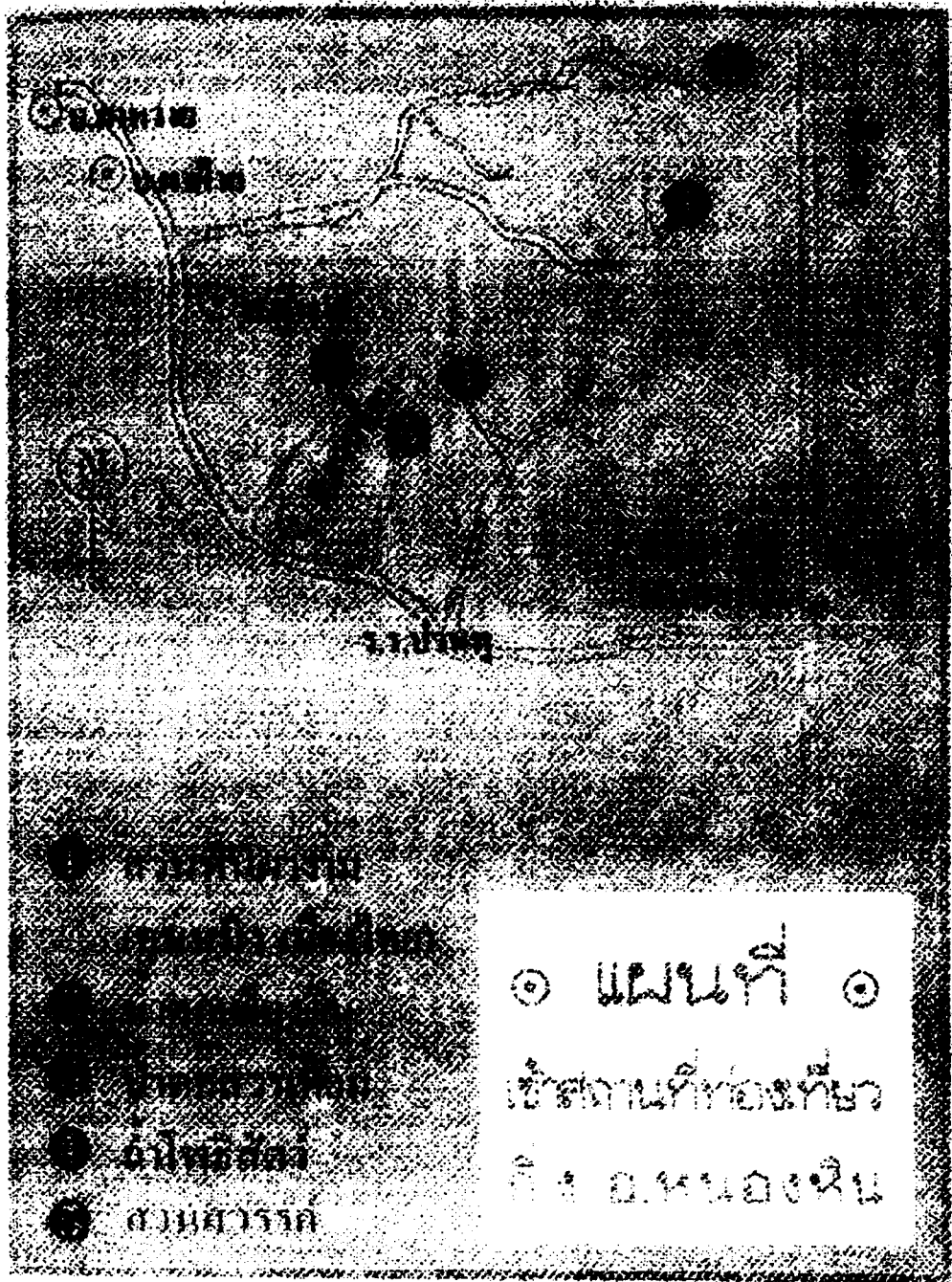
ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2467 หัวหน้าเจ้าผู้มิญญูทั้งหลายกับชาวบ้านประมาณ 50-60 คน มีอาวุธปืน คาน และก้อน กำหนดการตกลงจะยึดอำเภอวังสะพุงก่อนแล้วจะยึดเมืองเลยต่อไป จุดมุ่งหมายเพื่อขับไล่เจ้าหน้าที่ปกครองออกจากที่ว่าการอำเภอและยึดตัวอำเภอเป็นของเจ้าผู้มิญญูและยังได้ประกาศให้ประชาชนมาขึ้นกับพวกเขาแทนที่จะขึ้นกับรัฐบาล ถ้ามาขึ้นกับเขาก็ไม่ต้องเสียตัวให้รัฐบาลที่เก็บปีละ 4 บาท ให้ส่งผ้าขาวปีละหนึ่งวานแทนเหมือนสมัยที่เสียตัวแก่เวียงจันทน์ แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองทางอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้ทราบกิดคิศัพท์เรื่องที่ว่าพวกนี้จะคิดขบถต่อบ้านเมืองมาก่อนแล้วจึงได้ส่งกำลังเจ้าหน้าที่ไปจับกุมพวกเจ้าผู้มิญญู แต่เจ้าผู้มิญญูไม่ยอมให้จับและได้ตะโกนกล่าวหาทางราชการว่า บุคริภามีช่วยจากคนยากจนปีละ 4 บาท ประชาชนทั่วไปไม่มีเงินจะเสีย ทางราชการจึงยกกำลังตำรวจมาปราบกำลังของเจ้าผู้มิญญู พวกเจ้าผู้มิญญูจึงออกไปตั้งที่มั่นที่บ้านหนองหมากแก้วใหม่ และอีก 3 วันต่อมาเจ้าผู้มิญญูก็ยกกำลังกลับมาใหม่ประมาณ 400-500 คน มาหยุดที่บ้านหนองปลาแดก การที่ชาวบ้านยกกันมาเป็นจำนวนมากครั้งนี้ เพราะเจ้าผู้มิญญูได้ไปประกาศว่า ที่ตำหนักปลาแดกมีเมืองใหญ่ มีเงิน 3 บาทครึ่ง และทองคำอีก 3 บาทครึ่ง พวกชาวบ้านก็เลยอยากได้ ก็เลยพากันมามากมายพอดีเจ้าหน้าที่ตำรวจและอำเภอได้ตามจับเจ้าผู้มิญญูได้ อาจารย์บุญมาถูกทารุณมากและเขาได้กล่าวกับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมว่า เขาทำการครั้งนี้เพื่อให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขให้พ้นจากภาระเสียภาษีตัวปีละ 4 บาท เพราะชาวบ้านทั่วไปไม่มีจะเสีย เจ้าหน้าที่ไม่ควรจะทารุณพวกเขา ซึ่งพวกเจ้าผู้มิญญูถูกจับกุมและลงโทษหัวหน้าผู้มิญญูถูกจำคุก 3 ปี ส่วนคนอื่นก็โทษลดน้อยลงตามส่วน ทุกวันนี้อิทธิพลคำสอนของเจ้าผู้มิญญูยังหลงเหลืออยู่ที่บ้านหนองหมากแก้วและหมู่บ้านใกล้เคียง ทุกเช้า-เย็นจะมีเสียงสวดมนต์ไหว้พระตามบ้านเรือน ลูก ๆ ยังคงเรียกบิดามารดาว่า คุณพ่อคุณแม่ ตามคำสอนของพระภิกษุบุญมา การลักเล็กขโมยน้อยก็มีน้อยมากในหมู่บ้านแห่งนี้

2.2.4 สภาพทั่วไปของสวนหินผางาม

2.2.4.1 ลักษณะธรณีวิทยา และธรณีสัณฐานของสวนหินผางาม

บริเวณตำบลปวนพูน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย มีลักษณะพื้นที่ป่าหินและพันธุ์ไม้คล้ายกับเมืองคุณหมิง ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน เรียกว่า “สวนหินผางาม” มีการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน

สวนหินผางาม ตั้งอยู่ที่พิกัดภูมิศาสตร์ประมาณละติจูด $17^{\circ} 05'$ เหนือ และลองจิจูด $101^{\circ} 45'$ ตะวันออก ลักษณะเด่นเป็นพื้นที่หินปูนหรือคาร์สต์ (Karst Topography) หินปูนที่สวนหินผางาม จัดอยู่ในหน่วยหินอีเลิส (E-Leart Formation) ชุดหินราชบุรี (Ratburi Group) ที่มีอายุอยู่ในยุคเพอร์เมียน (Permian Period) มหายุคพาเลโอโซอิก

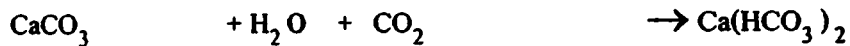
แผนที่ที่ 3 แสดงที่ตั้งแหล่งทองเทียนหนองบัว

(Paleozoic Era) มีกำเนิดโดยการสะสมตัวของแร่แคลไซต์ (Calcite ; CaCO_3) ที่เกิดจากการตกตะกอนทางเคมีในทะเลเมื่อ 280 ถึง 230 ล้านปีที่ผ่านมา ภายหลังเมื่อแผ่นดินบริเวณนี้ถูกยกตัวขึ้นในช่วงปลายยุคเพอร์เมียนและต้นยุคไทรแอสซิก (Triassic Period) ตะกอนที่แข็งตัวเป็นหิน (Lithification) เนื่องจากเนื้อสารแคลเซียมคาร์บอเนตตกตะกอนทางเคมี (Calcium Carbonate ; CaCO_3) มีสภาพเป็นแท่งหิน โพรงหิน และถ้ำที่สวยงามและแปลกตาน่าพิศวง

กระบวนการที่ทำให้เกิดแอ่งหรือหลุมยุบและถ้ำบริเวณที่เกิดจากการที่น้ำฝน ซึ่งมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ละลายอยู่เข้าไปทำปฏิกิริยาเคมีละลายเนื้อหินปูนให้ไหลลงสู่เบื้องล่างกลายเป็นธารน้ำที่ไหลลงที่ต่ำ ในฤดูฝนจะเห็นชัด และน้ำจะมุดดินหายลงใต้ ธารน้ำใต้ดินอาจไหลไปรวมกันและกำเนิดเป็นธารน้ำตกต่าง ๆ ได้ และบริเวณสวนหินผางามยังพบลักษณะดังกล่าวที่ "น้ำตกเพียงดิน" ซึ่งน้ำจะไหลลงห้วยปูนเข้าเป็นธารสาขาของแม่น้ำเลย

กระบวนการที่น้ำและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไปทำปฏิกิริยากับหินปูนและละลายเนื้อหินไป จึงเรียกรวมวิธีนี้ว่า คาร์บอเนชัน (Carbonation)

หินปูน (แคลเซียมคาร์บอเนต) + น้ำ (ฝน) + ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ \rightarrow น้ำปูนใส

ธรณีสัณฐานที่พบบริเวณสวนหินผางาม

1. ภูมิภาพแบบป่าช้าหิน (Lapies) มีลักษณะเป็นก้อนหินมนหรือแหลมอยู่บริเวณเชิงเขาหินปูนหรือบริเวณที่ราบหินปูน
2. ถ้ำ (Cave) มีลักษณะเป็นโพรงขนาดต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำและช่วงเวลาการเกิด ภายในน้ำมักพบหินซ้อรูปแบบต่าง ๆ หินงอกและเสาหินซ้อย
3. ธารลอด เป็นธารน้ำใต้ดินที่ไหลผ่านโพรงหินอยู่ใต้ถ้ำหรือธารน้ำที่มุดลอดออกมาจากเขาหินปูน เมื่อไหลผ่านพื้นที่ที่ลดหลั่นจึงเรียก น้ำตกเพียงดิน อาจจะมีลักษณะอื่น ๆ อีก ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาภาคสนามเพิ่มเติม

นอกจากความสวยงามของภูมิประเทศแบบต่าง ๆ ของหินปูนแล้ว ที่สวนหินผางามยังมีป่าไม้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ไม้ที่ช่วยประดับให้สวนหินสวยงาม ได้แก่ ต้นปรงอายุเกินร้อยปี ต้นจันทร์ผา จันทร์แดง รวมทั้งพืชสมุนไพรอีกนับร้อยชนิด กล้วยไม้ที่เกาะอยู่

ตามหิน ซึ่งจำเป็นอาศัยการศึกษาภาคสนามเพิ่มเติม เช่นเดียวกัน

2.2.4.2 สภาพทางนิเวศวิทยา

นอกจากลักษณะทางธรณีศาสตร์แล้ว บริเวณสวนหินผางามยังมีด้านสภาพนิเวศวิทยาอีกหลายอย่างจากการสำรวจของสถาบันวิจัยลัญจกเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่ามีพันธุ์ไม้ประมาณ 129 ชนิด นกประมาณ 29 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานประมาณ 33 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ประมาณ 18 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ประมาณ 21 ชนิด และปลาประมาณ 10 ชนิด (สถาบันวิจัยลัญจกเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544, หน้า 46-47) ภายในเทือกเขาที่เป็นสวนหินผางามนั้นมีถ้ำมากกว่า 400 ถ้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหุบเขาป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณมากกว่า 70 แห่ง ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์พืชสมุนไพรหายากมากกว่า 1,000 ชนิด นอกนั้นยังมีน้ำตกที่สวยงาม มีน้ำตกตลอดปีจำนวน 3 แห่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน, ม.ป.ป.)

2.2.4.3 พัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยว

เดิมสวนหินผางามตั้งอยู่บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูเก้า-ภูกระแต ต่อมาได้รับการจัดตั้งเป็นวนอุทยานตามคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 959/2545 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2545 (กรมป่าไม้, 2545) ให้เป็นวนอุทยานผางาม มีพื้นที่ประมาณ 7,450 ไร่ อยู่ในความควบคุมดูแลของวนอุทยานแห่งชาติภูกระดึง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน ได้เข้าไปทำประโยชน์เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สวนหินผางามอยู่ทางทิศใต้ของตำบลปวนพูน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีความพยายามที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ของรัฐ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องบางส่วนพอจะฉายภาพพัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามได้ดังนี้

ปี พ.ศ. 2521 นายวัฒนา วงศ์ศิริ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น สุวัฒน์ วงศ์ศิริ) เกษตรอำเภอภูกระดึง ซึ่งได้ย้ายมาจากจังหวัดขอนแก่นได้ประชุมชาวบ้านสวนห้อม ผางาม ผาฝ้าย และผาห้วย เห็นว่าบริเวณชุมชนมีลักษณะภูมิประเทศสวยงามแปลกกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ และได้แนะนำชาวบ้านว่า ควรปรับปรุงบริเวณสวนหินผางามในปัจจุบันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว (ชาวบ้านหัวเราะเพราะคิดว่าเป็นไปไม่ได้เพราะไฟฟ้าไม่มี ถนนเป็นดินลูกรัง ช่วงฤดูฝนเข้า-ออกลำบาก)

ปี พ.ศ. 2525 นายวัฒนา วงศ์ศิริ ได้ขอความอนุเคราะห์ไปยังการไฟฟ้าจังหวัดเลย ให้ขยายสายไฟฟ้าจากบ้านปวนพูนเข้าสู่บ้านสวนห้อม ผางาม ผาฝ้าย และผาห้วย

และได้ไฟฟ้าใช้จริง ๆ ปี พ.ศ. 2530

ปี พ.ศ. 2527 นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 40 คน มาฝึกงานในเขตอำเภอภูกระดึง และได้ร่วมกันพัฒนาน้ำตกสวนห้อม น้ำตกเพียงดิน ตักเก็บต้นไม้คายที่ขวางทางน้ำ ตกแต่งบริเวณรอบ ๆ น้ำตก

ปี พ.ศ. 2529-2530 นายชีวิน สุทธิสุวรรณ ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ขณะนั้นได้เดินทางมาเยี่ยมราษฎรเขตตำบลปวนพูน พร้อมด้วยนายปริญญา ปานทอง นายอำเภอภูกระดึง ราษฎรได้รายงานให้ทราบว่า มีน้ำตกสวยงาม ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปบริเวณเทือกเขา นายชีวิน สุทธิสุวรรณ ได้ขอบสนับสนุนการสร้างถนนลูกรังจากเส้นทางสายหลักเข้าสู่บริเวณน้ำตกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (นายสุวิทย์ ทิมสุวรรณ นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดขณะนั้น) และได้ตั้งชื่อน้ำตกว่า น้ำตกชีวิน และถนนสายที่ตัดใหม่ชื่อว่า ถนนสุทธิสุวรรณ ปัจจุบัน คือถนนแยกเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวจากถนนสายหลักหนองหิน-ผาห้วย และบริเวณผาเรือหรือสวนธรรมอดัมมขตาราม ราษฎรได้ใช้บริเวณนี้เป็นที่เผาศพ ต่อมาได้มีการร้องขอไม่ให้ใช้ และได้ปรับปรุงเป็นลานเอนกประสงค์ ชื่อว่า ลานสังขจรรวฤด โดยได้ทำการเปิดถนนและน้ำตกในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2530 และเป็นปีที่ราษฎรบริเวณนี้เริ่มมีไฟฟ้าใช้

ประมาณปลายปี 2536 มีพระเดินทางมาปฏิบัติธรรมและพัฒนาขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมใช้ชื่อว่า อดัมมขตาราม หลังจากนั้นได้มีประชาชนเดินทางเข้าไปทำบุญและร่วมปฏิบัติธรรมบริเวณดังกล่าวเพิ่มขึ้น รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเลยแต่ละท่านที่มาดำรงตำแหน่งในจังหวัดเลย และมองเห็นว่าบริเวณนี้มีภูมิทัศน์สวยงาม แปลกตา น่าจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเลย ปี 2537-2538 ได้มีความพยายามสำรวจพื้นที่อย่างค่อเนื่องทั้งโดยเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และพบว่าเริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวบริเวณนี้แล้ว ปรากฏร่องรอยนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเข้าไปทำลายสภาพแวดล้อม ได้แก่ การทิ้งขยะ การนำสมุนไพรมะดันไม้หายาก ออกนอกพื้นที่ การขุดหินเป็นร่องรอยหรืออักษร เป็นต้น การพัฒนาสวนหินผางามใน พ.ศ. 2537-2539 ไม่เกิดความต่อเนื่องและงบประมาณจำกัด รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการได้

ปี พ.ศ. 2540 วันที่ 1 มิถุนายน 2540 กิ่งอำเภอหนองหินได้แยกออกจากอำเภอภูกระดึง จำนวน 3 ตำบล คือ หนองหิน ปวนพูน และตาดข่า โดยมีนายธวัชชัย วีระกุล เป็นปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอคนแรก ก่อนเดินทางมารับตำแหน่ง 2 สัปดาห์ นายธวัชชัย วีระกุล ได้นำครอบครัวที่ชาวชมบริเวณสวนหินผางามและมีความประทับใจเมื่อมาดำรงตำแหน่ง ได้เสนอแนวคิดที่จะพัฒนาสวนหินแก่หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอและ

ราษฎรในพื้นที่ ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีและนายรัชชัย วีระกุล เคยไปเที่ยวที่
 คุณหมิง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มาก่อนจึงได้ให้ตั้งชื่อว่า คุณหมิงเมืองไทย และในปี
 พ.ศ. 2540 ถึงอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย พิจารณาเห็นว่า การท่องเที่ยวน่าจะเป็นแนวทางหนึ่ง
 ที่จะช่วยเหลือ ประชาชนในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้ ประกอบกับรัฐบาลได้กำหนดนโยบาย
 ปี พ.ศ. 2541-2542 เป็นปีการท่องเที่ยวของไทย (Amazing Thailand) ในที่สุดทางราชการและ
 ประชาชนในพื้นที่ ได้ร่วมกันพัฒนาจนสามารถเปิดสวนหินผางามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้
 อย่างเป็นทางการในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2540 มีการจัดตั้งศูนย์และหน่วยบริการนักท่องเที่ยว
 ให้ประชาชนในหมู่บ้านสมัครเข้ารับการอบรมเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นรุ่นแรก 28 คน มีการ
 ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมละทางเดินเท้า จัดสร้างร้านค้า ห้องน้ำ ห้องส้วม ที่จอดรถ ฯลฯ ใน
 ระยะเวลาเพียงสองปีเศษ สวนหินผางามจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้รู้จักมากขึ้น มีจำนวนนัก
 ท่องเที่ยวมาเที่ยวชมมากขึ้นเรื่อย ๆ และสร้างรายได้ให้ชุมชนมากขึ้น ดังข้อมูลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลจำนวนคณะนักท่องเที่ยวและรายได้ในเขตสวนหินผางาม จังหวัดเลย

ปี พ.ศ.	จำนวนคณะนักท่องเที่ยว	รายได้ (ประมาณ) (บาท)
2541	2,381	238,100
2542	4,012	401,200
2543	3,354	335,400
2544	4,801	480,100
2545	6,175	617,500
2546	2,280	228,000
(ถึงเดือนพฤษภาคม)		

ที่มา (องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน, 31 พฤษภาคม 2546)

ปัจจุบันถือว่าสวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
 มากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ

2.2.4.4 สภาพการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินและการตั้งถิ่นฐาน

1) การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การถือครองที่ดินของประชาชนโดยรอบบริเวณสวนหินผางามจะ
 มีเอกสารสิทธิ์ คือ นส.3 ก. ซึ่งปัจจุบันเป็น นส.3 ก. ครุฑเขียว ซึ่งส่วนมากทางราชการจะออก

ให้บริเวณพื้นราบและบริเวณหมู่บ้าน ได้สอบถามประชาชน ปรากฏว่าทางราชการได้ออกเอกสารสิทธิ์ตั้งแต่ปี 2522 และมีพื้นที่บางส่วนที่ยังเป็น สทก. คือบริเวณเนินเขาและลึกเข้าไปในเขตป่า (บริเวณบ้านผาห้วย)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนมากประชาชนจะปลูกข้าวโพดและเปลี่ยนมาทำไร่ฮ้อยในปี 2536 เนื่องจากการตั้งโรงงานน้ำตาลที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และมีการปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ ตลอดจนการปลูกยางพาราและทำไร่ถั่วในพื้นที่บางส่วน

2) การตั้งถิ่นฐานของประชาชนรอบสวนหินผางาม บ้านผาห้วย

หมู่ที่ 3

เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ของอำเภอภูกระดึง ซึ่งมีอยู่ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านศรีฐาน อำเภอภูกระดึง และบ้านเพิ่ม อำเภอผาขาว บ้านผาห้วย ประชาชนเป็นคนพื้นเพดั้งเดิมของจังหวัดเลย ดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายอยู่พอกินใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รักสงบ ดำรงชีพโดยการทำไร่ข้าวโพดและเก็บหาของป่าบริเวณรอยต่ออุทยานแห่งชาติภูกระดึง ความสัมพันธ์จะอยู่ในระบบเครือญาติ

บ้านผาฝ้าย หมู่ที่ 11 พื้นเพเดิมเป็นประชาชนที่อพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี เข้ามาอยู่ประมาณปี 2516-2517 ซึ่งบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเป็นแปลงสัมปทานป่าไม้ในขณะนั้น เมื่อมีการตัดไม้ใหญ่ออก ราษฎรก็อพยพเข้ามาแทนที่และอาศัยอยู่จนปัจจุบันเดิมเป็นส่วนหนึ่งของบ้านผางาม ราษฎรในหมู่บ้านมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน เนื่องจากเป็นเครือญาติกันและย้ายมาจากที่เดียวกัน

บ้านผางาม หมู่ที่ 10 พื้นเพเดิมเป็นประชาชนที่อพยพมาจากจังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา อุครธานี อุบลราชธานี และจังหวัดเลย บางส่วน (ซึ่งอยู่บริเวณคุ้มทางเหนือ) ลักษณะการย้ายเข้ามาอยู่จะเหมือนบ้านผาฝ้าย คือจับจอง จากแปลงสัมปทานป่าไม้ ราษฎรกลุ่มนี้จะนำวิถีชีวิตและประเพณี ตลอดจนการดำรงชีวิตมาจากถิ่นเดิมมาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงมีความแตกต่างจากชาวเลย

บ้านสวนห้อม หมู่ที่ 4 พื้นเพเป็นประชาชนมาจากบ้านปวนทุและบ้านหนองหมากแก้ว ซึ่งขึ้นมาล่าสัตว์แล้วตั้งหมู่บ้านขึ้นและมีบางส่วนมาจากอุครดิตถ์ ซึ่งเรียกว่า ลาวอุครดิตถ์ (คนอุครดิตถ์ที่พูดภาษาอีสาน) วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของราษฎรในหมู่บ้านนี้เหมือนคนเลยโดยทั่วไป

ส่วนหมู่ที่ 1 (บ้านปวนทุ) หมู่ที่ 13 (บ้านจอมทอง) และหมู่ที่ 15 (บ้านทุ่งโพธิ์) ส่วนใหญ่เป็นชาวจังหวัดเลย โดยกำเนิด

2.2.4.5 ประเพณีของชุมชน จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่าน พบว่าประเพณีของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเพณีของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่วไป ผสมผสานรายละเอียดระหว่างประเพณีของ “อีสานเหนือ” กับ “อีสานใต้” สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ได้แก่ การทำบุญบั้งไฟ การทำบุญกระยาสารท การทำบุญเข้าพรรษาและออกพรรษา การทำบุญกุ่มข้าว (คำว่า กุ่ม หมายถึงรวมข้าวเป็นกองใหญ่) การทำบุญเลี้ยงบ้านหรือเลี้ยงเจ้าที่ประเพณีลอยกระทง ประเพณีทอดกฐิน และประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

2.3 ภาวะความรู้ ผลการศึกษาหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม พิจารณาตามองค์ประกอบหลัก 4 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ (1) ด้านพื้นที่ (2) ด้านการจัดการ (3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมมีข้อมูลดังนี้

2.3.1 ด้านพื้นที่

ตั้งอยู่ในเขตตำบลปวนทุ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ในเขตหมู่ที่ 1 (บ้านปวนทุ) หมู่ที่ 4 (บ้านสวนหอม) หมู่ที่ 10 (บ้านผางาม) หมู่ที่ 11 (บ้านผาฝ้าย) หมู่ที่ 13 (บ้านลอมทอง) และหมู่ที่ 15 (บ้านทุ่งโพธิ์) โดยภาพรวมเป็นบริเวณที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาหินปูนขนาดเล็กมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 750 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,000 ไร่ ลักษณะทางธรณีวิทยา กำเนิดในยุคเพอร์เมียน (Permian Period) มหายุคพาเลโอโซอิก (Paleozoic Era) คือมีอายุประมาณ 230-280 ล้านปี จึงผ่านกระบวนการสึกกร่อนตามธรรมชาติ โดยตัวการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาานาน ทำให้สภาพที่ปรากฏมีลักษณะขรุขระสวยงามและแปลกตาภายในเทือกเขามิถ้ำจำนวนมากกว่า 400 ถ้ำ สภาพป่าไม้เป็นป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณมากกว่า 70 แห่ง ซึ่งทำให้มีความสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้และสมุนไพรมากกว่า 1,000 ชนิด นอกนั้นยังมีน้ำตกสวยงามไหลตลอดปีจำนวน 3 แห่ง ด้วยลักษณะธรรมชาติดังกล่าว จึงทำให้สวนหินผางามมีจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชอบป่าเขาและธรรมชาติเป็นสถานที่ที่เหมาะสมเป็นที่ท่องเที่ยว พักผ่อน ศึกษาธรรมชาติที่เด่นมากแห่งหนึ่งในจังหวัดเลย อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปัจจุบันสภาพพื้นที่ได้รับความกดดันในระดับหนึ่ง ความสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้และสมุนไพรลดลง มีการลักลอบนำพันธุ์ไม้ เช่น ก่อด้วยไม้ จันทน์ผา ฯลฯ ออกนอกพื้นที่ สัตว์ป่าเริ่มพบยากขึ้น การประกาศให้

พื้นที่นี้เป็นวนอุทยานผางาม น่าจะมีส่วนช่วยบำรุงรักษาความเป็นธรรมชาติให้สมบูรณ์ขึ้น

2.3.2 ด้านการจัดการ

ช่วงเริ่มแรกของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับอำเภอและจังหวัด คือปลัดอำเภอ หัวหน้ากิ่งหนองหิน ปลัดจังหวัดเลย และผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย เป็นองค์กรบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม โดยมีคณะกรรมการการท่องเที่ยวสวนหินผางาม คณะกรรมการฯ มีทั้งหมด 7 คน มาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมี 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (2) กลุ่มบริการรถอีแต๋น (หรือรถไถเดินตาม) (3) กลุ่มร้านค้า (อาหาร ของที่ระลึก สมุนไพร ฯลฯ) ประธานคณะกรรมการบริหาร อบต. เป็นประธาน โดยตำแหน่ง ปลัด อบต. ปวนพุก เป็นเลขานุการ มีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและจังหวัดเลย เป็นที่เล็งเห็น ส่วนที่จังหวัดเลยประสานช่วยเหลือส่วนใหญ่ในเรื่องการพัฒนากลุ่มอาชีพ นอกจากนั้น อบต.ปวนพุก ยังมีตำแหน่งพนักงานส่วนตำบลฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวอีก 1 ตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่หรือพนักงานดังกล่าวเพิ่งได้รับการบรรจุช่วงเดือนกันยายน 2546 และเพิ่มเริ่มปฏิบัติหน้าที่

ในแง่ของการจัดเก็บรายได้นั้น อบต.ปวนพุก จัดเจ้าหน้าที่ดำเนินการ 2 ส่วนคือ

1) เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ 1 คน มีหน้าที่เก็บเงินจากนักท่องเที่ยวจากการนำเที่ยว กลุ่มละ 100 บาท เงินจำนวนนี้แบ่งให้ อบต. 30 บาท ให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นเฉลี่ยกัน 70 บาท รายได้ของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้จะประจำอยู่ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

2) เจ้าหน้าที่การเงินของ อบต. มีหน้าที่เก็บเงินค่าสถานที่จากร้านค้าต่าง ๆ ร้านขนาดเล็ก ร้านละ 100 บาท ต่อปี ร้านขนาดใหญ่ร้านละ 300 บาท ต่อปี

อาคารสถานที่ในเขตสวนหินผางาม มีทั้งชนิดชั่วคราวและถาวร อาคารหลักที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มี 3 หลัก คือ (1) อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งเป็นสำนักงานที่ให้นักท่องเที่ยวติดต่อขอใช้บริการนำเที่ยว และจัดนิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว (2) อาคารอนุสรณ์ประสงค์ ซึ่งวัตถุประสงค์เดิมต้องการใช้เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้า แต่พ่อค้าแม่ค้าไม่ใช้เพราะอยู่ห่างจากเส้นทางนักท่องเที่ยว ปัจจุบันปล่อยทิ้งไว้เฉย ๆ ทราบว่า อบต. จะพัฒนาเป็นห้องประชุม (3) บ้านพักรับรอง 1 หลัง เคยให้อาสาสมัครออสเตอร์เลียใช้เป็นบ้านพัก ปัจจุบันอาสาสมัครออสเตอร์เลียไปแล้ว บ้านรับรองหลังนี้จึงปล่อยไว้เฉย ๆ เช่นเดียวกัน ขณะนี้ อบต. ปวนพุกได้

สร้างที่จำหน่ายสินค้าบริเวณด้านซ้ายมือก่อนเข้าสวนหินผางาม จำนวน 20 หลัง โดยใช้งบประมาณกองทุนตำบลละหนึ่งล้านบาท เพื่อเคลื่อนย้ายร้านค้าจากบริเวณสวนธรรมไปอยู่ที่สร้างใหม่ และจะพัฒนาบริเวณสวนธรรมให้เป็นสวนหย่อม อาคารร้านค้าต่าง ๆ 2 ชั้นเส้นทางเป็นร้านที่ก่อสร้างขึ้นอยู่อย่างง่าย ๆ ใช้วัสดุอุปกรณ์ภายในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ หญ้า ฯลฯ จึงไม่ค่อขม้นคองนัก มีเพียงบางร้านที่มีลักษณะถาวร เช่น ร้านกลุ่มแม่บ้าน ร้านอาร์.เอส.พี.มินิซ้อป เป็นต้น

2.3.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

- 1) การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามหรือการเข้าถึง (Accessibility)
การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวเขตสวนหินผางาม มีหลายวิธีดังนี้

1. การเดินทางสู่จังหวัดเลย มี 4 วิธีคือ ทางรถยนต์ รถโดยสารประจำทาง รถไฟ และเครื่องบิน

- 1.1 รถยนต์ การเดินทางโดยรถยนต์จากกรุงเทพฯ มี 2 เส้นทางคือ

เส้นทางที่ 1 จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหมายเลข 1 ผ่านจังหวัด

สระบุรี เข้าทางเส้นทางหลวงหมายเลข 21 ผ่านจังหวัดเพชรบูรณ์ ตรงเข้าทางหลวงหมายเลข 203 ผ่านอำเภอหล่มสัก หล่มเก่า เข้าเขตจังหวัดเลยที่อำเภอคำชะอี ภูเรือ ถึงตัวจังหวัดเลย รวมระยะทางประมาณ 521 กิโลเมตร

เส้นทางที่ 2 จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหมายเลข 1 ผ่านจังหวัด

สระบุรีแล้วเลี้ยวขวาไปยังอำเภอปากช่อง แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 201 ที่อำเภอสีคิ้ว ผ่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง แกลงคร้อ ภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เขตอำเภอภูกระดึง ถึงอำเภอหนองหิน อำเภอวังสะพุง ก่อนถึงตัวจังหวัดเลย รวมระยะทางประมาณ 540 กิโลเมตร

- 1.2 รถโดยสารประจำทาง รถไฟ และเครื่องบิน

รถโดยสารประจำทางจากกรุงเทพฯ รถออกจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ (หมอชิต 2) มีหลายบริษัทเปิดให้บริการ ได้แก่ บริษัทขนส่งจำกัด บริการรถปรับอากาศและรถธรรมดา บริษัทแอร์เมืองเลยจำกัด บริการรถปรับอากาศ บริษัทภูกระดึงทัวร์จำกัด บริการรถปรับอากาศ และห้างหุ้นส่วนจำกัด ชุมแพทัวร์ บริการรถปรับอากาศ

รถไฟ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยรถไฟจากสถานีรถไฟหัวลำโพง อาจจะมาลงที่จังหวัดขอนแก่น จากนั้นต่อรถโดยสารประจำทางสายขอนแก่น-เลยลงที่เขตเทศบาลตำบลหนองหิน แล้วค่อยต่อรถเข้าสวนหินผางาม หรืออาจจะมาลงที่จังหวัดอุดรธานี ต่อรถโดยสารประจำทางสายอุดรธานี-เลย ไปจังหวัดเลย หรือลงที่อำเภอวังสะพุงแล้ว

ท่องเที่ยวโดยสารประจำทางลงเขตเทศบาลตำบลหนองหิน

เครื่องบิน มีสายการบินแอร์อินคัมน์ มีเที่ยวบินทุกวันพุธ ศุกร์ และวันอาทิตย์ กรุงเทพฯ-จังหวัด วันละ 1 เที่ยวบิน

1.3 การเดินทางจากจังหวัดอื่น ๆ มีเส้นทางอื่น ๆ ที่สามารถเดินทางไปจังหวัดเลยได้ ทั้งรถปรับอากาศและรถธรรมดาหรือเฉพาะรถธรรมดา ได้แก่ เส้นทางรถขอนแก่น-เลย อุดรธานี-เลย หนองคาย-เลย หล่มสัก-เลย เชียงใหม่-เลย พิษณุโลก-เลย เชียงราย-เลย นครราชสีมา-เลย และนครพนม-เลย เป็นต้น

2. การเดินทางสู่สวนหินผางาม

2.1 การเดินทางโดยรถยนต์จากจังหวัดเลย (หรือวังสะพุง) ตามเส้นทางเลข-ขอนแก่น (ถนนมะลิวัลย์) สู่กิ่งอำเภอหนองหิน ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร ถึงตลาดเขตเทศบาลตำบลหนองหินเลี้ยวขวาไปตามเส้นทาง รพช. สายหนองหิน-ผาหาว ระยะทางประมาณ 19 กิโลเมตร ถึงศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม

2.2 ถ้าเดินทางจากอำเภอภูกระดึงตามถนนสายเลข-ขอนแก่น (ถนนมะลิวัลย์) สู่กิ่งอำเภอหนองหิน ระยะทางประมาณ 27 กิโลเมตร ถึงตลาดเขตเทศบาลหนองหินเลี้ยวซ้ายเข้าเส้นทาง รพช. สายหนองหิน-ผาหาวตามเส้นทางเดิม

2.3 จากปากทางแยกระหว่างถนนมะลิวัลย์กับถนนสายหนองหิน-ผาหาว มีรถสองแถวประจำทางสายหนองหิน-ผาหาว ซึ่งผ่านสวนหินผางาม นอกจากนี้ยังมีรถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถสามล้อเครื่องรับจ้างที่สามารถบริการนักท่องเที่ยวได้ด้วย แต่ระยะทางประมาณ 19 กิโลเมตร การเดินทางด้วยวิธีนี้อาจไม่สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

2) ลักษณะการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวในเขตสวนหินผางามมี 3 ลักษณะ คือ

1. การท่องเที่ยวโดยการเดินเท้า เพื่อชมจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในสวนหินผางาม โดยมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น คิดค่าบริการ 100 บาท ค่อนักท่องเที่ยว 1 กลุ่ม (ไม่เกิน 10 คน) ใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 1 คน นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่คอยบริการและประสานงานกับกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา ก่อนที่จะเดินทางเข้าไปเที่ยว เจ้าหน้าที่จะแนะนำข้อมูลต่าง ๆ โดยให้นักท่องเที่ยวดูจากป้ายนิเทศหรือนิทรรศการเกี่ยวกับสวนหิน ซึ่งส่วนใหญ่แสดงเป็นแผนที่ แบบจำลอง และภาพถ่าย ฯลฯ ลักษณะเส้นทางเดินเท้ามีความสะดวกสมควร บริเวณที่มีความต่างระดับไม่มาก ทางเดินจะทำด้วยซีเมนต์ผสมหินกรวดมน ช่วงที่เป็นภูเขาต้องปีนป่ายก็จะมีบันไดและทางเดินยกระดับที่สร้างด้วยตาข่าย เหล็กระหว่างเส้นทางจะมีศาลาทรง 6 เหลี่ยมไว้เป็นจุดพักสำหรับนักท่องเที่ยวนั่งพักผ่อน

ศึกษาหรือชมธรรมชาติ ทิวทัศน์ การท่องเที่ยวภายในสวนหินต้องใช้เวลาเดินประมาณ 1-2 ชั่วโมง

2. การท่องเที่ยวโดยรถอีแต๊ก หรือรถไถเดินตาม หลังจากนักท่องเที่ยวเดินเที่ยวชมศึกษาธรรมชาติภายในสวนหินผางามถึงจุดสุดท้ายหลังจากนั้นแล้วจะมีรถอีแต๊กคอยรับนักท่องเที่ยวกลับไปจุดเริ่มต้นที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว คิดค่าบริการนักท่องเที่ยวคนละ 5 บาท หากนักท่องเที่ยวไม่ใช้บริการส่วนนี้ก็อาจจะเดินกลับโดยวิธีเดินเท้าก็ได้ นอกจากเส้นทางเดินเท้าและรถอีแต๊กแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมจุดต่าง ๆ ได้ตามอัธยาศัย ไม่มีการเรียกค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ไม่ว่าค่าธรรมเนียมผ่านทางหรือค่าจอดรถ นักท่องเที่ยวอาจจะจับจ่ายใช้สอยกับการซื้ออาหาร เครื่องดื่มหรือของที่ระลึกได้ตามความต้องการของแต่ละคน ซึ่งร้านค้าส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณสองข้างถนนด้านหน้าสวนหินผางาม จากบริเวณสวนหินผางาม นักท่องเที่ยวอาจจะเดินต่อไปเพื่อชมน้ำตกเพียงดินหรือน้ำตกวิสุทธิธาร ซึ่งตั้งอยู่ในเขตบ้านผางาม ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ 1-5 กิโลเมตร

3. การท่องเที่ยวที่ต้องพักแรมหรือค้างคืน ความปลอดภัยการท่องเที่ยวในเขตสวนหินผางามไม่ต้องค้างคืน เพราะใช้ระยะเวลาไม่มากในการเยี่ยมชมจุดต่าง ๆ ยกเว้นนักท่องเที่ยวต้องการเยี่ยมชมจุดอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งมีอยู่หลายจุด แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง เช่น สวนสวรรค์ ซึ่ง อบต. ปวนพูน กำลังพัฒนาเพิ่มเติม กรณีที่นักท่องเที่ยวต้องการจะกางเต็นท์พักแรมให้นำเต็นท์มาเอง และติดต่อขออนุญาตเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อน หรือถ้าจะพักริมน้ำในหมู่บ้านซึ่งเป็นของเอกชนก็มี นอกจากนี้ยังมีที่พักแรมโฮมสเตย์ไว้คอยบริการด้วย ถ้าเป็นคณะใหญ่ต้องการพักที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้ติดต่อ อบต. ปวนพูน ล่วงหน้า เพื่อจะได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในการเตรียมสถานที่เนื่องจากบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไม่มีบริการนี้โดยเฉพาะ

2.3.4 ด้านการมีส่วนร่วม

ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามเกิดจากการกระตุ้นของเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายของจังหวัด คือผู้ว่าราชการจังหวัดเลยแต่ละท่านช่วงปี พ.ศ. 2538-2540 ในระดับท้องถิ่นเริ่มจากความพยายามประสานของปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งอำเภอหนองหินที่พยายามประสานบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ และวางรูปแบบเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสร้างความเข้าใจในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ประชาชน จนสามารถประกาศเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นและองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูนเป็นผู้ดำเนินการหรือบริหารจัดการ

ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อยประกอบด้วยบุคคลหรือหน่วยงาน 3 กลุ่ม คือ

1) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเลข ปลัดจังหวัดเลข ปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งอำเภอหนองหิน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพุก กำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลปวนพุก โดยให้การสนับสนุน ส่งเสริมและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนดำเนินการให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวขึ้น

2) นักวิชาการจากหน่วยงานหรือสถาบัน นักวิชาการจากหน่วยงานหรือสถาบันหลายแห่งได้มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเขต 5 จังหวัดอุดรธานี และสำนักงานสาธารณสุข อาจารย์ และนักศึกษาจากสถาบันราชภัฏเลข อาจารย์จากโรงเรียนหนองหินวิทยาคม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เจ้าหน้าที่จากสำนักงานป่าไม้จังหวัดเลขและสำนักงานเกษตรจังหวัดเลข และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฯลฯ โดยได้เข้าจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มแม่ค้า รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ที่ผ่านมามีรายงานวิจัยในพื้นที่นี้อยู่บ้าง จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่าในปี 2544 ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี นักศึกษาปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลข ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่นี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 ด้าน คือด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว และด้านการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยภายในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้ารับการอบรมสัมมนามากที่สุด และด้านการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวมากที่สุด ในอนาคต อบต.ปวนพุก ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และผลจากการมีส่วนร่วมทำให้มีการกระจายรายได้แก่ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด

2.3.5 ปัญหาต่าง ๆ ในเขตสวนหินผางาม

1) ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

(1) ปัญหาการพังทลายของหน้าดิน การพังทลายของหน้าดินเกิดจากน้ำและลม อาจเนื่องจากปริมาณน้ำฝนในช่วงฤดูฝน ทำให้น้ำกัดเซาะผิวหน้าดินในเขตสวนหินผางาม ปัจจุบันยังมีถนนหรือสิ่งก่อสร้างบางแห่งถูกน้ำกัดเซาะและพื้นผิวดินพังทลาย

(2) ปัญหาต่อระบบการไหลของน้ำและลำธาร ตามข้อมูลธรณีวิทยาระบุ ว่า เขตสวนหินผางามมีการไหลเวียนของน้ำใต้ดินอยู่ บริเวณพื้นผิวดินชั้น ๆ จะมีการปล่อยของเสีย เช่น สารเคมี หรือสารอินทรีย์ ฯลฯ ทำให้ของเสียเหล่านี้ซึมผ่านชั้นดินลงไปสู่น้ำใต้ดินได้โดยง่าย ทำให้คุณภาพของน้ำใต้ดินที่นำมาใช้ลดคุณภาพลง และยังคุกคามสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ใต้ดินอีกด้วย บริเวณสวนหินผางามยังมีธารน้ำไหลผ่านพื้นผิวน้ำดินตลอดปี น้ำได้พัดพาเอาสารพิษต่าง ๆ ลงสู่ลำธาร ทำให้คุณภาพของน้ำลดลงและยังเป็นการทำลายที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์น้ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในแง่ที่ว่า ปริมาณฝนที่ตกมีผลต่อปริมาณน้ำใต้ดิน ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้มีปัญหาการใช้น้ำในช่วงฤดูแล้ง คือน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ

(3) ปัญหาไฟป่า มีชาวบ้านบางกลุ่มเผาป่า เพราะต้องการนำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์หรือเผาหญ้าคลุมดินเพื่อการเพาะปลูก การเผาป่าเช่นนี้บ่อยครั้งที่เกิดไฟลุกลามเผาไหม้ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้

(4) ปัญหาเกี่ยวกับสัตว์ท้องถิ่นอยู่หลายประเภทและมีหมีคำอยู่ด้วย นอกนั้นยังมีสัตว์ปีกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ยังมีการยิงนกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเพื่อใช้เป็นอาหารหรือเพื่อการค้าขายของประชาชนในท้องถิ่นอยู่

(5) ปัญหาเกี่ยวกับพืชท้องถิ่น ประชาชนนำพืชหรือพันธุ์ไม้จากเขตสวนหินผางามไปใช้ประโยชน์ เช่น อาหาร ยา อุปกรณ์เพื่อการก่อสร้าง เชื้อเพลิงหรือเครื่องประดับ

(6) ปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยและติดตามผล เขตสวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่กว้างใหญ่ แต่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ระบุถึงสถานะแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ติดตามและประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

(7) ปัญหาการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ยังไม่มีการเตรียมการเพื่อลดการคุกคามต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

2) ปัญหาเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว

(1) ป้ายจราจรหรือป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสม จึงทำให้การจราจรไม่สะดวกเท่าที่ควรจะเป็น

(2) จำนวนกิจกรรมท่องเที่ยวยังมีน้อย ยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(3) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นหน่วยบริการข้อมูลหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ภายในศูนย์มีห้องโถงขนาดใหญ่ที่สามารถรองรับการประชุมหรือ

นักท่องเที่ยวกว่่มใหญ่ได้ ปัจจุบันยังมีการใช้ประโยชน์น้อย อาคารอีกหลังหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้ ๆ ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์นอกจากจะใช้ประชุมในบางโอกาส

(4) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นยังน้อย เนื่องจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นยังมีความสามารถในการให้ความรู้ที่น้อย

(5) โอกาสทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นจากการว่าจ้างหรือการขายสินค้ายังน้อย ยังไม่เพียงพอทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

(1) ในบางฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล เช่น สงกรานต์ วันปีใหม่ ฯลฯ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมาก แต่มัคคุเทศก์ท้องถิ่นไม่เพียงพอ

(2) ผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ที่ผ่านมามีได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นจากสถาบันราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรได้รับการอบรมเพิ่มเติมอีกอย่างต่อเนื่อง

(3) ยังมีการใช้ประโยชน์จากอาคารสิ่งปลูกสร้างน้อย ถนน ลานจอดรถ และเส้นทางต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวหลายส่วนยังไม่สมบูรณ์

(4) ยังมีปัญหาต่อไปนี้

- น้ำเพื่ออุปโภค บริโภคไม่เพียงพอ
- ไม่มีแหล่งน้ำบำบัดน้ำเสีย ขยะหรือสิ่งปฏิกูล
- ไฟฟ้าขัดข้องบ่อยครั้ง
- ไม่มีการสื่อสารโทรคมนาคมกับนักท่องเที่ยวในระหว่างเดินทาง

เยี่ยมชมจุดต่าง ๆ (เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว)

บทที่ 3

รายงานผลการดำเนินงานกิจกรรม

ตามแผนการปฏิบัติการวิจัยระยะหนึ่ง คือการพัฒนากระบวนการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเวลา 2 เดือน (18 กรกฎาคม 2546-19 กันยายน 2546) นั้น มีกิจกรรม
ดำเนินงานอยู่ทั้งหมด 10 กิจกรรม ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ช่วง 18 กรกฎาคม - 19 กันยายน 2546

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรมที่ปฏิบัติ/ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี
1	การประชุมเตรียมการปฏิบัติการวิจัย ระยะที่ 2	18 กรกฎาคม 2546
2	การเตรียมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่ม/องค์กร (โดยใช้เทคนิค AIC)	22 กรกฎาคม 2546
3	การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางาม (AIC)	1 สิงหาคม 2546
4	การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำรายละเอียดของโครงการ (เตรียมการเสนอในที่ประชุมกลุ่มใหญ่)	2-8 สิงหาคม 2546
5	การประชุมกลุ่มตัวแทนชาวบ้านแหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางามเพื่อเสนอ โครงการพัฒนามาตรฐานแหล่ง ท่องเที่ยว (ประชุมกลุ่มใหญ่)	11 สิงหาคม 2546
6	การทดลองปฏิบัติมาตรฐานสำคัญบางเรื่องตาม ความต้องการของชุมชน	
	6.1 การอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่ง ท่องเที่ยวสวนหินผางาม	20-26 สิงหาคม 2546
	6.2 การพัฒนามาตรฐานการบริหารของกลุ่มรถอีแต๊ก (รถไถนาเดินตาม)	12 สิงหาคม 2546 16 สิงหาคม 2546

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรมที่ปฏิบัติ/ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี
	6.3 การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายอาหาร	12 สิงหาคม 2546- 16 กันยายน 2546
	6.4 การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก	12 สิงหาคม 2546- 16 กันยายน 2546
	6.5 การพัฒนามาตรฐานการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	17 กันยายน 2546- 17 ตุลาคม 2546
7	การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	4 กันยายน 2546
8	การติดตามการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (บางอย่าง) ของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	8, 15, 22, 27 สิงหาคม 2546 และ 3, 10 กันยายน 2546
9	การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปทบทวนเกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	17-19 กันยายน 2546
10	การศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามเพื่อประกอบการเรียนวิชานิติศาสตร์ ภายภาคของ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	17 กันยายน 2546

คณะผู้วิจัยขอรายงานผลการดำเนินการทั้งหมดเป็นรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม การประชุมเตรียมการปฏิบัติการวิจัย ระยะที่ 2

1.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือในคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2

1.2 วิธีการดำเนินการ/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับรายละเอียดของแผนการดำเนินการหรือแผนการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งมีทั้งหมด 6 กิจกรรมและเพิ่มเติมกิจกรรมอีกส่วนหนึ่งที่เห็นว่าจะช่วยให้การปฏิบัติการวิจัยครบถ้วนมากขึ้น

1.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะผู้วิจัย

1.4 สถานที่และเวลาที่ทำกิจกรรม

ห้องประชุมคอกงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
เลข วันที่ 18 กรกฎาคม 2546

1.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

คณะผู้วิจัยเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2 ไปใน
แนวทางเดียวกัน

1.6 รูปภาพประกอบกิจกรรมการประชุมเตรียมการปฏิบัติการวิจัย ระยะที่ 2 ที่ห้อง ประชุมคอกงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วันที่ 18 กรกฎาคม 2546

ชื่อกิจกรรม การเตรียมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่ม/องค์กร (โดยใช้เทคนิค AIC)

2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อประชุมและประสานงานระหว่างคณะผู้วิจัย นักวิจัยร่วมจากองค์กรใน
พื้นที่ และตัวแทนกลุ่ม/องค์กร ในพื้นที่ร่วมกันกำหนดตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่จะเข้าร่วม

ประชุม

2.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

ประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่ม/องค์กร มีการวิเคราะห์กลุ่มที่คิดว่าควรจะมีเชิญเข้าร่วมประชุม AIC ในวันที่ 1 สิงหาคม 2546

2.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะผู้วิจัย 8 คน นักวิชาการประจำสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา 1 คน นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน พนักงานขับรถสองแถว 1 คน ตัวแทน อบต. ป่วนพู่ 1 คน (บ้านผางาม) ตัวแทนแม่ค้าขายอาหาร 1 คน แม่ค้าขายของที่ระลึก 1 คน และตำรวจชุมชนอีก 1 ราย รวมทั้งหมด 18 คน ดังรายชื่อดังต่อไปนี้

1. ผศ.สุทิน สุขคง	หัวหน้าโครงการ
2. ดร.สุวารี ศรีปุณะ	นักวิจัย
3. อาจารย์สมพงษ์ คุลยอนุกิจ	นักวิจัย
4. ผศ.วัชรินทร์ สายสาระ	นักวิจัย
5. อ.ยิ่งศักดิ์ คชโคตร	นักวิจัย
6. นายธีระวัฒน์ มะเรงสิทธิ์	นักวิจัย
7. นางกัลยา แสนโพธิ์	นักวิจัย
8. นายพฤทธิ เวียงทอง	นักวิจัย
9. นางวรรณมา แก้วแกมเกษ	นักวิชาการประจำสาขาสังคมฯ
10. นายมงคล พุ่มจันทร์	นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น
11. นายสายฝน แก้วไวยหาร	นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น
12. นายละไม แสนห้อง	นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น
13. นางเด้าทอง ฉัตรสุวรรณ	แม่ค้าขายของที่ระลึก
14. นางวรรณะ เจิมทอง	แม่ค้าอาหาร
15. นายอุบล เนระจิด์	พนักงานขับรถสองแถว
16. นายประจักษ์ ศรีแสง	ผู้ใหญ่บ้าน
17. จสต.สุเทพ อินทศรี	ตำรวจผู้ยามผางาม
18. นายสมสา แก้วไวยหาร	อบต.ผางาม

2.4 สถานที่เวลาที่ทำกิจกรรม

วันที่ 22 กรกฎาคม 2546 ณ ร้านขายอาหาร ในเขตแหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางาม

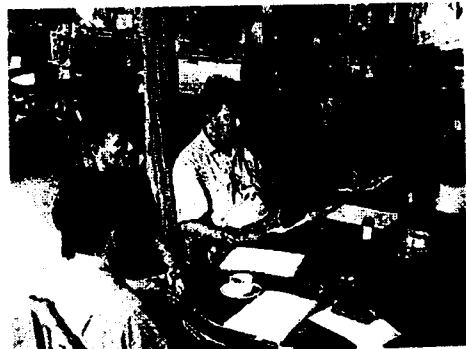
2.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรมเป็นอย่างไร

กำหนดตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่จะเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ AIC ได้
จำนวนประมาณ 60 คน จากกลุ่มต่อไปนี้คือ ประชาคมหมู่บ้าน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่ม
รอดิเด็ก กลุ่มแม่ค้าร้านอาหาร กลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก อบต.ทั้ง 4 หมู่บ้านที่อยู่
รอบ ๆ สวนหิน พระวัดถ้ำดอกบัว เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ประกอบการที่พัก ตัวแทน
นักเรียนศึกษานำเที่ยว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์
กขจ. กลุ่มอนุรักษ์ภูค้อ-ภูกระแต และตัวแทนครู

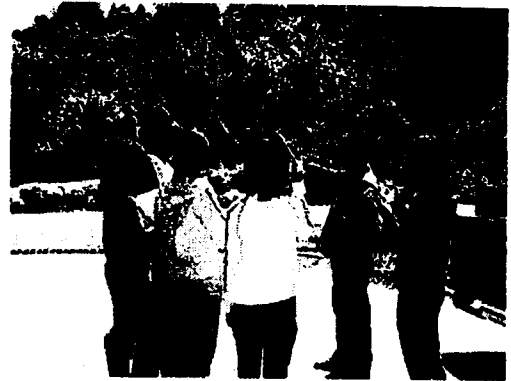
2.6 รูปภาพประกอบกิจกรรมการเตรียมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่ม/องค์กรโดยใช้ เทคนิค AIC ณ ร้านอาหารวาสนาปลาเผา แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม วันที่ 22 กรกฎาคม 2546

3. ชื่อกิจกรรม ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม (AIC)

3.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

3.1.1 เพื่อวิเคราะห์จำแนกกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเห็นว่าสามารถจัดการได้ดี มีมาตรฐานแล้ว และมีกิจกรรมใดบ้างที่ไม่ได้มาตรฐานต้องปรับปรุง

3.1.2 เพื่อค้นหาแนวทางและวิธีการปรับปรุงกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเห็นว่า ยังไม่ได้มาตรฐาน

3.1.3 เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

วิธีการดำเนินกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้หลักเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ AIC ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้มีกระบวนการโดยสรุปคือ

3.2.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อาทิเช่น สถานที่ วิทยากร พื้นที่ เป็นต้น

3.2.2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.2.2.1 การทบทวนอดีต

3.2.2.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อค้นหากิจกรรมที่ทำได้ดีและยังทำไม่ได้

3.2.2.3 การจัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์ที่ต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน

3.2.2.4 การคิดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน

3.2.2.5 การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่ต้องปรับปรุง

3.2.2.6 การแบ่งกลุ่มผู้รับผิดชอบและค้นหาทีมร่วมปฏิบัติ

3.2.2.7 การมอบหมายกลุ่มย่อยเพื่อร่วมคิดรายละเอียดของกิจกรรมที่ต้อง

ปรับปรุง

3.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ตัวแทนกลุ่ม/องค์กรในเขตพื้นที่สวนหินผางาม จำนวน 69 คน แยกเป็นกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 7 คน กลุ่มร้านค้าอาหาร 6 คน กลุ่มร้านของที่ระลึก 7 คน กลุ่มรถอีแต๊ก 2 คน ตำรวจรับผิดชอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 1 คน กรรมการหมู่บ้าน(ประชาคม) 4 คน สมาชิก อบต. 4 หมู่บ้าน 8 คน พระวัดถ้ำคอกบัว 2 รูป ผู้ประกอบการที่หัก 1 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2 คน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน 4 คน กลุ่มออมทรัพย์ - กขคจ. 4 คน กลุ่มอนุรักษ์ภูคอก-ภูกระแต 1 คน ตัวแทนนักเรียนมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 2 คน กลุ่มสมุนไพรม 1 คน กลุ่มประดิษฐ์ของที่ระลึก 3 คน กลุ่มเยาวชนหมู่บ้าน 1 คน และครูอาจารย์บ้านผาห้วย 1 คน ทีมผู้วิจัย 8 คน ผู้ช่วยผู้วิจัย 3 คน

3.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม

จัดประชุมที่ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม วันที่ 1 สิงหาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น.

3.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

ที่ประชุมสามารถร่วมกันวิเคราะห์จำแนกกิจกรรมที่ทำได้ดีเป็นมาตรฐานและ กิจกรรมที่ต้องปรับปรุงหรือยังไม่ได้มาตรฐาน พบว่ามีกิจกรรมที่จำเป็นต้องพัฒนา 10 เรื่อง โดยจำแนกสิ่งที่ทำคืออยู่แล้ว และสิ่งที่ต้องปรับปรุง ดังนี้

กิจกรรม	สิ่งที่มีอยู่แล้ว/ทำได้	สิ่งที่ต้องปรับปรุง
1. ลานจอดรถ	มีลานจอดรถ	1. ไม่มีร่มเงา 2. ไม่มีป้ายบอก
2. ห้องน้ำ	มีห้องน้ำเพียงพอ	1. ไม่มีน้ำ 2. ไม่มีคนดูแลความสะอาด 3. ไม่มีห้องอาบน้ำ
3. การต้อนรับ	1. มีบอร์ด 2. มีอาคาร 3. มีแผ่นพับ	1. ไม่มีผู้ต้อนรับ 2. ไม่มีผู้ต้อนรับที่ลานจอดรถ 3. ขาดแผนที่เส้นทางแหล่งท่องเที่ยว 4. ไม่มีที่นั่งพักของนักท่องเที่ยว 5. ไม่มีการประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยว
4. การสื่อสาร/การประชาสัมพันธ์	1. มีแผ่นพับภาษาไทย 2. มีโทรศัพท์ 3. มีโทรศัพท์	1. ระเบียบในแผ่นพับไม่มี 2. ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะให้ใช้ได้ 3. ป้ายบอกเส้นทาง 4. สตีกเกอร์ประชาสัมพันธ์ 5. แผนที่แนะนำแหล่งท่องเที่ยว 6. วิทยุสื่อสารระหว่างมัคคุเทศก์กับศูนย์บริการ 7. ป้ายบอกจุดรับเคลื่อนที่โทรศัพท์มือถือ 8. แผ่นพับภาษาอังกฤษ
5. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	1. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 2. มีระเบียบของกลุ่มมัคคุเทศก์ 3. มีสื่อคำขุคปฏิบัติงาน	1. ใ้ชุดปฏิบัติงานให้เหมือนกัน 2. มีสัญลักษณ์ที่สื่อ 3. สร้างความรู้ในเนื้อหา

กิจกรรม	สิ่งที่มีอยู่แล้ว/ทำได้ดี	สิ่งที่ต้องปรับปรุง
	4. มีบัตรหมายเลข 5. มีบัตรการเป็นมัคคุเทศก์	ต่าง ๆ ให้ตรงกัน เช่น พันธุ์พืช ภูมิศาสตร์ ฯลฯ 4. ความรู้ภาษาอังกฤษ จีน ฯลฯ 5. ระบุคุณสมบัติของ มัคคุเทศก์ 6. ความปลอดภัยของ มัคคุเทศก์
6. ร้านอาหาร	1. มีร้านอาหาร 2. มีความสะอาด 3. มีป้ายราคา 4. มีชื่ออาหารเป็นภาษา อังกฤษ (บางร้าน)	1. ราคาอาหาร 2. แคมลงวัน 3. อ่างล้างมือ 4. ผ้าเช็ดมือ ความสะอาด ต่าง ๆ
7. รถบริการ	มีรถบริการ	1. รถจากผาป้องกันที่ศูนย์ บริการ 2. บริการรถอีแต๊กทุกวัน 3. จุดบอกที่จอดรถโดยสาร หนองหิน-สวนหินผางาม 4. มีศูนย์แจ้งการบริการรถ อีแต๊ก
8. สภาพแวดล้อม	1. มีหลุมกำจัดน้ำเสีย 2. มีรถรับขยะไปกำจัด	1. น้ำ 2. ดึงขยะ 3. การตกแต่งสวนหย่อม 4. การจัดการน้ำเสีย 5. การกำจัดขยะ 6. เสียงเพลงคาราโอเกะ 7. กำหนดระยะเวลาในการ ร้องเพลงคาราโอเกะ 8. เสียงดังจากนักท่องเที่ยว

กิจกรรม	สิ่งที่มีอยู่แล้ว/ทำได้	สิ่งที่ต้องปรับปรุง (หมายเหตุ)
9. ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีสินค้าราคาถูก 2. สินค้าได้จากวัสดุในท้องถิ่น 3. ทำขึ้นเองได้จากภูมิปัญญา 4. สร้างรายได้ให้ชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ราคา 2. การแข่งขันขาย 3. ความไม่เป็นระเบียบ 4. ความหลากหลายของสินค้า 5. คุณภาพของสินค้า 6. การใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เหมาะสม (ใช้มากเกินไป)
10. ความปลอดภัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีร่องเท้าให้เช่าเดิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลสำหรับมัคคุเทศก์ 2. รถฉุกเฉินในการส่งคนป่วย 3. อุปกรณ์การปฐมพยาบาล 4. มีหน่วยปฐมพยาบาลประจำศูนย์ 5. สภาพของถนนให้อยู่ในสภาพดี

ที่ประชุมร่วมกันจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน และมีมติคัดกิจกรรมลานจอดรถออกจากทาง อบค. จะเป็นผู้ดำเนินการให้ คงเหลือกิจกรรมต้องปรับปรุงเรียงลำดับดังนี้

1. น้ำ
2. ป้ายบอกทาง
3. สภาพแวดล้อมโดยเฉพาะขยะและน้ำเสีย
4. การสื่อสาร
5. มัคคุเทศก์
6. รถอีแต๊ก
7. ร้านอาหาร, ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

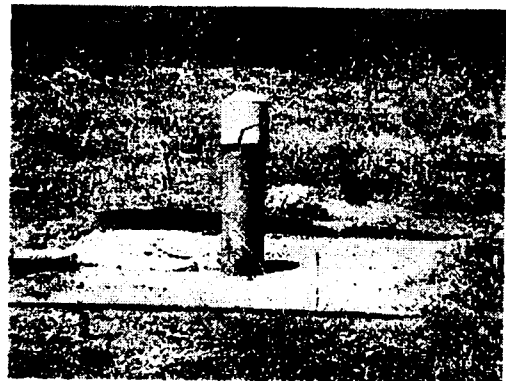
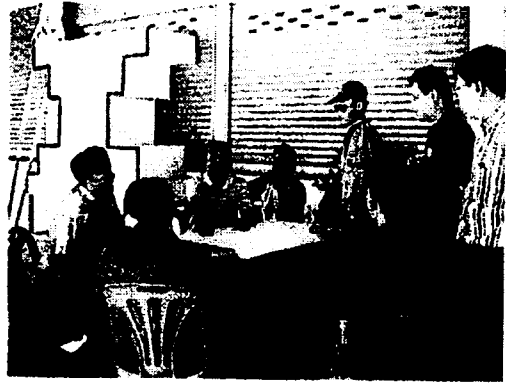
8. กิจกรรมก่อนกลับ

นอกจากนี้ที่ประชุมยังช่วยกันวิเคราะห์ ค้นหาแนวทาง วิธีการ ปรับปรุง กิจกรรมยังไม่ได้มาตรฐานการจัดการ และจัดให้มีกลุ่มผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

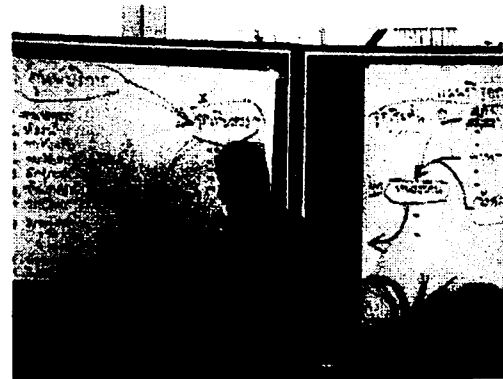
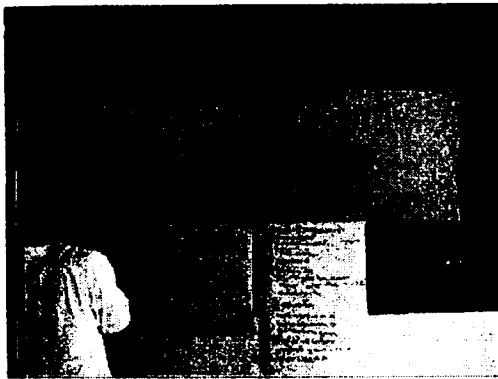
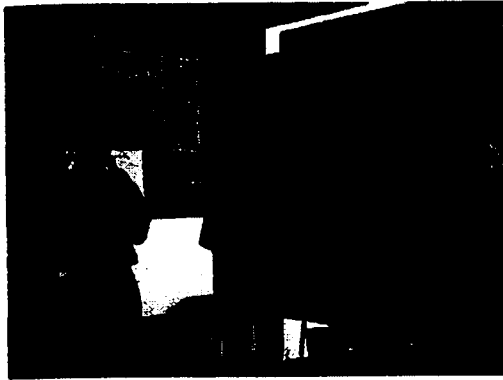
1. ปัญหาเรื่องน้ำ ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นายอุคร ศรีบุญมี นายสุข โคตระ และ นายสุข บาลี
2. ปัญหาป้ายบอกเส้นทางและการสื่อสาร ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นายรุ่งเรือง ธรรมรัง และนางแจ่มจันทร์ มณีพันธ์
3. ปัญหาสภาพแวดล้อม (ขยะ, น้ำ, การตกแต่งอื่น ๆ) ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ จสศ.สุเทพ อินทร์ศรี และนายสกุลเดช กิจเรณู
4. ปัญหาทัศนียภาพที่ท้องถิ่น และความปลอดภัย ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นายมงคล พุ่มจันทร์ และนางสาวพรพรรณ ญาติปราโมทย์
5. ปัญหารถอีแต๊ก ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นายบุญมี เริงริน นายวีระ ศิธรรมา และนายอุทัย ผองแก้ว
6. ปัญหาการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นายสมาน พวงจันทร์ นายสมศักดิ์ แก้วโวหาร นางสาวรัตนา แสนพ้อง และนางถาวร ชาวซึ้ง
7. ปัญหาร้านอาหาร ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นางสาวรัตนา แสนพ้อง และ นางวรรณะ เจิมทอง
8. ปัญหากิจกรรมก่อนกลับ ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ นายสกุลเดช และเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยว

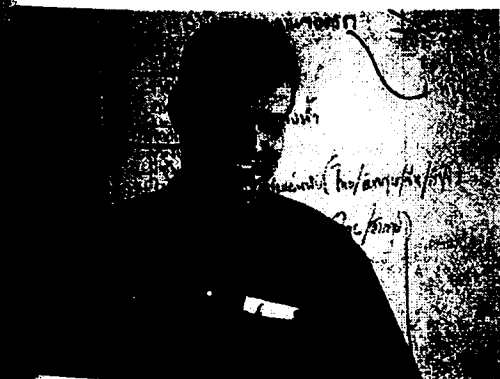
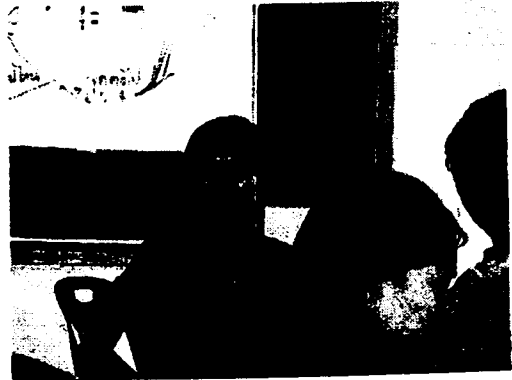
เนื่องจากก่อนเริ่มประชุมมีกิจกรรมสื่อสารของ อบต. กับกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ทำให้การเริ่มประชุมช้ากว่ากำหนด กิจกรรมการวางแผนปฏิบัติการไม่สามารถร่วมคิดในรายละเอียดได้ จึงมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบนำแนวคิดที่ได้จากที่ประชุมส่วนหนึ่งไปดำเนินการต่อ โดยให้จำแนกกิจกรรมออกเป็น 3 ส่วน คือ กิจกรรมที่สามารถทำได้เอง กิจกรรมที่ต้องร่วมมือกับ อบต. และกิจกรรมที่ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ และเมื่อจำแนกแล้ว สำหรับกิจกรรมที่ทำได้เองให้ทดลองปฏิบัติบางอย่าง และนำเสนอสะท้อนปัญหาในต่อไป

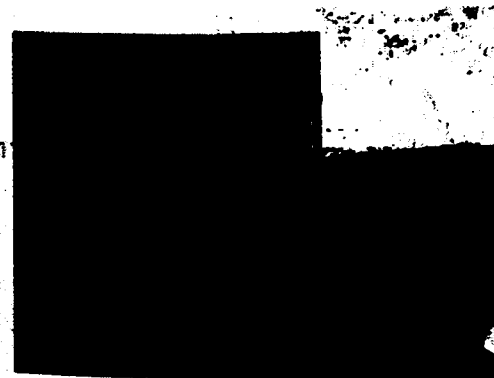
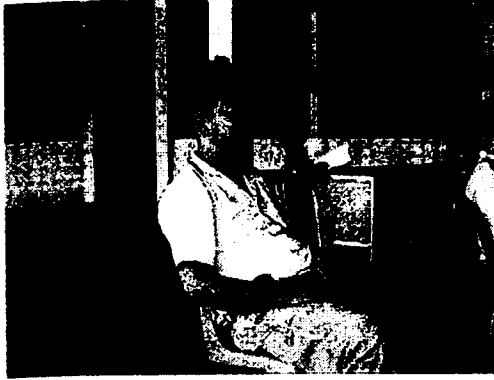
3.6 รูปภาพประกอบกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานการจัดการ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สวนหินผางาม) ณ ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม
วันที่ 1 สิงหาคม 2546

4. ชื่อกิจกรรม การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำรายละเอียดของโครงการ (เตรียมการเสนอในที่ประชุมกลุ่มใหญ่)

4.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อปรึกษาหารือกันภายในกลุ่มแต่ละกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ (AIC) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2546 เกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการที่จะใช้แก้ปัญหาและนำเสนอในที่ประชุมใหญ่วันที่ 11 สิงหาคม 2546

4.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

ตัวแทนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มและคณะผู้ร่วมงาน ซึ่งมีทั้งหมด 8 กลุ่ม ร่วมกันปรึกษาหารือและจัดทำรายละเอียดโครงการ คณะผู้วิจัยขอให้คำปรึกษา ใช้วิธีการประชุม ระดมความคิดแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและสรุปออกมาเป็นโครงการ/แนวทางการแก้ปัญหา

4.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะผู้วิจัยและตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน

4.4 สถานที่เวลาที่ทำกิจกรรม

แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม (กำหนดสถานที่กันเองในแต่ละกลุ่มกิจกรรม) ช่วงวันที่ 2-8 สิงหาคม 2546

4.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

ได้โครงการและรายละเอียดของโครงการเพื่อแก้ปัญหากลุ่ม สำหรับนำเสนอในที่ประชุมใหญ่ วันที่ 11 สิงหาคม 2546

4.6 รูปภาพประกอบการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำรายละเอียดของโครงการ (เตรียมการ
เสนอในที่ประชุมกลุ่มใหญ่)

5. ชื่อกิจกรรม การประชุมกลุ่มตัวแทนชาวบ้านแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม เพื่อเสนอโครงการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

5.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

5.1.1 เพื่อนำเสนอแผน/โครงการในการปรับปรุงกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเห็นว่ายังไม่ได้มาตรฐาน

5.1.2 เพื่อสะท้อนปัญหาการทดลองปฏิบัติตามมาตรฐานบางอย่างที่ปฏิบัติแล้ว

5.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

5.2.1 ทบทวนกิจกรรมและผลการประชุมครั้งที่ผ่านมา

5.2.2 กลุ่มผู้ที่ได้รับมอบหมายนำเสนอกิจกรรมที่ร่วมกันคิด ร่วมปฏิบัติ และสะท้อนปัญหา และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ตัวแทนกลุ่ม/องค์กร ในเขตพื้นที่สวนหินผางาม จำนวน 56 คน แยกเป็น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 12 คน กลุ่มร้านค้าอาหาร 6 คน กลุ่มร้านของที่ระลึก 14 คน กลุ่มรถอีแต๋น 3 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2 คน สมาชิก อบต. 4 คน กลุ่มออมทรัพย์ 4 คน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน 4 คน ทีมผู้วิจัย 6 คน ผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน

5.4 สถานที่เวลาที่ทำกิจกรรม

จัดประชุมที่อาคารในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม วันที่ 11 สิงหาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น.

5.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

มีกลุ่มที่นำเสนอเพียง 5 กลุ่ม จาก 8 กลุ่ม โดยเริ่มต้นที่กลุ่มรถอีแต๋น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มร้านค้าประกอบอาหาร กลุ่มร้านจำหน่ายของที่ระลึก และกลุ่มรับฝัดซอบป้าชบอกลูกไม้ทางและการสื่อสาร แต่ละกลุ่มยังไม่ได้คิดจำแนกกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่ตกลงในการประชุมที่ผ่านมา จึงให้แต่ละกลุ่มร่วมคิดจำแนกกิจกรรมที่ทำได้เอง กิจกรรมที่ต้องร่วมมือ

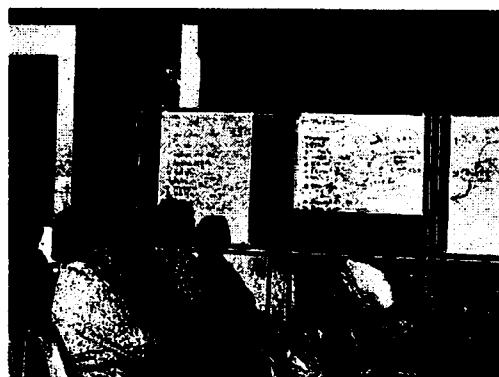
กับ อบต. และกิจกรรมที่ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์ได้
ดังนี้

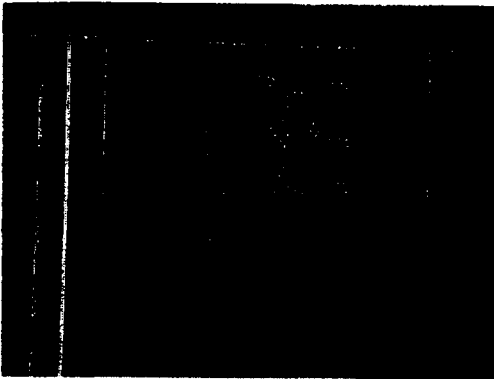
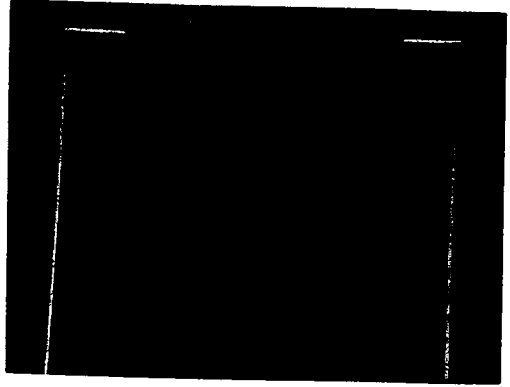
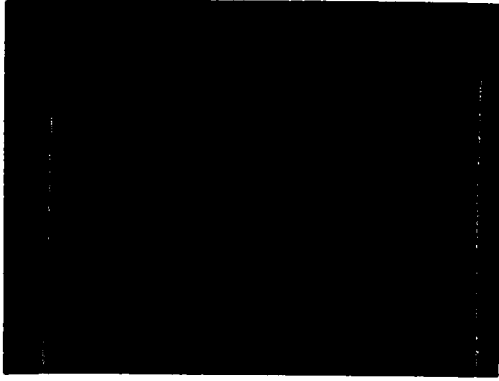
กิจกรรม	แผน/กิจกรรมที่ทำได้เอง	กิจกรรมที่พึ่งพา อบต./ภายนอก
1. กลุ่มรถอีแต๋น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการบริการ 2. การทำป้ายทางเข้าหาบ่ง 3. การปรับปรุงท่อไอเสียรถ 4. เครื่องแต่งกาย 5. การไม่ขับรดในขณะ มาเหล่า 	ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะ
2. กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพุดจาทัศนียภาพ 2. การอบรมภาษาอังกฤษ 3. ซ่อมตะแกรงกันจุกชมวิ ทาสีกันสนิม 4. การอบรมเกี่ยวกับความรู้ เรื่องภูมิศาสตร์และพันธุ์พืช 5. การอบรมการปฐมพยาบาล เบื้องต้น 6. เครื่องแต่งกาย ป้าย เบอร์เสื้อ 	
3. ร้านอาหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดราคาอาหาร ประเภทเดียวกันให้ตรงกัน และมีป้ายบอกราคา 2. จะร่วมประชุมกันใหม่ใน กลุ่มย่อยอีกครั้ง 	
4. ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดราคาสินค้า 2. พัฒนาคูณภาพสินค้า 3. เพิ่มความหลากหลายของ สินค้า 4. แกะสลักหินทราย 5. จัดกลุ่มรวมแม่ค้า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. หาวิทยากรอบรม 2. ขอสนับสนุนงบประมาณ 3. ทำร่มเงาที่จอดรถ 4. ห้องน้ำ

กิจกรรม	แผน/กิจกรรมที่ทำได้เอง	กิจกรรมพึ่งพา อดต./ภายนอก
	6. เครื่องแต่งกาย พุดจา ไพเราะ 7. การรักษาความสะอาด	
5. ป้ายบอกเส้นทางและ การสื่อสาร	1. ป้ายบอกจุดคลื่น โทรศัพท์ มือถือ 2. ป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว	1. ป้ายบอกเส้นทาง 2. สตีกเกอร์ประชาสัมพันธ์ 3. โทรศัพท์สาธารณะ (ทศท.)

และหลังจากนั้นสะท้อนปัญหาในการปฏิบัติ พบว่ากลุ่มร้านค้าประกอบอาหารสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานบางอย่างที่ทำได้เอง ได้แก่ การกำหนดราคาอาหารให้เป็นราคาเดียวกันสำหรับปัญหาของกลุ่มขายสินค้าที่ระลึกยังไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ แต่ละคนยังมุ่งการค้าของตัวเองและสำหรับกลุ่มอื่น ๆ เห็นว่าจะสามารถเริ่มดำเนินการได้

5.6 รูปภาพประกอบกิจกรรมการประชุมกลุ่มตัวแทนชาวบ้านแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม เพื่อเสนอโครงการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวที่ศูนย์บริการการท่องเที่ยวสวนหินผางาม วันที่ 11 สิงหาคม 2546

6. กิจกรรม การทดลองปฏิบัติมาตรฐานสำคัญบางเรื่องตามต้องการของชุมชน

6.1 การอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

6.1.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย มีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ (พัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษที่จำเป็นพื้นฐาน)

6.1.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

- 1) ติดต่อวิทยากรในพื้นที่ (คนไทยและคนอังกฤษ)
- 2) ดำเนินการอบรม 8 วัน
- 3) ติดตามและประเมินผล

6.1.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (คังตาราง)

ผู้เข้าร่วมอบรมภาษาอังกฤษ	วันที่/เดือนสิงหาคม 2546						
	20	21	22	23	24	25	26
นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น	5	1	12	11	9	3	1
แม่ค้าขายอาหาร	-	4	1	1	-	1	5
แม่ค้าขายของที่ระลึก	-	6	4	4	1	1	1
ประชาสัมพันธ์	1	-	1	1	1	1	-
กลุ่มรถอีแต๋น	1	-	-	-	-	-	-
ปลัด อบต.	1	-	-	-	-	-	-
รวม	8	11	18	17	11	6	7

6.1.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม จัดอบรมที่อาคารในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ในวันที่ 20-26 สิงหาคม 2546

1) 20-21 สิงหาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น.

2) 22-26 สิงหาคม 2546 เวลา 15.00-16.00 น.

(ระหว่างการฝึกอบรมวิทยากรได้นำผู้เข้าอบรมออกภาคสนามในแหล่ง
ท่องเที่ยว)

วิทยากรที่ให้การอบรมมีภูมิลำเนาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว คือ คุณสราสินี สมพร
และ Mr.Roger Crassidy ใช้งบประมาณจากโครงการวิจัยเป็นค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน
5,100 บาท และค่าหนังสือภาษาอังกฤษอีก 3,300 บาท รวมใช้งบประมาณทั้งหมด 8,400 บาท

6.1.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการทักทายและกล่าวต้อนรับ
ได้ รวมทั้งการอธิบาย/บรรยายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษได้ นอกจากนี้การ
ที่ใช้วิทยากรซึ่งเป็นคนในพื้นที่จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถสอบถามปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสาร
ภาษาอังกฤษได้สะดวก และอาจจะเกิดความต่อเนื่องได้ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจที่ใช้วิทยากร
เป็นคนในพื้นที่

6.1.6 รูปภาพประกอบการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่ง ท่องเที่ยวสวนหินผางาม 20-26 สิงหาคม 2546

6.1.4 สถานที่เวลาที่ทำกิจกรรม จัดอบรมที่อาคารในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ในวันที่ 20-26 สิงหาคม 2546

1) 20-21 สิงหาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น.

2) 22-26 สิงหาคม 2546 เวลา 15.00-16.00 น.

(ระหว่างการฝึกอบรมวิทยากรได้นำผู้เข้าอบรมออกภาคสนามในแหล่งท่องเที่ยว)

วิทยากรที่ให้การอบรมมีภูมิลำเนาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว คือ คุณสราสินี สมพร และ Mr.Roger Crassidy ใช้งบประมาณจากโครงการวิจัยเป็นค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 5,100 บาท และค่าหนังสือภาษาอังกฤษอีก 3,300 บาท รวมใช้งบประมาณทั้งหมด 8,400 บาท

6.1.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการทักทายและกล่าวต้อนรับได้ รวมทั้งการอธิบาย/บรรยายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษได้ นอกจากนี้การใช้วิทยากรซึ่งเป็นคนในพื้นที่จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถสอบถามปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษได้สะดวก และอาจจะเกิดความต่อเนื่องได้ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจที่ใช้วิทยากรเป็นคนในพื้นที่

6.1.6 รูปภาพประกอบการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม 20-26 สิงหาคม 2546

6.2 ชื่อกิจกรรม การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มรถอีแต๊ก (รถไถนาเดินตาม)

6.2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อของกลุ่มรถอีแต๊กในการบริการในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม (ในส่วนของกลุ่มคิดว่า สามารถแก้ปัญหาเองได้)

6.2.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ กลุ่มรถอีแต๊กร่วมกัน
ดำเนินการเพื่อให้การบริการนักท่องเที่ยวดีขึ้น โดยวิธีการดังนี้

1) ขอบพื้นที่บริเวณทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามจาก อบต. เพื่อใช้เป็นสถานที่จอดรถและจัดคิว

2) มีการปรับปรุงท่อไอเสียรถ

3) จัดทำป้ายบอกทางเข้าผาบ่อง (ซึ่งเป็นบริเวณที่จะต้องรับบริการนักท่องเที่ยว)

4) จัดหาเครื่องแต่งกายใหม่ให้เป็นเอกลักษณ์ (เรื่อง อบต. ปวนทุ อนุเคราะห์ออกแบบและจัดหาเครื่องแต่งกายชุดแรกให้ ส่วนชุดที่เหลือให้ผู้ขับรถอีแต๊กรับผิดชอบจัดหาเอง)

5) กลุ่มรถอีแต๊กตกลงกันว่า จะไม่คืบหน้าในระหว่างขับรถบริการนักท่องเที่ยว

6.2.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่มรถอีแต๊ก จำนวน 3 คน

6.2.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม

แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ระหว่างวันที่ 12 สิงหาคม 2546 - 16 กันยายน

2546

6.2.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

การบริการนักท่องเที่ยวของกลุ่มรถอีแต๊กดีขึ้นกว่าเดิม

6.2.6 รูปภาพประกอบกิจกรรม

6.3 ชื่อกิจกรรม การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายอาหาร

6.3.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามให้ดีขึ้น

6.3.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ กลุ่มแม่ค้าขายอาหารซึ่งมีร้านขายอาหารอยู่ 3 ร้านร่วมกัน พัฒนาเพื่อให้การบริหารขายอาหารมีคุณภาพดีขึ้น (ทั้งราคาคุณภาพ) ดังนี้

- 1) ตกลงราคาอาหารให้เท่ากันและติดป้ายบอกราคาให้ตรงกัน
- 2) ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสริมฝ่ายประชาสัมพันธ์ในขณะบริการขายอาหาร (บางครั้งนักท่องเที่ยวจะแวะร้านอาหารก่อนไปติดต่อศูนย์บริการนักท่องเที่ยว)
- 3) ปรับปรุงห้องน้ำ ที่ล้างมือของร้านให้สะอาดพร้อมอุปกรณ์ทำความสะอาด (สบู่ ฯลฯ)
- 4) แต่งกายให้เรียบร้อย มีผ้ากันเปื้อน
- 5) พยายามพูดคุยกับนักท่องเที่ยวให้ไพเราะ ชิมเข้มแจ่มใส

6.3.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่มแม่ค้าขายอาหาร จำนวน 3 คน

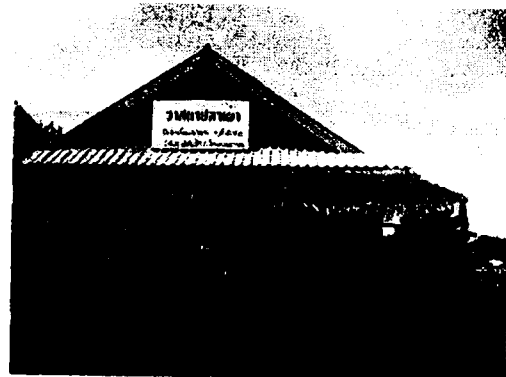
6.3.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม

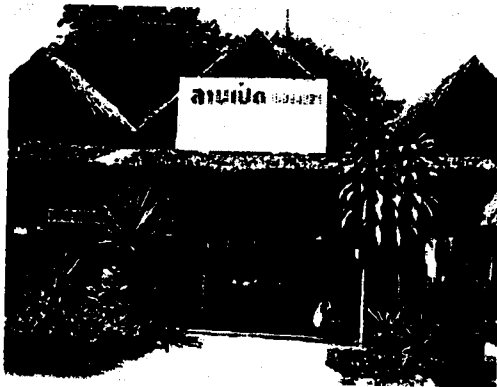
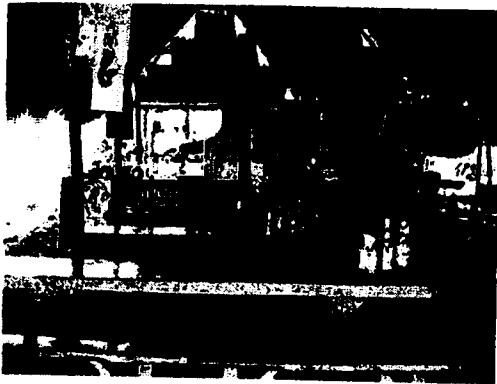
ร้านขายอาหารแต่ละร้าน ซึ่งมีอยู่ 3 ร้าน ได้แก่ ร้านวรรณะคุณหมิง ร้านวาสนา ปลาเผา และร้านขนมจีนน้องใหม่ ดำเนินการกิจกรรมระหว่างวันที่ 12-31 สิงหาคม 2546 และ 1-16 กันยายน 2546

6.3.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

บริการขายอาหารแก่นักท่องเที่ยวที่วัดขึ้น ราคาอาหารแต่ละชนิดตรงหรือเท่ากัน
ทุกร้านมีป้ายบอกราคา อาหารมีคุณภาพและปลอดภัย ทุกร้านได้ป้ายอาหารสะอาดรสชาติอร่อย
(Clean Food Good Taste) จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

6.3.7 รูปภาพประกอบกิจกรรม

6.4 ชื่อกิจกรรม การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก

6.4.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก (ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่) ในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามให้ดีขึ้น

6.4.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ กลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก (ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่) ซึ่งมีการรวมกลุ่มอยู่ในทุกหมู่บ้าน ๑ แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อพัฒนาคุณภาพและกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

6.4.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ตัวแทนกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึกจากทุกหมู่บ้าน ๑ ละ 1-2 คน

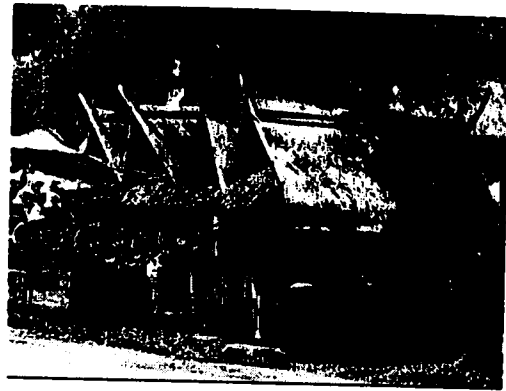
6.4.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม อาคารแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ดำเนินกิจกรรมระหว่างวันที่ 12-31 สิงหาคม 2546 และ 1-10 กันยายน 2546

6.4.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

แต่ละกลุ่มไม่สามารถตกลงกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ให้เป็นราคาเดียวกันได้ แต่ละกลุ่มต้องการเร่ร่อนจำหน่าย (ทั้งขายปลีกและขายส่ง) เกรงว่าเก็บผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ไว้นาน ๆ จะขึ้นราหรือเชื้อรา เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของแต่ละหมู่บ้านต่างกัน พ่อค้าคนกลางที่มาจากจังหวัดนครราชสีมารับซื้อไม้ไผ่ของบ้านผาห้วยเพราะมีคุณภาพดีกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ คงต้องใช้ความพยายามจัดกระบวนการให้กลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึกพูดคุยแลกเปลี่ยนและร่วมกันพัฒนาคุณภาพและราคาสินค้าต่อไป

6.4.6 รูปภาพประกอบกิจกรรม

6.5 ชื่อกิจกรรม การพัฒนามาตรฐานการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

6.5.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดทำเอกสารเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามให้มีความถูกต้องและกว้างขวางมากขึ้น

6.5.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

จากการศึกษาเอกสารการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามทั้งแผ่นพับและโปสเตอร์ที่ผ่านมา พบว่ายังไม่ค่อยถูกต้อง ยังไม่ได้เป็นจุดเด่นในแง่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก และจากการจัดเวทีตัวแทนชุมชนหลายครั้ง ตัวแทนชุมชนได้สะท้อนปัญหาส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ทุกครั้ง คณะผู้วิจัยและตัวแทนชุมชนจึงร่วมกันคิดและจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ขึ้น โดยใช้งบประมาณจากโครงการวิจัยโดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสารประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา
- 2) ออกแบบเอกสารประชาสัมพันธ์ใหม่ (ทั้งโปสเตอร์และแผ่นพับ)
- 3) ติดต่อโรงพิมพ์เพื่อจัดพิมพ์ (รวมทั้งจำนวนและราคา) โดยจัดทำแผ่นพับจำนวน 3,000 แผ่น ๆ ละ 5 บาท จำนวนเงิน 15,000 บาท โปสเตอร์ จำนวน 1,000 แผ่น ๆ ละ 15 บาท จำนวนเงิน 15,000 บาท รวมทั้งหมด 30,000 บาท
- 4) จัดส่งแผ่นพับและโปสเตอร์ เพื่อประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ

6.5.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะผู้วิจัย 8 คน และตัวแทนชุมชนจากกลุ่มกิจกรรมต่างๆ 5 คน คือ กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มแม่ค้าขายอาหาร กลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก กลุ่มรถอีแต๊ก ผู้ประสานงานการท่องเที่ยวของ อบต.ป่วนพู่

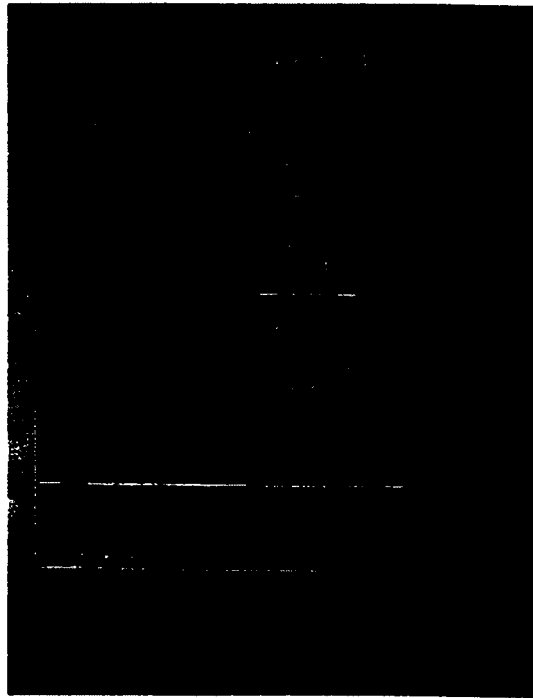
6.5.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม

แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม และ รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์ จังหวัดเลย และ จัดส่ง
แผ่นพับและโปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์ระหว่าง 17 กันยายน 2546 – 17 ตุลาคม 2546

6.5.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

ได้แผ่นพับจำนวน 3,000 แผ่น และ โปสเตอร์อีกจำนวน 1,000 แผ่น เพื่อช่วยให้
การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามได้กว้างขวางมากขึ้น และเน้นความเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น

6.5.6 รูปภาพประกอบกิจกรรม

7. ชื่อกิจกรรม การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

7.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 3 ประเด็น คือ

7.1.1 สภาพการณ์/ปัญหาในการบริหารจัดการในปัจจุบัน

7.1.2 การประกาศเป็นวนอุทยานผางาม

7.1.3 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

7.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

ใช้วิธีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการนำเสนอข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการร่วมวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อทำความเข้าใจกับสภาพที่ดำรงอยู่ สภาพปัญหาอุปสรรค ตลอดจนช่องโอกาสการพัฒนาในอนาคต

7.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีจำนวนทั้งสิ้น 12 ท่าน จำแนกเป็นกลุ่มทีมวิจัย 4 ท่าน คณะกรรมการท่องเที่ยว อบต. ปานพู่ 4 ท่าน ผู้ที่ทำงานในสวนหินผางาม 3 ท่าน และผู้สังเกตการณ์ 1 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

1) ผศ.สุทิน สุขคง	หัวหน้าโครงการวิจัย
2) คร.สุวารี ศรีปุณะ	นักวิจัย

3) ศศ.วัชรินทร์ สายสาระ	นักวิจัย
4) อาจารย์สมพงษ์ คุตยอนุกิจ	นักวิจัย
5) นายประคิษฐ์ อาจแก้ว	นายก อบต. ปวนทุ
6) นายทวีศักดิ์ มาพงษ์	รองนายก อบต. ปวนทุ
7) นายอุบล เนระจิดร์	สมาชิก อบต. ปวนทุ
8) นายนรินทร์ นามารุง	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว อบต. ปวนทุ
9) นางสาวแจ่มจันทร์ มณีพันธุ์	มัคคุเทศก์
10) นายมงคล พุ่มจันทร์	มัคคุเทศก์
11) นายวีระ คีธัมมา	เลขานุการกลุ่มมรดกฮิแต็ก
12) นายสุรพงษ์ พลคาหาญ	ผู้สังเกตการณ์

7.4 สถานที่เวลาที่ทำกิจกรรม

ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม วันที่ 4 กันยายน 2546 เวลา 09.00-16.30 น.

7.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

7.5.1 สภาพการณ์/ปัญหาในการบริหารจัดการในปัจจุบัน

1) ปัญหาการมีงบประมาณน้อยในการพัฒนา ปี 2546 ได้รับงบประมาณพิเศษจากการได้เป็น อบต. ที่มีความเป็นธรรมชาติ 1,700,000 บาท จึงจัดสรรมาพัฒนาสวนหิน 1,050,000 บาท แยกเป็นการพัฒนาลานจอดรถฮิแต็ก 30,000 บาท ปรับปรุงบริเวณศูนย์ 20,000 บาท และสร้างห้องประชุมสัมมนา 1,000,000 บาท

2) แม้คำไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ริเริ่มโดย อบต.

3) มีคนดูแลรักษาความสะอาดน้อย ปัจจุบันมีจำนวน 5 คน ที่ต้องดูแลทั้งตำบล เก็บขยะจำนวน 700 ถึง รวมถึงการตัดหญ้า การเก็บขยะกำหนดสัปดาห์ละ 3 วัน ถ้าเป็นช่วงท่องเที่ยว 4 วัน/สัปดาห์ ในอนาคตอบต. จะจ้างเพิ่มอีก 3 คน โดยให้ประจำที่สวนหิน 1 คน

4) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง ขณะที่กรมทรัพย์ฯ กำลังจะเจาะน้ำบาดาลให้ใช้

5) ขาดแคลนกำลังคนที่จะให้บริการจุดท่องเที่ยวได้ทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันมีจุด
หนัก ๆ 4 จุด คือ

- (1) บริเวณศูนย์ท่องเที่ยว
- (2) บริเวณสวนสวรรค์
- (3) บริเวณจุดศาลาชมวิว
- (4) บริเวณวัดถ้ำโพธิ์สัตว์ (ห่างจาก อบต. ประมาณกิโลเมตรเศษ)

6) การที่ ททท. มาตรฐานอาคารต่าง ๆ ขนาดใหญ่บ้างเล็กบ้างหลายอาคาร ไม่มีผลกระทบเชิงลบที่ชัดเจน แต่มีผลกระทบในแง่ตำแหน่งที่ตั้งของอาคารไม่เหมาะสมและ อบต. ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าไปดำเนินการใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีแผนและงบประมาณที่จะปรับปรุงอาคารกิจกรรมและร้านอาหารให้เป็นอาคารจัดการประชุมสัมมนาที่มีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย (ใช้งบประมาณ 1,000,000 บาท)

7) อบต. ให้ความสนใจกับการพัฒนาจุดท่องเที่ยวโดยการให้กลุ่มบุคคลอื่นเช่าซื้อดำเนินการ แต่ควรเน้นให้โอกาสคนในท้องถิ่นเป็นผู้ได้สิทธิ์ก่อน ซึ่งปัจจุบันมีการให้เช่าลักษณะคล้ายคลึงกันนี้อยู่บ้าง เช่น ให้คนเช่าดูแลห้องน้ำที่สวนห้อมปีละ 1,000 บาท ดูแลห้องน้ำที่น้ำตกเพียงดิน ปีละ 1,500 บาท อย่างไรก็ตามเคยมีเอกชนเข้ามาเช่าพื้นที่ดำเนินการธุรกิจ แต่ก็ต้องยกเลิกไป เพราะไม่คุ้มทุนทางธุรกิจ

7.5.2 การประกาศเป็นวนอุทยานผางาม

ขณะนี้ยังไม่ชัดเจนเรื่องสิทธิการใช้ประโยชน์จากพื้นที่วนอุทยาน โดยมีองค์กรเครือข่ายท้องถิ่นบางองค์กร ให้ความสนใจในเรื่องนี้และเคยร่วมเรียกร้องให้ยกเลิกการเป็นวนอุทยาน อย่างไรก็ตาม องค์กรที่ประชุมเสนอว่าควรหาทางออกโดยอาศัยช่องทางของกฎหมายที่เกิดขึ้นวนอุทยานตลอดจนมติ ครม. ที่เกี่ยวข้อง โดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อบต. เร่งศึกษาในเรื่องนี้

7.5.3 ปัญหา/อุปสรรคเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

1) ร้านอาหารสามารถตกลงกันเรื่องราคา แต่ร้านของที่ระลึกยังไม่สามารถตกลงกันได้ และมีปัญหาการเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

2) ปัญหาที่เกี่ยวกับป้ายบอกเส้นทางที่ยังมีจำนวนน้อยตามจุดต่าง ๆ ที่เป็นเส้นทางเดินทางเข้าสู่จังหวัดเลย ทำให้การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการไม่มีเอกภาพของชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสับสนเกี่ยวกับชื่อ ผู้ร่วมการประชุมทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ควรมีชื่อเพียงชื่อเดียว แต่ปัจจุบันอาจจำเป็นต้องใช้ 2 ชื่อควบคู่กันไป ชื่อซึ่งตั้งขึ้นจากการประชุมคือ “สวนหินผางาม (อุทยานเมืองไทย)” และอีกชื่อหนึ่งเป็นชื่อจากทางราชการ คือ “วนอุทยานสวนหินผางาม” ที่ประชุมขอให้ใช้ชื่อจากที่ประชุมเป็นหลัก

3) ปัญหาการสื่อสารระหว่างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นกับคนขับรถอู่เต๊นท์และศูนย์บริการ แนวทางแก้ไขคือ การใช้วิทยุคลื่นสั้น ซึ่ง อบต. จะหาทางสนับสนุนต่อไป

4) ปัญหาการไม่มีสถานที่จอดรถอู่เต๊นท์ด้านนอก ซึ่งขณะนี้ อบต. ได้ตั้งงบประมาณจุดจอดรถให้

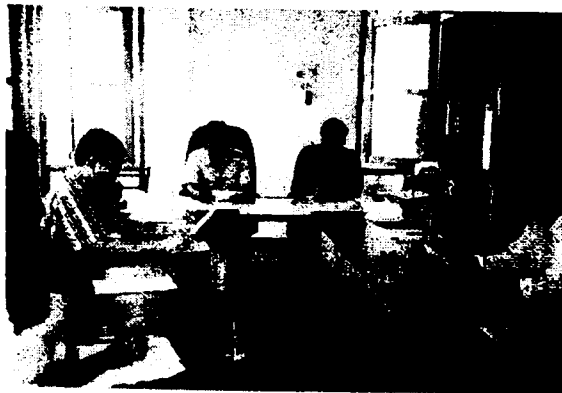
5) ปัญหาชุดแต่งกายของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและคนขับรถอีแต๊กที่ไม่เหมาะสมในเรื่องนี้ อบต. จะจัดทำชุดค้นแบบให้คนละ 1 ชุด ส่วนชุดต่อไปเจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบเอง

6) ปัญหาการจราจรที่อาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย บริเวณทางแยกเข้าหาบ่ง ควรทำป้ายให้เห็นชัดเจนว่า ห้ามรถยนต์เข้าหาบ่ง ยกเว้นรถอีแต๊กเท่านั้น

7) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมสร้างความประทับใจก่อนกลับยังไม่มีแนวทางพัฒนาที่ชัดเจน จึงควรให้คนเข้าไปเสริมกลุ่มเดิมเพื่อช่วยกันคิดแนวทางต่อไป

8) ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ควรให้มีการอบรมและทดสอบความรู้ก่อนจะให้ทำหน้าที่มัคคุเทศก์ ที่ประชุมเห็นความสำคัญของความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และจะหาทางพัฒนาเรื่องนี้ต่อไป

7.6 รูปภาพประกอบกิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ในวันที่ 4 กันยายน 2546 ณ ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม

8. ชื่อกิจกรรม การติดตามการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (บางอย่าง) ของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

8.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อติดตามการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (บางอย่าง) ของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ได้แก่ การอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการ การพัฒนามาตรฐานบริการของกลุ่มรถอีแต๊ก การพัฒนามาตรฐานการบริหารของกลุ่มค้าขายอาหาร การพัฒนามาตรฐานบริการของกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก การพัฒนามาตรฐานการประชาสัมพันธ์ การประสานงานเพื่อพัฒนามาตรฐานที่เกินความสามารถของชุมชนกับ อบต.

8.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

คณะผู้วิจัยออกติดตามการพัฒนามาตรฐานของแต่ละกลุ่ม โดยการสอบถามการพัฒนา มีการพบปะประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตัวแทนกลุ่มกิจกรรมแต่ละกลุ่มตามขั้นตอน PDCA

8.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

คณะผู้วิจัย 8 คน และตัวแทนกลุ่มกิจกรรมแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 1-2 คน

8.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม

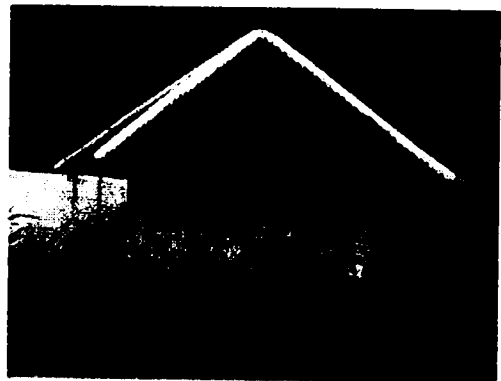
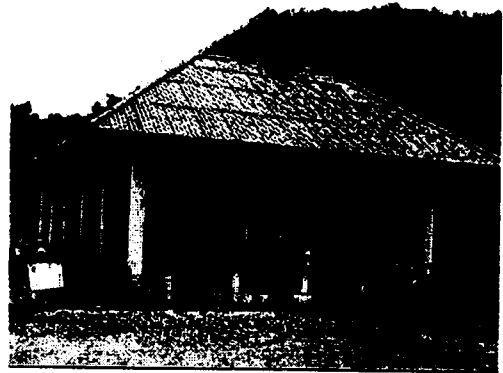
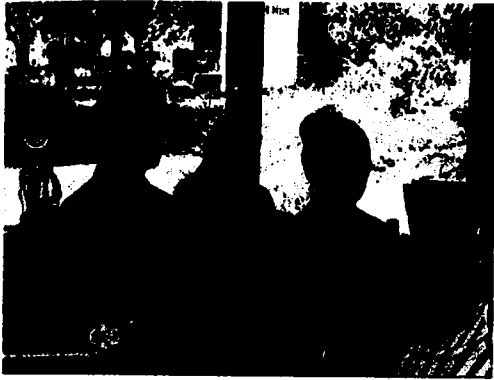
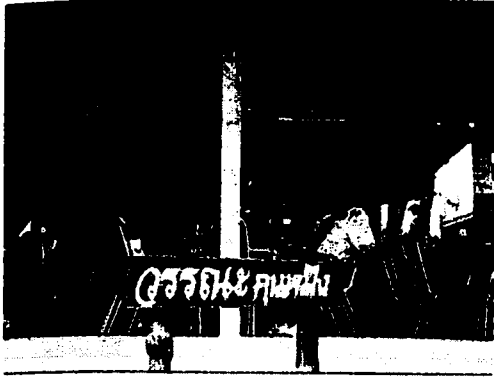
แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ในวันที่ 8, 15, 22, 27 สิงหาคม 2546 และ 3, 10 กันยายน 2546

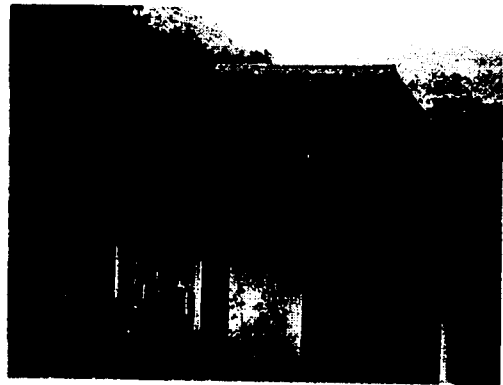
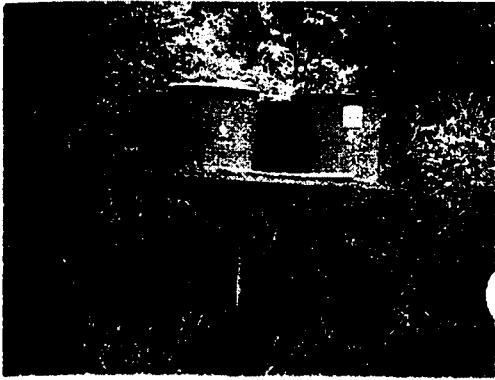
8.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

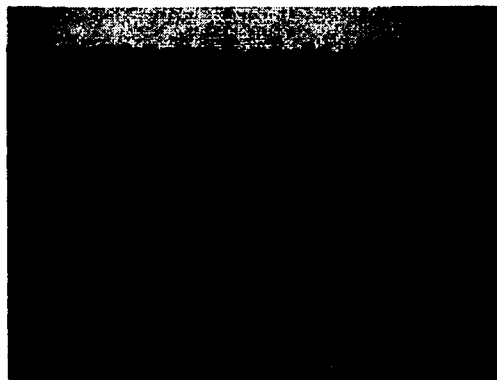
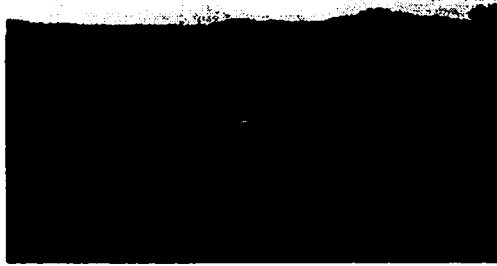
ได้รับทราบความก้าวหน้าในการพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการของแต่ละกลุ่มทั้งแนวทาง/วิธีการที่สามารถปฏิบัติได้ และแนวทาง/วิธีการที่ยังเป็นปัญหาอยู่ ได้มีโอกาสกระตุ้นให้ชุมชนค้นคว้าวิธีที่จะหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งได้รับปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีความคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น

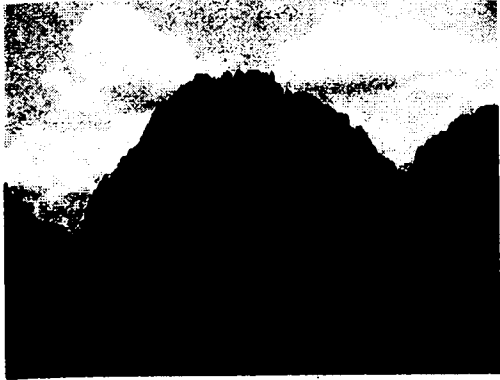
8.6 รูปภาพประกอบกิจกรรม

**9. ชื่อกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ
มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม**

9.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อร่วมกันเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะผู้วิจัยกับตัวแทนกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ
ในชุมชน และสรุปบทเรียนต่าง ๆ ที่ได้รับจากการวิจัยในชุมชนตลอดโครงการ

9.2 วิธีดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

ใช้วิธีประชุมเชิงปฏิบัติการให้ที่ประชุมร่วมเสนอแนวคิด/ข้อคิดเห็นใน 3 ประเด็น คือ

9.2.1 โครงการวิจัยที่คณะผู้วิจัยเข้ามาทำการวิจัยและการพัฒนา สร้างกระบวนการ
เรียนรู้ให้กับชุมชน ชุมชนคิดว่าดีหรือไม่คืออย่างไร

9.2.2 กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกระบวนการวิจัยครั้งนี้ เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
กลุ่มรถอีแต๊ก ฯลฯ ได้รับอะไรเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร

9.2.3 คณะผู้วิจัยเข้ามาครั้งนี้ชุมชนได้ความรู้อะไรเพิ่มเติมหรือไม่ ครอบคลุมหรือไม่
และชุมชนได้เรียนรู้ในแง่ใดบ้าง

หลังจากได้เสวนาแลกเปลี่ยนกันแล้ว จะทำการสรุปประเด็น ๆ ต่างไว้ เพื่อเสริมข้อมูล
อื่น ๆ ที่ได้จากการเสวนาครั้งที่ผ่านมา

9.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย คณะผู้วิจัย และตัวแทนกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
รวมทั้งสิ้น 52 คน

9.4 เวลา/สถานที่ที่ทำกิจกรรม

ระหว่างวันที่ 17-19 กันยายน 2546 ที่อาคารเอนกประสงค์ในแหล่งท่องเที่ยว
สวนหินผางาม

9.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

เนื่องจากการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุม เพื่อสรุปบทเรียนครั้งสุดท้ายก่อนสิ้นสุดโครงการ ดังนั้นเพื่อให้รายละเอียดของสิ่งที่แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันจึงเสนอผลที่ได้จากการทำกิจกรรมเป็นบันทึกการประชุมครั้งนี้ การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครั้งนี้เริ่มต้นจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน นายประคิษฐ์ อาจแก้ว ได้กล่าวต้อนรับคณะผู้วิจัยและตัวแทนชุมชนกลุ่มต่าง ๆ พร้อมให้ข้อเสนอแนะว่า เมื่อคณะผู้วิจัยได้มาร่วมเสวนา ได้มาร่วมพัฒนา ต้องการให้ทุกคนที่มาร่วมเสวนาในครั้งนี้พูดได้เต็มที่ เพื่อที่จะได้มีแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามต่อไป

หัวหน้าโครงการวิจัย ได้เสนอแนะว่า สวนหินผางามเป็นสมบัติที่สำคัญของทุกคน จำเป็นที่ทุกคนในชุมชนจะต้องร่วมกันพัฒนา เพื่อให้เกิดอาชีพในชุมชน เกิดความสวยงามและคณะผู้วิจัยได้นำแผนประชาสัมพันธ์ คือ แผ่นพับ และโปสเตอร์มาร่วมพัฒนา ซึ่งทั้งหมดนี้จะมอบให้กับชุมชนได้นำไปประชาสัมพันธ์และทางสถาบันราชภัฏเลยจะช่วยประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่งด้วย

อาจารย์สมพงษ์ คุลขอนุกิจ คณะผู้วิจัย/ผู้ดำเนินการเสวนา กล่าวว่า การสรุปบทเรียน การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวันนี้ เป็นการเสวนาใน 3 ประเด็นต่อไปนี้

1. โครงการวิจัยที่คณะผู้วิจัยเข้ามาทำการวิจัยและการพัฒนา สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน ชุมชนคิดว่าดีหรือไม่อย่างไร
2. กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกระบวนการวิจัยครั้งนี้ เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มรถอีแต๋น ฯลฯ ได้รับอะไรเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร
3. คณะผู้วิจัยเข้ามาครั้งนี้ชุมชนได้ความรู้อะไรเพิ่มเติมหรือไม่ ครอบคลุมเวลาหรือไม่ และชุมชนได้เรียนรู้ในแง่ใดบ้าง

ใน 3 ประเด็นดังกล่าวได้มีผู้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

นายอุบล เนะระจิตร กล่าวว่า การทำโครงการครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ดีมาก เพราะเรื่องการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่สำคัญ จึงต้องการให้แยกแผนการท่องเที่ยวออกมาเป็นงานเฉพาะ เพื่อการบริหารจะได้สะดวก การจัดเก็บรายได้จะสะดวกขึ้น และจะทำให้รู้ว่าการจัดการท่องเที่ยวขาดทุนหรือมีกำไรหรือไม่ ถ้าขาดทุนจะได้หางบประมาณมาสนับสนุนให้การท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาต่อไป ในปัจจุบันทำไม่ได้ ขอให้ อบต. สมัยหน้าได้แยกแผนการท่องเที่ยวออกมาให้ได้ ซึ่งโครงการวิจัยครั้งนี้ถ้าผลการวิจัยออกมาจะเป็นการกระตุ้นอย่างมากที่จะทำให้แผนการท่องเที่ยวชัดเจนขึ้น

นายอุตร รัชสาค กล่าวว่า การทำวิจัยครั้งนี้เป็นโครงการวิจัยที่ดีมาก ที่ผ่านมาถึงแม้จะมี การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม แต่เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ไม่มีการจัดระบบ เมื่อคณะผู้วิจัยเข้ามาทำวิจัยทำให้เข้าใจระบบการทำงานเพิ่มมากขึ้น และ ทำให้แผนประชาสัมพันธ์ชัดเจนขึ้นในด้านเนื้อหา เนื่องจากว่าแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม สภาพโดยทั่วไปเป็นหินแต่คนในชุมชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของหิน เมื่อคณะผู้วิจัยได้ ทำแผนประชาสัมพันธ์ และ ไปสเตอร์ทำให้ได้รู้ว่าหินที่สวนหินผางามเป็นหินชนิดใด ยุคใด อายุ กี่ปี ซึ่งในไปสเตอร์มีการจัดระบบเนื้อหาไว้ดีมาก และรู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างไร

อาจารย์สมพงษ์ คุณอนุกิจ ผู้ดำเนินการเสวนาได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ลักษณะการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่เหมือนกับการท่องเที่ยวโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งทางคณะผู้วิจัยจะได้นำความรู้มา เพิ่มเติมในครั้งต่อไป

นายเหวิน ศรีบุญมี ได้เสนอว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขอให้มีการขยาย โดย ต้องการให้สถาบันราชภัฏเลยทำสรุปแหล่งท่องเที่ยวในตำบลปวนพุดทั้งหมดว่ามีกี่แห่ง และให้ ทำแผนผังแหล่งท่องเที่ยวในสวนหินผางามหรือแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวให้ด้วย

ผศ.สุทิน สุขคง หัวหน้าโครงการวิจัย ได้ให้คำตอบว่า แผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในตำบลปวนพุดมีอยู่แล้ว แต่เป็นแผนที่แทรกกับงานอื่น ๆ ทำให้ไม่เด่นชัด ส่วนสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งหมดในตำบลปวนพุดมีทั้งสิ้น 47 แห่ง ถ้าชุมชนต้องการแผนดังกล่าวทางคณะผู้วิจัยจะ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

นายกิ่งสวรรค์ คาสี ได้เสนอว่า สวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เก่าแก่มาก มี ชื่อเสียงอยู่แล้ว ต้องการให้มีการพัฒนาจุดท่องเที่ยวอื่น เช่น ถ้าโพธิสัตว์ ซึ่งภายในถ้ำมีสถานที่ ท่องเที่ยวที่เรียกชื่อต่าง ๆ เช่น ถ้ำลับแล ถ้ำน้อยหน้า ถ้ำพระมาลัย ถ้ำกุ้ยหลิน ถ้ำพระยานาค ถ้ำน้ำ ถ้ำฤๅษี ถ้ำเมืองสวรรค์ ถ้ำเมืองนรก จึงต้องการให้มีการเรียกชื่อจุดท่องเที่ยวเหล่านี้ให้ ชัดเจนและให้เหมือนกัน

นายทองมี สีแสด กล่าวว่าขอขอบคุณคณะผู้วิจัยเป็นอย่างสูงที่ได้ทำโครงการลักษณะ เช่นนี้ ต้องการให้คณะผู้วิจัยมาประจำเพื่อจิตใจของชุมชนจะได้เข้มแข็ง ร่วมกันพัฒนา สถานที่ ท่องเที่ยวให้ดีขึ้นต่อไป และต้องการให้หาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทางชุมชนพร้อมที่จะให้ ความร่วมมือเต็มความสามารถ

อาจารย์สมพงษ์ คุณอนุกิจ ได้เสนอว่า การสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จำเป็นต้อง อาศัยคนทุกคนในชุมชนช่วยกันคิด ช่วยกันพัฒนา ช่วยกันวางแผน เพื่อการจัดการการท่องเที่ยว ที่ดีต่อไป

นายวิระ คิธัมมา ได้เสนอว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ถ้ำโพธิสัตว์ที่จริงแล้วเป็นส่วนหนึ่งของสวนหินผางาม แต่ครั้งนี้เป็นการพัฒนาสวนหินผางามโดยเฉพาะจึงขอให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนกันในเรื่องของสวนหินผางาม ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ถ้ายังไม่พัฒนาในตอนนี้ขอให้ลงสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่งไว้ในแผ่นโปสเตอร์ หรือแผ่นพับเดียวกันจะดีมาก

นายทวีศักดิ์ มาพรหม กล่าวว่า โครงการวิจัยครั้งนี้เป็นโครงการที่ดี ไม่เคยมีสถาบันใดที่มาในลักษณะนี้ คือโครงการนี้มีลักษณะเชิงการจัดการหรือเชิงมาตรฐานการท่องเที่ยว และได้ความรู้ด้านวิชาการดี ทำให้ชุมชนได้รู้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวดีหรือไม่ดีตรงไหน จะปรับปรุงตรงไหนบ้าง ซึ่งทุกคนในชุมชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างเต็มที่

สถานที่ท่องเที่ยวสวนหินผางามมี 5 ส่วน คือ สวนสวรรค์ น้ำตกสวนหอม ถ้ำโพธิสัตว์ สวนหินผางาม น้ำตกเพ็ญดิน เมื่อสถานที่ท่องเที่ยวมีมากทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง เพราะฉะนั้นเป็นไปได้หรือไม่ถ้าโครงการวิจัยนี้เสร็จแล้วให้สมาชิก อบต. แต่ละหมู่บ้านช่วยกันจัดการ เช่น ดูแลความสะอาด หรือการจัดการอื่น ๆ

กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนได้รับการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการทำวิจัยครั้งนี้มาก เช่น การมีเอกลักษณ์ของกลุ่มรถอีแต๊ก และการจัดทำเอกสารในส่วนของบริษัท ทำให้การดำเนินการของกลุ่มรถอีแต๊กไม่มีปัญหา หรือถ้ามีปัญหาได้ร่วมแก้ปัญหาด้วยกันภายในกลุ่ม

นายทวีศักดิ์ มาพรหม ได้เสนอแนะเพิ่มเติม เช่น

1. โปสเตอร์ สถานที่ท่องเที่ยวมีไม่ครบ ต้องการให้ลงสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 5 ส่วนที่กล่าวมาแล้ว เพราะมีนักท่องเที่ยวบางคน บางกลุ่มมีความอยากรู้อยากเห็นมากกว่าที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ป้ายให้ความรู้ คือป้ายให้ความรู้ที่ทำไว้เคิมนั้นไม่ตรงกับความจริงแล้ว ยกตัวอย่างเช่น ป้ายชื่อว่ากล้วยไม้ แต่บริเวณดังกล่าวไม่มีกล้วยไม้เลย แต่ป้ายต้นไม้ไม่มีบอกไว้ เช่น จันทรผา จันทรแดง เป็นต้น

3. การล่าสัตว์ ต้องการให้คณะผู้วิจัยช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการยิงสัตว์ป่าและการขโมยกล้วยไม้ ทั้งที่รู้ว่าใครนำกล้วยไม้ออกจากพื้นที่แต่ไม่สามารถทำอะไรกับคนที่ขโมยได้

4. ต้องการให้แก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวช่วงเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาก แต่สถานที่ท่องเที่ยวไม่สะอาด สกปรก น้ำมีน้อย ห้องน้ำ ห้องส้วมไม่เพียงพอ

ศส.สุทิน สุขคง หัวหน้าโครงการวิจัยได้เสนอแนะว่า การยิงสัตว์ การลักขโมย ป้องกันได้โดยให้ชุมชนวางแผนจัดการหรือขอความร่วมมือกับภายนอก ส่วนโปสเตอร์ได้เลือกเอาจุดแข็งของสวนหินผางามมาเป็นส่วนในการโฆษณา เพราะถือว่าเป็นจุดที่มีการจัดการแล้วในเรื่องของความปลอดภัย ความสะอาดด้านอื่น ๆ ถ้าหากเราพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมกันหลาย

แห่ง การจัดการอาจจะเป็นไปได้ไม่ดี และลำบาก แผนการดำเนินงานด้านอื่นต้องการให้ชุมชนมองว่า ส่วนใดบ้างที่ชุมชนทำได้ให้ลงมือทำเลย แต่ส่วนไหนทำไม่ได้ให้ร่วมมือกับรัฐบาลหรือร่วมมือกับเอกชน สิ่งเหล่านี้ชุมชนต้องร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันหากิจกรรมก่อนกลับเพื่อให้หนักท้องเที่ยวกลับมาเที่ยวในวันข้างหน้าต่อไป

นางอุบล คำมา กล่าวว่ โครงการวิจัยเป็นโครงการที่ดี ต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณมากกว่านี้ เพื่อมาจัดทำสวนไม้ดอกไม้ประดับเพิ่มขึ้น และต้องการให้ ททท. ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง

นายธนินทร์ นามำรุง เจ้าหน้าที่จัดการการท่องเที่ยว อบต. ปวนพุก กล่าวว่า โครงการวิจัยคืออยู่แล้ว ต้องการให้ทุกคนให้ข้อมูลที่เป็นจริง เพื่อจะได้นำผลวิจัยมาปรับปรุง แก้ไขและทำให้การท่องเที่ยวเจริญยิ่งขึ้นต่อไป สำหรับปัญหาในเรื่องการประกาศเป็นวนอุทยานสวนหินผางามนั้น ตามกฎหมายการประกาศเป็นวนอุทยานสามารถถ่ายโอนให้ อบต. คูแลได้ทันที และทุกคนที่ทำงานในแหล่งท่องเที่ยวตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2484 ให้เป็นพนักงานดูแลวนอุทยานได้เหมือนเดิมต่อไป จะไม่มีเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้หรือจากที่อื่นมาเกี่ยวข้อง

ส่วนปัญหาที่ทุกคนกล่าวมานั้น เช่น เรื่องห้องน้ำหรือสถานที่อื่น ๆ ไม่สามารถทำความสะอาดได้ทุกเวลาหรือได้ทุกวันเนื่องจากน้ำใช้มีน้อย ซึ่งทาง อบต. จะดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป ส่วนร้านขายของที่ระลึกทางเจ้าหน้าที่ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการย้ายไปที่ที่จัดให้ ส่วนที่เดิมจะจัดเป็นสวนดอกไม้ต่อไป

แผนการจัดการท่องเที่ยวมีอยู่ในแผนของ อบต. มีทั้งแผนระยะยาวและแผนประจำปี และภายในปี พ.ศ. 2548 ทาง อบต. จะแยกการท่องเที่ยวออกมาเป็นหน่วยงานอิสระทำเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับสำนักปลัด

ไปสเตอร์ แผ่นพับ งบประมาณมีจำกัด ส่วนมากสิ่งดังกล่าวจะได้รับการอนุเคราะห์จากหน่วยงานอื่น ๆ เสมอมา ส่วนที่ทำจาก อบต. มีน้อยมาก

การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ในฐานะที่สวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่สามารถทำได้มากนัก เพราะต้องการรักษาสภาพธรรมชาติให้มากที่สุด ซึ่งข้างล่างสามารถทำได้ แต่สถานที่ข้างบนคงทำไม่ได้เพราะเป็นการทำลายสภาพทางธรรมชาติ

ในฐานะที่สวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมีความต้องการให้นักเรียนได้ใช้สถานที่แห่งนี้เป็แหล่งเรียนรู้อารมชาติ ทาง อบต. ได้จัดทำโครงการแคะปลูกเสื่อขึ้น แต่ยังคงขาดวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดแคะปลูกเสื่อที่มีระบบ ในการจัดการนั้นทาง อบต. ต้องการให้มีบุคคลที่ท้องถิ่นเป็นวิทยากรในเรื่อง ทาง อบต. ขอเสนอให้ที่ประชุมรับทราบว่าจะมีแนวทางเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ จึงต้องการให้ทางคณะผู้วิจัยช่วยในด้านนี้ด้วย ส่วนปัญหา

มักคุเทศก์มีไม่เพียงพอในเทศกาลการท่องเที่ยวนี้ ต้องการให้คณะผู้วิจัยและฝ่ายต่าง ๆ ได้ช่วยเสนอแนะหาวิธีการหรือหากิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เบื่อในช่วงที่รอมัคคุเทศก์

นายอุบล เนะจิดร เสนอแนะว่า อบค. ควรประกาศให้ชัดเจนว่าบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามหรือแหล่งท่องเที่ยวในตำบลปวนพุดอยู่ในการดูแลของ อบค. ปวนพุด และบริเวณที่เป็นเขควนอุทยานกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านต้องการให้ทาง อบค. แบ่งให้ชัดเจน

นายนรินทร์ นามารุง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อบค. ปวนพุด ตอบคำถามว่า ป้ายปักเขตพื้นที่วนอุทยานและพื้นที่ทำกินต้องรอก่อน แต่ชาวบ้านสามารถทำกินได้ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบ ส่วนเขควนอุทยานนั้นคือ บริเวณที่เป็นภูเขา

ผศ.สุทิน สุขคง กล่าวเสนอแนะว่า เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประกาศเป็นวนอุทยาน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรประกาศหรือแจ้งให้สมาชิก อบค. ชาวบ้านรับทราบทุกคน เพื่อความเข้มแข็งและเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้การดูแล การจัดการสถานที่วนอุทยานมีความเป็นระบบมากขึ้น

นายเอกราษฎร์ คำมุงคุณ กล่าวว่า โครงการวิจัยเป็น โครงการที่น่าสนใจมากทำให้ได้ทราบว่า สวนหินผางามเป็นวนอุทยานแล้ว ซึ่งแต่ก่อนนั้นชาวบ้านยังสับสนว่าเป็นวนอุทยานหรือไม่ และนอกจากนี้ชาวบ้านไม่มีหลักประกันที่ว่า บริเวณเขควนอุทยานจะเป็นเฉพาะบริเวณที่เป็นภูเขาเท่านั้น ส่วนการบริหารดูแลไม่แน่ใจว่าจะขึ้นอยู่กับกรมป่าไม้หรือไม่ ต้องการให้มีประกาศที่ชัดเจน เพราะชาวบ้านบางแห่งจะไม่มีที่ทำกิน เช่น ชาวบ้านสวนหอมและเห็นว่าเป็นคนที่จะช่วยไม่ให้มีการยิงสัตว์ และขโมยต้นไม้ นั่นคือคนในชุมชนและต้องการให้ทำลักษณะที่คนกับธรรมชาติต้องอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

อาจารย์สมพงษ์ คุลยอนุกิจ กล่าวว่าเชื่อว่าพลังของชุมชนสามารถทำให้สถานที่แห่งนี้เข้มแข็งขึ้น

ตัวแทนร้านค้าขายของที่ระลึก เสนอว่า คามที่ อบค. ได้จัดทำร้านขายของที่ระลึกให้นั้นกันน้ำฝนเวลาฝนตกและแสงแดดไม่ได้ ต้องการให้ทำเพิงยื่นออกมาด้านหน้าและด้านหลัง ส่วนห้องน้ำห้องส้วมต้องการรองเท้า และกุญแจล็อกห้องน้ำ

นายสี แก้วบัวหาญ เสนอให้ทำสิ่งต่อไปนี้

1. ให้พัฒนาบริเวณทางเข้าทั้งสองด้าน
2. ให้มีระบบในการเก็บค่าบริการทั้งรถอู่เด็กและศูนย์บริการ คือจัดให้มีการจ่าย

ครั้งเดียว

3. การขายของที่ระลึกต้องเป็นระบบเดียวกัน คือขายในราคาเดียวกัน ให้มีผู้ควบคุมในเรื่องราคากลาง

4. การเก็บค่าบริการระหว่างรถอีแต๊กและค่าบริการศูนย์ให้แยกกัน แต่ละส่วนให้มีหัวหน้าควบคุม

5. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวจะได้เพิ่ม สินค้าจะได้ขายมากขึ้น นายป่วน สีบุญมี เสนอว่า สำหรับรถอีแต๊กเห็นด้วยที่จะให้มีเจ้าหน้าที่คุมรถและจ่ายตามความขยันของผู้ที่นำรถมาบริการ คือคนขยันควรได้เยอะกว่าผู้ที่ไม่ขยัน

นายอุคร ชัยสาค เสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับรถอีแต๊กว่า

1. จัดระบบรถอีแต๊กให้เป็นระบบ
2. ให้แต่ละฝ่ายบริหารกันเองไม่ต้องการให้ อบต. เข้ามาเกี่ยวข้อง
3. อาจแบ่งค่าบริการ โดยให้มัคคุเทศก์ ร้อยละ 70 รถอีแต๊ก ร้อยละ 30

นายทวีศักดิ์ มาพรหม เสนอว่าการเก็บค่าบริการควรเก็บครั้งเดียวเนื่องจากบางครั้งนักท่องเที่ยวไม่ได้เตรียมเงินเหรียญ ต้องแลกเงินหรือต้องรอเงินทอน สิ่งเหล่านี้อาจทำให้นักท่องเที่ยวเบื่อหน่ายได้ การแก่งนั้นให้แก่งตามสัดส่วนขึ้นอยู่กับข้อตกลง

นายวีระ ศิริธัมมา หัวหน้าฝ่ายรถอีแต๊ก กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้ฝ่ายรถอีแต๊กได้ปรับปรุงการทำงานมาโดยตลอด มีเจ้าหน้าที่คุมคิวรถ มีการจดบันทึก และดำเนินการรายได้มารวมกับศูนย์บริการจะทำให้ยากต่อการเบิกจ่ายภายหลัง เมื่อมีโครงการวิจัยทำให้ได้ข้อคิดในการดำเนินงานหลายอย่าง ส่วนการทำงานร่วมกับศูนย์บริการมีการประสานงานกันตลอดเวลา

นายประคิษฐ์ อาจแก้ว เสนอว่า ในกรณีรถอีแต๊กมีหลายประเด็นที่จะต้องตกลงกันในกลุ่ม ส่วนเรื่องร้านค้าขายของได้น้อยนั้น เนื่องจากปัจจุบันร้านค้ามีเพิ่มมากขึ้น

อาจารย์สมพงษ์ คุณขอนุกิจ ได้เสนอแนะว่า เรื่องทุกอย่างที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยได้สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนไว้ให้แล้ว ขอให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตกลงกันในกลุ่ม ถ้าไม่จำเป็นไม่ต้องออกระเบียบ เพราะทุกสิ่งแต่ละฝ่ายสามารถตกลงกันได้ ส่วนการบันทึกการจอครดเห็นด้วยที่จะให้มีเจ้าหน้าที่จดบันทึก ส่วนการเก็บค่าบริการก่อนหรือหลังจากเที่ยวเสร็จแล้วต้องมีการบันทึกทุกครั้ง

นายอวยชัย ชัยเสน กล่าวว่าเห็นด้วยที่รถแต่ละคันในแต่ละวันต้องมาลงบันทึกหรือลงทะเบียน จากนั้นให้วางตามคิว ให้นักท่องเที่ยวจ่าย เช่น มา 10 คน จ่าย 100 บาท และจ่ายค่าสุด 50 บาท

นายทวีศักดิ์ มาพรหม เสนอว่าควรเก็บค่าบริการครั้งเดียวแบบเบ็ดเสร็จ เพราะนักท่องเที่ยวอาจเหนื่อยและไม่ได้เตรียมเงินเอาไว้

นายนรินทร์ นามารุง เสนอว่าศูนย์บริการสามารถเก็บได้ 100 บาท มีบัตรฉีกให้ หลังเลิกงานสามารถมาเบิกได้ โดยเก็บคณะละ 130 บาท ศูนย์บริการ 100 บาท รถอีแต๊ก 30 บาท

ส่วนรายละเอียดจะตกลงกับฝ่ายรถอีแต๊กในวันต่อไป

นายโรเจอร์ แคสตีล กล่าวว่าที่ประเทศอังกฤษการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ นักท่องเที่ยวจะเดินเที่ยวในบริเวณที่เจ้าหน้าที่จัดให้ไม่มีการออกนอกบริเวณ หรือดำเนินรถเที่ยวจะนั่งรถตลอด รถเป็นของศูนย์บริการ การจ่ายค่าบริการจะจ่ายเพียงครั้งเดียวโดยคิดเป็นรายบุคคล ถ้ามาเที่ยวจะใช้วิธีการเหมาจ่าย

นายประคิษฐ์ อาจแก้ว นำเสนอว่า อบต. มีงบประมาณในการปรับปรุงอาคารชั่วคราว จำนวน 1,000,000 ล้านบาท โดยจะทำเป็นห้องประชุมติดแอร์ ขณะนี้อยู่ในช่วงขอซื้อที่เพิ่มเติม โดยเจ้าของเดิมต้องการ 17,000 บาท

นายสมสา แก้วโหวหาร กล่าวว่าการบริหาร อบต. เป็นการบริหารกึ่งรัฐบาลกึ่งประชาชน การทำงานต้องการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบริการของรัฐนั้น ถ้าเป็นการขาดทุนรัฐบาลต้องยอมเนื่องจากต้องการประชาชน ในส่วนหินผางามก็เช่นกัน ถ้าขาดทุนต้องยอมขาดทุน การจ่ายค่าบริการควรจ่ายครั้งเดียว ส่วนจะแบ่งรายได้กันอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม การจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกปัจจุบันมีร้านค้ามาก การจำหน่ายต้องปล่อยให้ประชาชน สินค้าโดยส่วนมากเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ซึ่งอนาคตไม้ไผ่อาจหมดไปได้ เป็นหน้าที่ของ อบต. และชาวบ้านต้องมาตกลงกันว่าจะปลูกทดแทนหรือไม่อย่างไร ส่วนราคาที่ไม่เหมือนกันเป็นเพราะบางร้านทำเอง บางร้านรับมาอีกทอดหนึ่ง

นายอุบล เนระจิตต์ กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามเข้าถึงออกง่ายทำให้ธรรมชาติหลายอย่างหายไป และกำลังจะหมดไปเพราะไม่มีการตรวจสอบ อาคารชั่วคราวครั้งนี้จะทำเป็นห้องประชุม สามารถจัดซื้อได้หรือไม่ เพราะไม่มี น.ส. 3 ต้องการให้มีการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

นายสี แก้วบัวหาญ เสนอว่า แหล่งท่องเที่ยวบริเวณผาป่องต้องทำถนนเข้าไป จะทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

นายวีระ ศิริมมา กล่าวว่า ต้องการให้ทุกคนได้นำแนวคิดที่สวนกันมาตั้งแต่เริ่มแรกมาลงมือดำเนินการ สิ่งใดพอทำได้ให้ทำก่อน สิ่งใดไม่มีงบประมาณให้รองรับประมาณส่วนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาไปที่ละแห่ง แห่งไหนที่จะพัฒนาให้ลงมือทำได้เลย

ผศ.สุทิน สุขคง ได้กล่าวสรุปการเสวนาว่า การที่ทุกฝ่ายมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้แต่ละฝ่ายได้ทราบร่วมกันว่า แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือเชิงนิเวศนั้นต้องคงธรรมชาติเอาไว้ รักษาของเดิมที่มีอยู่แล้วไว้ให้ดีที่สุด และเชื่อมั่นว่าชุมชนในท้องถิ่นทำได้ และชุมชนร่วมกันคิดว่า ค่ามลปนพุมืออะไร ไม่ว่าจะป็นประวัติศาสตร์หรือธรรมชาติอื่น ๆ จากนั้นให้

ชุมชนร่วมมือกันพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

จากการสรุปบทเรียนทำให้ได้มาตรฐานเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องทำสิ่งต่อไปนี้ให้ได้มาตรฐาน

1. ความชัดเจนของการประกาศเป็นวนอุทยานสวนหินผางาม
2. ความชัดเจนในการแบ่งเขตพื้นที่วนอุทยานกับพื้นที่ทำกินของชุมชน
3. ความชัดเจนของชื่อแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม (คุนหมิงเมืองไทย)
4. ป้ายบอกระยะทางและชื่อสถานที่ท่องเที่ยว
5. ป้ายสัญลักษณ์และคำอธิบายในแหล่งท่องเที่ยว
6. ป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ (จอดรถประจำทาง ที่จอดรถอีแต็ก) ป้ายรับคลื่น โทรศัพท์เคลื่อนที่
7. ป้ายราคาอาหารและของที่ระลึก
8. ตกแต่งบริเวณต่าง ๆ ให้สวยงาม เช่น ทางเข้าสวนหินผางาม สวนหย่อมบริเวณผา เรือน ลานจอดรถ เป็นต้น
9. ปรับปรุงระบบน้ำประปาให้มีใช้ตลอด
10. ปรับปรุงอาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องประชุม อาคารขายของที่ระลึก ร้านขายอาหาร เป็นต้น
11. จัดระบบการเก็บค่าบริการในการท่องเที่ยว และค่าบริการรถอีแต็ก
12. ขยายแหล่งท่องเที่ยวเพิ่ม เช่น ถ้ำโพธิสัตว์
13. กิจกรรมแคมป์ลูกเสือ และอบรมการเป็นวิทยากรให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
14. อบรมภาษาอังกฤษให้กับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
15. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
16. ความรู้เกี่ยวกับประเภทของพืชพันธุ์ และหินต่าง ๆ

9.6 รูปภาพประกอบกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียนเกี่ยวกับ
การพัฒนากระบวนการมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวสวนหิน
ผางาม ในวันที่ 17-19 กันยายน 2546 ณ อาคารในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

10. ชื่อกิจกรรม การศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม เพื่อประกอบ
การเรียนวิชาภูมิศาสตร์กายภาพของโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

10.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์
สิ่งแวดล้อมที่กำลังศึกษาวิชาภูมิศาสตร์กายภาพตามหลักสูตรในภาคเรียน 1/2546 ได้ศึกษา
ลักษณะภูมิประเทศบริเวณสวนหินผางามเกี่ยวกับภูเขาหินปูน (Karst topography) และระบบ
นิเวศที่เกี่ยวข้อง

10.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม/เครื่องมือที่ใช้/กระบวนการ

10.2.1 หัวหน้าโครงการวิจัยกำลังสอนวิชาภูมิศาสตร์กายภาพ โปรแกรมวิชา
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และได้บรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับภูเขาหินปูนและตัวการกระทำต่าง ๆ ใน
ชั้นเรียนตามตารางสอนทุกวันพุธ (09.00-11.00 น.)

10.2.2 ขออนุญาตสถาบันนำนักศึกษาออกศึกษาภาคสนามและขอความอนุเคราะห์
รถยนต์ที่ใช้เป็นพาหนะ รวมทั้งประสานศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหิน โดยออกศึกษาภาคสนาม
ในวันที่ 17 กันยายน 2546 ซึ่งเป็นวันแรกที่คณะผู้วิจัยประชุมสรุปบทเรียนก่อนลงพื้นที่ ผู้วิจัย
ได้บรรยายแนะนำสภาพทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวพร้อมแจกเอกสารแนะนำ หลังจากศึกษา
ภาคสนามแล้วให้นักศึกษาเขียนรายงานส่ง

10.2.3 สรุปและประเมินผลการศึกษาภาคสนาม

10.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

10.3.1 หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้ร่วมกิจกรรมทั้งหมด 40 คน ซึ่งเป็นผู้สอน 1 คน

10.3.2 นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 34 คน

(ห้อง ว. 4506)

10.3.3 พนักงานขับรถของสถาบัน 1 คน

10.3.4 มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3 คน

10.4 สถานที่/เวลาที่ทำกิจกรรม

แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ถึงอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย วันที่ 17 กันยายน 2546

10.5 ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

10.5.1 นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม 34 คน ได้ออกภาคสนาม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ได้ศึกษาสภาพจริงของลักษณะภูมิประเทศแบบหินปูน (Karst topography) และสภาพธรรมชาติอื่น ๆ รวมทั้งได้ศึกษาลักษณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สวนหินผางาม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด เป็นการเรียนรู้จากห้องเรียนธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับห้องเรียนปกติในสถาบันฯ

10.5.2 มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3 คน ได้มีโอกาสฝึกฝนตนเอง

10.5.3 นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสามารถด้านดนตรีและแต่งเพลงได้ ประพันธ์เพลง 1 เพลง หลังการศึกษาภาคสนามเนื่องจากรู้สึกประทับใจ ในแหล่งท่องเที่ยว ชื่อเพลง "ผางาม" (คำร้อง/ทำนองของ นายสันติ คำพร ขับร้องโดย นายศุภชัย กัญญาเขียว)

10.6 รูปภาพประกอบกิจกรรมการศึกษาภาคสนามของนักศึกษาโปรแกรมวิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ในวันที่ 17 กันยายน 2546

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.1 ความสอดคล้องของกิจกรรม และผลที่ได้ตามแผนการดำเนินงาน

จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ระยะที่ 1 คือ การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสังเกตการณ์ในชุมชน การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ SWOT และการสัมภาษณ์กลุ่ม ต่อเนื่องจนถึงกิจกรรมที่ดำเนินการในระยะที่ 2 ซึ่งมีทั้งหมด 10 กิจกรรม ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับผลที่ได้ และเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ภายใต้ระยะเวลาที่จำกัด กล่าวคือกิจกรรมที่ดำเนินการในระยะที่ 1 ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานวิจัยระยะที่ 1 นั้นช่วยให้สามารถ “ถอดบทเรียน” จากชุมชนได้ระดับหนึ่ง ทำให้ทราบว่าที่ผ่านมาชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามอย่างไร ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการในระยะที่ 2 ซึ่งคณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนเกิดการตื่นตัว เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้มากขึ้น ได้มีการทดลองปฏิบัติตามมาตรฐานสำคัญบางเรื่องตามความต้องการของชุมชน และสามารถสรุปภาพรวมความสอดคล้องจากกิจกรรมที่ดำเนินการกับผลที่ได้ตามแผนการดำเนินงานได้ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงกิจกรรมที่ดำเนินงานกับผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน
1. การประชุมเตรียมการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2	คณะผู้วิจัยทั้งหมดได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2 ไปในแนวทางเดียวกัน
2. การเตรียมการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่ม/องค์กร	ได้กำหนดผู้ร่วมประชุมจากการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับตัวแทนชุมชนครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน
3. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (AIC)	ได้ร่วมกันวิเคราะห์จำแนกกิจกรรมที่ทำได้ดี เป็นมาตรฐาน และกิจกรรมที่ต้องปรับปรุง เนื่องจากยังไม่ได้มาตรฐานจำเป็นต้องพัฒนา ทั้งหมด 10 เรื่อง และมอบหมายตัวแทนกลุ่ม ไปคิด โครงการ แก้ปัญหา 8 กลุ่ม
4. การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำรายละเอียด ของโครงการ	ได้โครงการและรายละเอียดของโครงการ เพื่อพัฒนาแก้ปัญหาของแต่ละกลุ่มสำหรับนำ เสนอในที่ประชุมใหญ่ วันที่ 11 สิงหาคม 2546
5. การประชุมกลุ่มตัวแทนชาวบ้านแหล่ง ท่องเที่ยวสวนหินผางามเพื่อเสนอโครงการ พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว	มีกลุ่มที่คิด โครงการเสร็จและนำมาเสนอที่ ประชุม 5 กลุ่ม คือกลุ่มรถอีแต๋น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มร้านค้าประกอบ อาหาร กลุ่มร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึกและ กลุ่มรับฝึชอบป่าชอบอกเส้นทางและ การสื่อสารเหลืออีก 3 กลุ่ม ไม่ได้นำโครงการ มาเสนอตามที่ตกลงกัน คือกลุ่มปัญหาสภาพ แวดล้อม กลุ่มปัญหาเรื่องน้ำอุปโภคบริโภค และกลุ่มปัญหากิจกรรมก่อนกลับ การนำเสนอของ 5 กลุ่ม ที่ประชุมได้ จำแนกแผนงาน/กิจกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) กิจกรรมที่แต่ละกลุ่มทำเองได้ และ (2) กิจกรรมที่ต้องพึ่งพา อบต. หรือหน่วยงาน ภายนอก กิจกรรมใดที่แต่ละกลุ่มทำเองได้ตกลงกัน ว่าให้แต่ละกลุ่มไปดำเนินการได้เลย ได้แก่ การพัฒนามาตรฐานบริหารของกลุ่ม

ตารางที่ 5 (ต่อ)

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน
	<p>รดิเด็ก กลุ่มแม่ค้าขายอาหาร และกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก</p> <p>ส่วนกิจกรรมที่เป็นความต้องการรวมของทุกกลุ่ม คือความรู้ภาษาอังกฤษ และการประชาสัมพันธ์ คณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชนดำเนินการ</p>
<p>6. การทดลองปฏิบัติตามมาตรฐานบางเรื่องตามความต้องการของชุมชน</p> <p>6.1 การอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม</p>	<p>กลุ่มเข้ารับการฝึกอบรมสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการทักทายและกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น รวมทั้งการบรรยาย/อธิบายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้บ้าง การใช้วิทยากรเป็นคนในพื้นที่จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษได้สะดวก ผู้เข้าอบรมพึงพอใจที่วิทยากรเป็นคนในพื้นที่</p>
<p>6.2 การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มรดิเด็ก</p>	<p>การบริการนักท่องเที่ยวของกลุ่มรดิเด็กดีขึ้นกว่าเดิม จากการที่กลุ่มรดิเด็กได้ร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองภายในกลุ่ม</p>
<p>6.3 การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายอาหาร</p>	<p>การบริการขายอาหารแก่นักท่องเที่ยวดีขึ้น ราคาอาหารแต่ละชนิดเท่ากัน ทุกร้านมีป้ายบอกราคา อาหารมีคุณภาพและปลอดภัย ทุกร้านได้รับป้าย “อาหารสะอาด รสชาติอร่อย” (Clean Food Good Taste) จากการที่กลุ่มแม่ค้าขายอาหารได้ร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองภายในกลุ่ม</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน
6.4 การพัฒนามาตรฐานการบริการของกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก	แม้ว่าภายในกลุ่มจะพยายามพัฒนาแก้ปัญหา กันเองภายในกลุ่ม แต่ก็ไม่สามารถตกลง กำหนดราคาของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์ ไม้ไผ่ให้เป็นราคาเดียวกันได้ เนื่องจากแต่ละ กลุ่มต้องการเร่งรีบจำหน่ายเกรงว่าเก็บ ผลผลิตไว้นาน ๆ ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่จะมีเชื้อรา อีกเหตุผลหนึ่งคือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม้ไผ่ของแต่ละหมู่บ้านต่างกัน ผลิตภัณฑ์ ไม้ไผ่ของบ้านผาห้วยจะมีคุณภาพดีกว่าทุก หมู่บ้าน พ่อค้าคนกลางจากจังหวัด นครราชสีมานิยมรับซื้อมากที่สุด คงต้องใช้ ความพยายามจัดกระบวนการให้กลุ่มแม่ค้า ขายของที่ระลึกร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนและ ร่วมพัฒนาคุณภาพและราคาสินค้าต่อไปอีก
6.5 การพัฒนามาตรฐานการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	ร่วมกันพัฒนาและจัดพิมพ์โปสเตอร์จำนวน 1,000 แผ่น และแผ่นพับจำนวน 3,000 แผ่น จัดส่งทั้งโปสเตอร์/แผ่นพับไปยังหน่วยงาน ต่าง ๆ ทั่วประเทศ คาดว่าได้ช่วยกันมีการ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ได้กว้างขวางมากขึ้น
7. การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหิน ผางาม	ได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันและ ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามมาก ยิ่งขึ้น เช่น งบประมาณและบุคลากรมีน้อย ปัญหาบางเรื่องนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลปวนทุ มีความเข้าใจมากขึ้นและยินดี จัดหางบประมาณสนับสนุน ได้แก่ วิทยุคลื่น สั้นสำหรับการสื่อสารชุดแต่งกายของ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน
	<p>มักคุเทศก์ท้องถิ่นและคนขับรถอู่เด็ก</p> <p>การพัฒนาที่จอดรถอู่เด็ก</p> <p>ส่วนที่ค้ำโง้งประมาณมาก อบต. ได้จัดตั้งงบประมาณสนับสนุนในปีงบประมาณ 2547 ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดไว้ในข้อบัญญัติตำบลคือ การจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โครงการปรับปรุงและต่อเติมอาคารอบรมสัมมนา ฯลฯ</p>
<p>8. การติดตามการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม</p>	<p>ได้รับทราบความก้าวหน้าในการพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการของแต่ละกลุ่ม แนวทาง/วิธีการที่สามารถปฏิบัติได้ และที่ยังเป็นปัญหาอยู่ คณะผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น</p>
<p>9. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปทบทวนเกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม</p>	<p>ที่ประชุมสรุปว่าการที่คณะผู้วิจัยเข้ามาทำการวิจัย และพัฒนานั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ชุมชนจะได้ตื่นตัวร่วมกันพัฒนาชุมชนตนเองให้เข้มแข็งขึ้น ชุมชนได้รับการพัฒนาและได้รับประโยชน์ คือมีความตื่นตัวที่จะช่วยกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองมากขึ้น ชุมชนต้องการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยแยกออกมาจากแผนพัฒนาตำบล และต้องการความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนภายหลังการประกาศจัดตั้งวนอุทยานผางามและต้องการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อคงความเป็นอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตามแผนการดำเนินงาน
	ของชุมชน
10. การศึกษาภาคสนามแหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางามเพื่อประกอบการเรียนวิชา ภูมิศาสตร์สภาพภาพของโปรแกรมวิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมได้ศึกษาสภาพจริงของลักษณะ ภูมิประเทศแบบหินปูนและระบบนิเวศที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งคุณค่าและความประทับใจที่ ได้สัมผัสธรรมชาติจนมีนักศึกษาคณะหนึ่งได้ แต่งเพลงผางามขึ้น 1 เพลง

4.2 การบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถตอบคำถามวิจัยที่วางไว้ของกิจกรรมที่ปฏิบัติ

กิจกรรมที่ปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถตอบคำถามที่วางไว้ได้ในระดับหนึ่ง
ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด สรุปได้ดังนี้

4.2.1 การเริ่มต้นของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

เริ่มมีแนวคิดที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 และมีแนวคิด
ต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2540 ช่วงระยะเวลาของความพยายามดังกล่าวมีการพัฒนาปรับปรุง
โครงสร้างพื้นฐานเป็นระยะ ๆ ได้แก่ ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ รวมทั้งการสำรวจพื้นที่จุดต่าง ๆ เพื่อ
พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยปัจจัยสนับสนุนจากหน่วยราชการในระดับพื้นที่และ
ระดับจังหวัด แต่ยังไม่สามารถกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทางการได้ ชุมชนเองไม่ค่อย
มั่นใจกว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร การพัฒนาปรับปรุงในระยะเริ่มต้นจึงไม่ค่อยได้รับ
การสนับสนุนจากชุมชนมากนัก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยปัจจัยสนับสนุนจาก
ภายนอกชุมชน โดยเฉพาะจากทางราชการ ในระยะต่อมาด้วยการสนับสนุนของทางราชการ
ระดับอำเภอ (ภูกระดึง) ระดับกิ่งอำเภอ (หนองหิน) และผู้ว่าราชการจังหวัดเลย สวนหินผางาม
(คุนหมิงเมืองไทย) จึงสามารถเปิดให้เห็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการในวันที่ 27 ธันวาคม
2540 ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน องค์การบริหาร
ส่วนตำบลปวนพุดได้เข้ามารับช่วงในการบริหารจัดการ ได้เข้ามามีบทบาทเสริมภายหลังจน
สามารถประกาศเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

4.2.2 หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามามีส่วนสนับสนุน

ในระยะเริ่มต้นหน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามามีส่วนสนับสนุนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกในระยะต่อมา หน่วยงานหรือองค์กรในชุมชนได้เข้ามามีส่วนพัฒนาภายหลัง หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 หน่วยงาน/องค์กรที่เข้ามามีส่วนสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม

หน่วยงาน/องค์กร	สิ่งที่สนับสนุน/ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม
1. จังหวัดเลย (ผู้ว่าราชการ ปลัดอำเภอ หัวหน้ากิ่ง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอ สถานีอนามัยหนองหิน ฯลฯ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดนโยบายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเลย 2. พัฒนาปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน ไฟฟ้า ป้ายแนะนำ ฯลฯ) 3. การกำกับติดตามเพื่อให้ นโยบายไปสู่ การปฏิบัติ 4. การประชาสัมพันธ์/เผยแพร่
2. สถาบันราชภัฏเลย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวให้ชุมชนและความรู้ต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว (ภูมิประเทศ ป่าไม้ ฯลฯ) 2. การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3. การประชาสัมพันธ์/เผยแพร่ 4. การวิจัยและพัฒนา 5. การใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนการสอน 6. นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาเข้าไป พัฒนาริเวณน้ำตกเพียงดิน
3. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (สถาบัน วลัยรุชเวช)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว 2. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หน่วยงาน/องค์กร	สิ่งที่สนับสนุน/ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศสวนหินผางาม
	3. การจัดป้ายนิเทศ (นิทรรศการ) แนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่ศูนย์บริการการท่องเที่ยว ฯลฯ
4. อบต. หนองหิน และคาคบ่า	1. จัดทำป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว 2. การพัฒนาเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว
5. มหาวิทยาลัยแม่โจ้	1. ส่งนักศึกษามาฝึกงานที่อำเภอภูกระดึงและนักศึกษาได้เข้ามีส่วนพัฒนาปรับปรุงบริเวณน้ำตกสวนห้อมและน้ำตกเพียงดิน ในปี พ.ศ. 2527
6. โรงเรียนหนองหินวิทยาคม	1. นักเรียนจำนวนหนึ่งเข้ามาฝึกงานเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 2. อาจารย์หมวดภาษาอังกฤษช่วยแปลเอกสารของอาสาสมัครออสเตรเลีย (Vicent Wright)
7. อาสาสมัครออสเตรเลีย (Vicent Wright)	1. ศึกษาและจัดทำเส้นทางนำร่องการจัดการ 2. พัฒนาแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ
8. บุคคล/หน่วยงานเอกชนต่าง ๆ เช่น หอการค้าจังหวัดเลย	การประชาสัมพันธ์/เผยแพร่

4.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม
ประชาชนในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านปวนพุ สวนห้อม ผางาม ผาฝ้าย จอมทอง และทุ่งโพธิ์ ประชาชนหมู่บ้านดังกล่าวเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Village Stakeholder) จากแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ในระยะเริ่มต้นที่มีความพยายามพัฒนาสวนหินผางามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนไม่เข้าใจและไม่มั่นใจนักว่า สวนหินผางามจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จึงมักเข้าร่วมที่ยินยอมตามคำแนะนำของทางราชการ เมื่อสวนหินผางามค่อย ๆ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นที่ยุติของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประชาชนจึงค่อย ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะระดับผู้นำชุมชน คือผู้ใหญ่บ้านผู้ใหญ่เหมือน มุ่งลือ นับเป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทอย่างสูงในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม จนกระทั่งถึงแก่กรรมประสพอุบัติเหตุรถไถนาคว่ำทับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแง่การวางแผนการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจนนัก เนื่องจาก อบต. ปวนพุมิบทบาทสำคัญในฐานะผู้บริหารจัดการ ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า อบต. ปวนพุมิไม่ได้เปิดโอกาสหรือสร้างเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือ อบต. ปวนพุมิ อาจจะไม่เข้าใจว่ามีความจำเป็นอย่างไรที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมเนื่องจากสมาชิก อบต. มาจากการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน/เพื่อประชาชนอยู่แล้ว และในส่วนของประชาชนในชุมชนเองก็อาจจะคิดและยอมรับว่า เป็นหน้าที่ของ อบต. จึงไม่เข้าใจว่ามีความจำเป็นอย่างไรที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่จึงเป็นในแง่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การจำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก หรือจำหน่ายสินค้าอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะในแง่การมีส่วนร่วมลงทุนค้าขายและให้ผลตอบแทนโดยตรงกับประชาชน นอกนั้นยังมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และบริการรถอีแต๊ก ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานภายใต้การบริหารจัดการของ อบต. ปวนพุมิ ที่มีคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกคนหนึ่ง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ผู้นำนักของการมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ที่การมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการมีส่วนร่วมที่จะอนุรักษ์หรือบำรุงรักษาให้แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามคงความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นจึงยังปรากฏข่าวการลักลอบล่าสัตว์และขโมยพันธุ์ไม้ในแหล่งท่องเที่ยวไปจำหน่ายให้กับบุคคลภายนอกหรือนักท่องเที่ยวอยู่เป็นครั้งคราว ช่วงประชุมปฏิบัติการตัวแทนประชาชนที่คณะผู้วิจัยจัดขึ้นทุกครั้งจะมีการกล่าวถึงเรื่องนี้ในที่ประชุม

4.2.4 ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษาบริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม และจากการดำเนินกิจกรรม การจัดเวทีชุมชนการประชุมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับ อบต. ตลอดจนการไปพูดคุยประสานงานกับประชาชนในชุมชนอย่างไม่เป็นทางการหลายครั้ง ตลอดโครงการวิจัยสามารถรวบรวมระบบมาตรฐาน

คุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสวนหินผางามตามข้อคิดเห็นของชุมชน
องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ดังนี้

ตารางที่ 7 การสังเคราะห์ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
สวนหินผางาม

องค์ประกอบหลัก	ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการ	
	สิ่งที่มีอยู่แล้ว	สิ่งที่ควรปรับปรุง/เพิ่มเติม
1. ด้านพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่ กับธรรมชาติ (Nature- Based tourism)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสวยงามแปลกตาของ ภูเขาหินปูน 2. ความหลากหลายทาง ชีวภาพ 3. มีประวัติศาสตร์ของชุมชน (กบฏบ้านหนองหมากแก้ว) 4. มีการผสมผสานทาง วัฒนธรรมระหว่างอีสาน เหนือ-ใต้ 5. มีเส้นทางเข้าแหล่ง ท่องเที่ยวที่ไม่กระทบ กระเทือนธรรมชาติ (ซีเมนต์ผสมหินกรวดมน) 6. มีป้ายนิเทศความเป็น ธรรมชาติของแต่ละจุด 7. มีจุดพักสำหรับ นักท่องเที่ยว นั่งพักผ่อน ชมธรรมชาติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บันไดหรือทางเดินยกระดับ ในแหล่งท่องเที่ยวที่สร้าง ด้วยตาข่ายเหล็กค่อไป เหล็กจะกลายเป็นสนิม และไม่ปลอดภัย 2. การสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกาศให้ พื้นที่ท่องเที่ยวเป็น วนอุทยานผางาม

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการ	
	สิ่งที่คืออยู่แล้ว	สิ่งที่ควรปรับปรุง/เพิ่มเติม
2. ด้านการจัดการ การท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed tourism)	1. การมีรถรับขยะไปกำจัด 2. มีหลุมกำจัดน้ำเสีย 3. การกำหนดขอบเขตเฉพาะภายในสวนหินผางาม 4. การกำหนดลักษณะของการท่องเที่ยว โดยการเดินเท้า การนั่งรถอีแต๊ก และการพักผ่อน 5. การมี อบต. ป่วนพู่ ทำหน้าที่บริการจัดการ (มีคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน) 6. การมีอาคารสถานที่ (ศูนย์บริการ, อาคารอเนกประสงค์, บ้านพัก, ศาลาชมวิว ฯลฯ) 7. การแนะนำนักท่องเที่ยวก่อนเข้าเยี่ยมชมสวนหิน 8. การมีเอกสารแผ่นพับ-ป้ายนิเทศแนะนำแหล่งท่องเที่ยว 9. การประกาศต้อนรับและแนะนำสถานที่ติดต่อสำหรับนักท่องเที่ยว	1. การบริหารจัดการอาคารสถานที่มืออยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวมากขึ้น 2. ลานจอดรถไม่มีร่มเงาและไม่มีป้ายบอก 3. ห้องน้ำมีน้ำไม่เพียงพอและไม่มีคนดูแลทำความสะอาด 4. ไม่มีผู้ต้อนรับบริเวณทางเข้าสวนหิน 5. ไม่มีผู้ต้อนรับที่ลานจอดรถ 6. ไม่มีที่นั่งพักของนักท่องเที่ยว 7. ไม่มีประมาณการค่าใช้จ่ายสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยว 8. ป้ายบอกเส้นทางยังสับสน 9. ปรับปรุงโทรศัพท์สาธารณะให้ใช้ได้ 10. ไม่มีระเบียบการท่องเที่ยวในแผ่นพับ 11. แผนที่แนะนำแหล่งท่องเที่ยว 12. สติกเกอร์ประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการ	
	สิ่งที่มีอยู่แล้ว	สิ่งที่ควรปรับปรุง/เพิ่มเติม
	<p>10. การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว</p> <p>11. การมีรถอีแต๊กบริการจากผาบ่องมายังศูนย์บริการ</p> <p>12. มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีชุดปฏิบัติงาน มีบัตรหมายเลขและบัตรการเป็นมัคคุเทศก์และมีระเบียบปฏิบัติงานร่วมกัน</p> <p>13. มีลานจอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว</p> <p>14. มีโทรศัพท์ติดต่อศูนย์บริการท่องเที่ยว</p> <p>15. มีโทรโข่งสื่อสารกับนักท่องเที่ยวในระหว่างเดินเท้าชมสวนหิน</p> <p>16. มีร้านอาหารบริการที่สะอาด มีป้ายบอกราคาตรงกัน</p> <p>17. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก ทั้งสินค้าจากภายนอกและภายในชุมชน (ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่)</p> <p>18. มีรองเท้าให้เช่าเดิน</p> <p>19. มีห้องน้ำบริการเพียงพอ</p>	<p>13. วิทยุสื่อสารระหว่างมัคคุเทศก์กับศูนย์บริการ</p> <p>14. ชุดปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์และรถอีแต๊กที่เหมือนกัน มีสัญลักษณ์ที่สื่อ</p> <p>15. การสร้างความรู้ภายในแหล่งท่องเที่ยวที่เพียงพอและตรงกัน</p> <p>16. ความรู้ภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น ฯลฯ สำหรับมัคคุเทศก์และผู้บริหารอื่น ๆ</p> <p>17. คุณสมบัติของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น</p> <p>18. ความปลอดภัยของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น</p> <p>19. บริการอื่น ๆ ในร้านอาหาร (อ่างล้างมือ/ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ)</p> <p>20. น้ำ, ถังขยะ</p> <p>21. การตกแต่งสวนหย่อม</p> <p>22. การจัดการน้ำเสีย</p> <p>23. การกำจัดขยะ</p> <p>24. เสี่ยงคังจากร้านที่บริการคาราโอเกะ</p>

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการ	
	สิ่งที่มีอยู่แล้ว	สิ่งที่ควรปรับปรุง/เพิ่มเติม
		25. เสียงดังจากนักท่องเที่ยวที่มาเหล่า 26. ราคาสินค้าที่ระลึกไม่เท่ากัน 27. ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้า 28. คุณภาพของสินค้า 29. ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลสำหรับมัคคุเทศก์ 30. รถฉุกเฉินกรณีที่มีคนป่วยหรือนักท่องเที่ยวได้รับอุบัติเหตุ 31. อุปกรณ์การปฐมพยาบาลสำหรับมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 32. มีหน่วยปฐมพยาบาลประจำศูนย์บริการฯ 33. การปรับปรุงตกแต่งถนนให้อยู่ในสภาพดี
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based tourism)	1. มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเอกสารแผ่นพับ ป้ายนิเทศและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	1. การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวให้ตรงกันและเพียงพอแก่นักมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 2. การพัฒนาป้ายนิเทศและเอกสารเผยแพร่ให้ตรงกัน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการ	
	สิ่งที่มีอยู่แล้ว	สิ่งที่ควรปรับปรุง/เพิ่มเติม
4. ด้านการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวอย่างมี ส่วนร่วมของชุมชน (Community participation- Based tourism)	<p>2. การสร้างจุดเน้นว่า เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>1. มีประชาชนในชุมชน อย่างน้อย 6 หมู่บ้านที่มี ส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง</p> <p>2. ประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์</p> <p>3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ประชาชนค้นคว้าและ เริ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>	<p>และถูกต้องมากขึ้น</p> <p>3. การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อ สร้างความตระหนักและ ปลูกจิตสำนึกการรักษา สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง</p> <p>4. การสร้างความเข้าใจและ แนวคิดเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ ผู้เกี่ยวข้องที่ตรงกัน</p> <p>1. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ในการคิดวางแผน ปฏิบัติ ตามแผนได้รับประโยชน์ ติดตาม ตรวจสอบตลอดจน บำรุงรักษาให้ครบและ มากขึ้น</p> <p>2. การใช้รายได้หรือ ผลประโยชน์ที่ได้รับมา ยกระดับคุณภาพ ชีวิตของ คนในชุมชน และบำรุง รักษาจัดการแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>3. การให้ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในการควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยว</p>

4.2.5 การเชื่อมกันระหว่างมาตรฐานระดับท้องถิ่นกับมาตรฐานระดับชาติ กรณีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม

กรณีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม คำว่า “มาตรฐานคุณภาพ” ในที่นี้หมายถึง เกณฑ์กำหนดพื้นฐานเบื้องต้นที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนว่า มาตรฐานคุณภาพระดับชาติหรือมาตรฐานคุณภาพระดับท้องถิ่น คืออย่างไร มีข้อแตกต่างในเรื่องใดบ้าง ในแต่ละชุมชนหรือระหว่างระดับชุมชนกับระดับชาติ อาจจะมีระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันทั้งในองค์ประกอบด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม แต่จุดร่วมหรือลักษณะที่เหมือนกันของทุกชุมชน ทุกระดับ ถือเป็นมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งชุมชนเห็นว่า ดี มีความเหมาะสม ปฏิบัติแล้วสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยว และคงความเป็นธรรมชาติไว้ สามารถสร้างประโยชน์ตอบแทนให้แก่ชุมชนตลอดเวลา มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวสวนหินผางามก็เช่นเดียวกัน ตามรายละเอียดในข้อ 4.2.4 นั้น ชุมชนบอกได้ว่า อะไรคือสิ่งที่ชุมชนคิดว่า เป็นสิ่งที่คืออยู่แล้ว และอะไร คือสิ่งที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ดีขึ้นและจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจอยากกลับมาเที่ยวสวนหินผางามใหม่เป็นครั้งที่ 2 หรือหลาย ๆ ครั้ง มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของสวนหินผางาม หากเหมือนหรือตรงกับมาตรฐานคุณภาพของชุมชนอื่น ๆ อาจจะได้รับ การยอมรับและเชื่อมโยงไปสู่การเป็นมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับชาติได้

4.2.6 ระบบรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

การรับรอง หมายถึงการสร้างการยอมรับเชื่อถือต่อสาธารณะและก่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้บริการ การรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงหมายถึง การกำหนดกรอบหรือประเด็นขึ้นมาเพื่อวัดและประเมินคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละแห่งว่า สมควรได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพหรือไม่ หลักการโดยทั่วไปนั้น ควรกระทำทั้งจากภายในชุมชนเอง และจากภายนอกชุมชน การรับรองมาตรฐานคุณภาพจากภายในชุมชนเอง คือการให้คนในชุมชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ยอมรับร่วมกันว่า การจัดการที่เป็นอยู่ช่วยทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากภายนอกชุมชนควรกระทำโดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เครือข่ายชุมชน และผู้ประกอบการเกิดการยอมรับอย่างกว้างขวาง กรอบหรือประเด็นที่ควรกำหนดขึ้นสำหรับการตรวจสอบคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางามน่าจะยึดตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ในแต่ละด้านมีคุณลักษณะ โดยสรุปดังนี้

4.2.6.1 ด้านพื้นที่

- 1) ลักษณะธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
- 2) ลักษณะทางกายภาพในแง่ที่ตั้งและการเข้าถึง
- 3) ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียง
- 4) คุณค่าทางประวัติศาสตร์
- 5) คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์

4.2.6.2 ด้านการจัดการ

- 1) ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรและพลังงาน
- 2) การจัดตั้งอำนาจความสะดวก
- 3) การให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน
- 4) การบริหารบุคลากรและงบประมาณ
- 5) การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
- 6) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ขยะ, น้ำ, อากาศ, เสียง)
- 7) ความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม
- 8) ความสามารถในการพึ่งตนเอง

4.2.6.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

- 1) ผลประโยชน์และความคุ้มค่าต่อการเรียนรู้
- 2) วิธีการเผยแพร่เนื้อหาความรู้และการใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
- 3) การปรับปรุงปัจจัยและกระบวนการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง
- 4) การได้รับประสบการณ์ความประทับใจและจิตสำนึกที่ถูกต้อง
- 5) สถาบันการศึกษาใช้เป็นห้องเรียนธรรมชาติ

4.2.6.4 ด้านการมีส่วนร่วม

- 1) ประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วม
- 2) คุณค่าทางสังคม
- 3) ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม
- 4) การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน
- 5) ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของชุมชน

เรียนรู้

ในแต่ละประเด็นข้างต้นนี้ เพื่อให้การตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชัดเจนขึ้นจะต้องกำหนดดัชนีชี้วัด เกณฑ์การวัด วิธีวัด และเครื่องมือ ซึ่ง
เป็นรายละเอียดของแต่ละด้านที่จะต้องพัฒนาขึ้นในอนาคต

บทที่ 5

บทเรียนที่ได้จากการวิจัย

5.1 การเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า คณะผู้วิจัยเข้าไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน คือการให้ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา ค้นหาทางแก้ปัญหาที่ปฏิบัติได้ และแก้ปัญหาได้จริง ให้ประชาชนในชุมชนระดมทรัพยากรทุกอย่างทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาใช้แก้ปัญหา ให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาแบบทำไปและเรียนรู้ไป โดยถือว่าน่าจะเป็นความเป็นไปได้ที่จะให้ “ตัวปัญหา” ได้รับการแก้ไขหรือจัดการปัญหาจาก “ผู้อยู่กับปัญหา” และวางน้ำหนักแนวทางการแก้ปัญหา โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based)

ดังนั้นตลอดระยะเวลาที่เข้าไปในชุมชน ทั้งคณะผู้วิจัยและประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งในแง่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทชุมชนโดยทั่วไป บริบทชุมชนที่เชื่อมโยงไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และระเบียบวิธีวิจัย ในส่วนของประชาชนในชุมชนนั้นมีความหลากหลายทั้งในแง่การตั้งถิ่นฐานและภูมิหลัง มีทั้งระดับผู้นำและผู้ร่วมงาน การที่ชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม มีความหลากหลายมีหลาย ๆ ส่วนผสมกัน ถือเป็นธรรมชาติของความเป็นจริง (Reality) ของชุมชน นับตั้งแต่คณะผู้วิจัยเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนจนสิ้นสุดโครงการ ชุมชนมีการตื่นตัวที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งในแง่ธรรมชาติและ การเข้าถึง (Accessibility) และทุกคนเป็นเจ้าของให้ดีขึ้น โดยคาดหวังว่าจะมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น บ่อยครั้งขึ้น ชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นและคงความเป็นธรรมชาติเดิมเอาไว้

ประชาชนเองได้รับบทเรียนมาก่อนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองจากการสนับสนุนของภาครัฐในระดับอำเภอและจังหวัด เชื่อมโยงไปสู่การรับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ต่อจากนั้นสถาบันการศึกษาคือ สถาบันราชภัฏเสข มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาสาสมัครอาสาสมัคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ อบต. ปวนพู รวมทั้งหน่วยงานจากภาคเอกชนหรือบุคคลต่าง ๆ ลักษณะการสนับสนุนช่วยเหลือที่ผ่านมาก่อนที่คณะผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมทำงานกับชุมชนอย่างเป็นทางการนั้นมีลักษณะ “คิดให้-ทำให้” มากกว่าให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม “คิดและทำด้วยตนเอง” อาจจะเริ่มต้นจากปัญหาหรือข้อเสนอแนะจากประชาชนในชุมชนอยู่บ้าง ซึ่งมักเป็นประชาชนระดับผู้นำในชุมชน ซึ่งมีข้อมูลข่าวสารและมี

โอกาสพบปะหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกชุมชนมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ลักษณะดังกล่าว อาจจะทำให้ประชาชนในชุมชนอยู่ในอาการ “รอความช่วยเหลือ” จากภายนอกมากกว่าที่จะ “ร่วมกันระดมศักยภาพภายในชุมชน” เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความจริงลักษณะหรือสภาพการณ์ที่ประชาชนในชุมชนป่วนทุหรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง กับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามอยู่ในอาการ “รอความช่วยเหลือจากภายนอก” นั้น มิใช่เป็น เรื่องแปลกแต่อย่างใด คณะผู้วิจัยคิดว่าปัจจุบันนี้ไม่ว่าเราจะเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนใดก็ตาม ในชนบทไทยจะมีปรากฏการณ์ทางสังคม “การรอความช่วยเหลือจากภายนอก” อยู่ทั่วไป เป็น โจทย์ปัญหาที่สำคัญของนักพัฒนาที่จะเข้าไปทำงานร่วมกับประชาชนทุกชุมชน หลังจากคณะ ผู้วิจัยเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ประชาชนบางส่วนยังไม่ เข้าใจว่า การที่คณะผู้วิจัยเข้ามาทำการวิจัยนั้น จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างไร ประชาชนยังไม่ได้ ตระหนักถึงความหมายและบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกเป็นส่วนหนึ่งเป็นเจ้าของ ชุมชน (Sense of Belonging) ในการเข้าไปและมีความรู้สึกมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาชุมชน (Community Feeling) ของตนเอง ดังนั้นกิจกรรมหลายอย่างที่คณะผู้วิจัยจัดการให้เกิดขึ้นในชุมชนตลอด ระยะเวลาดำเนินโครงการ จึงกระทำการเฉพาะกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ประชาชนบางส่วนยัง คิดว่ามาร่วมกิจกรรมแล้วคงจะได้รับ “เบี้ยเลี้ยง และค่าตอบแทนอื่น ๆ” มากกว่าการเสียสละ ร่วมคิดร่วมทำเพื่อชุมชนของตน

อย่างไรก็ตามการวิจัยที่ผ่านมามีประมาณ 9-10 เดือน ทำให้คณะผู้วิจัยมีความคุ้นเคย เข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับประชาชนในชุมชนมากขึ้น ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้นด้วย แต่มีปัญหาในแง่ที่ว่า กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ยังขาด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องรอคณะผู้วิจัย เพราะการจัดเวทีของผู้วิจัยเป็น เพียงตัวอย่างเท่านั้น การจัดกิจกรรมหลายครั้งที่ช่วยให้มองเห็น ประชาชนบางส่วนที่มีลักษณะ เป็น “ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ” (Informal Leader) และมี “ภาวะผู้นำ” (Leadership) สูง เช่น คุณวีระ ศิริมมา กลุ่มรถอีแต๋น คุณแจ่มจันทร์ มณีพันธ์ กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น คุณวรรณะ เจิมทอง กลุ่มแม่บ้านขายอาหาร เป็นต้น

5.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

ชุมชนเริ่มต้นตัวที่จะเรียนรู้และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ให้ดีขึ้น เดิมการตื่นตัวดังกล่าวส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยภายนอกที่เข้ามากระตุ้น ส่งเสริม ชี้นำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัดเลข ปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งอำเภอ

หนองหิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น สถาบันการศึกษา (สถาบันราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาสาสมัครอาสาสมัคร นักวิชาการที่เข้ามาในรูปของนักท่องเที่ยว ครู/อาจารย์และนักศึกษา สถาบันต่าง ๆ ที่มาใช้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในชุมชนเองในอดีตนั้นส่วนใหญ่เกิดจากผู้นำในชุมชนหรือองค์กรในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. เป็นต้น โดยเฉพาะผู้ใหญ่เหมือน มุ่งลือ ซึ่งได้นำประชาชนในพื้นที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจังจนได้รับอุบัติเหตุเสียชีวิต นับเป็นตัวอย่างของผู้นำในชุมชนที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของ อบต. ปวนพุด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากการนำ (Leading) ของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อบต. ปวนพุด เป็นส่วนใหญ่

จากการที่คณะผู้วิจัยได้เคยเข้าไปในชุมชนเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มต้นพัฒนาได้เข้าไปมีส่วนช่วยเหลือบางเรื่อง บางโอกาส เช่น การให้ความรู้แก่มัคคุเทศก์ท้องถิ่นเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืชและสมุนไพร การนำนักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาภูมิศาสตร์กายภาพ ออกศึกษาภาคสนาม เป็นต้น และการที่คณะผู้วิจัยได้เข้าไปในชุมชนในลักษณะการวิจัยร่วมกับชุมชนที่จะพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเมินได้ว่า ชุมชนตื่นตัวมากขึ้น ชุมชนได้ให้ความร่วมมือและรู้ว่าคณะผู้วิจัยมาทำวิจัยแม้ว่าจะยังไม่เข้าใจนักกว่า การวิจัยคืออะไร จะช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้ดีขึ้นอย่างไร

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า คณะผู้วิจัยจะช่วยประสานให้เกิดความชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการประกาศจัดตั้งวนอุทยานผางาม เนื่องจากมีความขัดแย้งทางความคิดกันอยู่ภายในชุมชน รวมทั้งมีช่องว่างในการสื่อสารข้อมูลที่ต้องการให้แก่ประชาชน ในระดับผู้นำใน อบต. ปวนพุด ยังทราบข้อมูลไม่เท่ากัน ปลัด อบต. บอกประชาชนว่า “การประกาศเป็นวนอุทยานผางามนั้นไม่มีปัญหา อบต. สามารถเข้าบริหารจัดการ ได้เหมือนเดิม” แต่ไม่มีหลักฐานหรือเอกสารให้ประชาชนทราบ นายท อบต. และ รองนายท อบต. ปวนพุด บอกว่า “ยังไม่รู้ว่าเรื่องประกาศเป็นวนอุทยานดังกล่าว อบต. จะบริหารได้หรือไม่ ยังไม่เห็นเอกสาร ปลัด อบต. ปวนพุด ไม่เคยแจ้งให้ทราบ” รวมทั้งประชาชนยังไม่เข้าใจว่าเป็นวนอุทยานแล้วจะเกิดผลดีต่อชุมชนและประชาชนอย่างไร

จากการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม โดยใช้เทคนิค AIC รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกันประชาชน

แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาสาเหตุ-แนวทางแก้ปัญหา มีการมอบหมายให้แต่ละกลุ่มไปคิดแผนงาน/โครงการแก้ปัญหา เฉพาะปัญหาที่คิดว่าแก้ไขได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพา อบต. หรือภายนอกมานำเสนอในที่ประชุมกลุ่มใหญ่ให้ร่วมพิจารณา แล้วนำโครงการไปทดลองปฏิบัติจริง ได้แก่ การอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานคุณภาพบริการของกลุ่มรถอีแต๊ก กลุ่มแม่ค้าขายอาหาร และกลุ่มแม่ค้าขายของที่ระลึก ผลการทดลองปฏิบัติการดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น คือ ผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว (มักคฤเทศก์ท้องถิ่น แม่ค้า คนขับรถอีแต๊ก) สื่อสารภาษาอังกฤษได้มากขึ้น ราคาอาหารเท่ากันและปลอดภัย มีการประกาศราคาทุกร้าน เป็นต้น การจัดทำแผนพับและโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ไปทั่วประเทศคาดหวังว่าจะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียนในวันที่ 17-19 กันยายน 2546 ซึ่งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งสุดท้ายก่อนสิ้นสุดโครงการ การประชุมครั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว อบต. ปวนพู่ ได้ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประกาศจัดตั้งวนอุทยานผางามให้แก่ประชาชนมากขึ้นว่า สามารถถ่ายโอนให้ อบต.ปวนพู่ บริหารจัดการได้ เหลือเงินดำเนินการตามขั้นตอน พร้อมมีเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ที่ประชุมดูเป็นหลักฐาน นอกนั้นการประชุมครั้งนี้ทำให้ทราบว่าชุมชนต้องการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามโดยเฉพาะแยกออกจากแผนพัฒนาตำบล

เดิมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ได้แก่ อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อาคารจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก บ้านพัก กลุ่มอาคารบริเวณที่ชมวิว (ห้องน้ำ ศาลาชมวิว ฯลฯ) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่คาดว่าจะคงใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่การใช้ประโยชน์จากอาคารดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพ เป็นโจทย์ปัญหาที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมอบให้ชุมชนว่าจะบริหารจัดการอย่างไร อบต. ปวนพู่ พยายามพัฒนาบางส่วนในช่วงที่คณะผู้วิจัยทำการวิจัย คือ ใช้งบประมาณกองทุนตำบล สร้างร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึกใหม่ บริเวณทางเข้าสวนหินผางามซ้ายมือ รวมทั้งจัดสร้างบริเวณที่จอดรถ ซ้ายแม่ค้าที่จำหน่ายของที่ระลึกบริเวณหน้าวัดหรือหน้าลำผาเรือนไปใช้ร้านค้าใหม่ จัดสวนหย่อมบริเวณหน้าผาเรือน มีม้านั่ง ป้ายแสดงข้อมูล ปลุกไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระยะให้แม่ค้าย้ายออกและกำลังปลูกหญ้าบริเวณสวนหย่อม นอกนั้น อบต. ยังจัดตั้งงบประมาณเพื่อปรับปรุงต่อเติมอาคารที่ ททท. สร้างใหม่เป็นห้องประชุม/อบรมสัมมนา ใช้งบประมาณ 1,000,000 บาท และอยู่ในช่วงดำเนินการ

5.3 การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม คือประชาชนในชุมชน 6 หมู่บ้าน คือบ้านปวนทุ สวนห้อม ผางาม ผาฝ้าย จอมทอง และท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง รวมทั้งประชาชนในหมู่บ้านอื่น ๆ ในเขตตำบลปวนทุ เขตตำบลหนองหิน และตำบลคาคง่า ตลอดจนประชาชนในจังหวัดเลยซึ่งได้รับผลเชื่อมโยงจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสวนหินผางาม

การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในที่นี้คงมุ่งอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ 6 หมู่บ้านเป็นหลัก และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในฐานะเป็นหน่วยงาน/องค์กรให้การสนับสนุน แม้ว่าประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น และถือว่าเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว อยากรให้สวนหินผางามมีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้นและต้องการให้บุคคล/กลุ่มคน/หน่วยงาน/องค์กรให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามให้ดีขึ้น แต่ภาพที่ผ่านมามีประชาชนในชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย คณะผู้วิจัยเข้าไปจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางหรือเป็นตัวอย่าง ประชาชนยังไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่นัก อยู่ในภาวะ “รอความช่วยเหลือ” มากกว่าดังกล่าวมาแล้วในข้อ 5.1 คณะผู้วิจัยเข้าไปกระตุ้นโดยคาดหวังว่า ชุมชนควรจะได้เรียนรู้สร้างเวทีการแลกเปลี่ยนได้ด้วยตนเอง และคณะผู้วิจัยเข้าร่วมในเวที หากคณะผู้วิจัยเป็นผู้สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อย ๆ ประชาชนในชุมชนอาจพึ่งตนเองไม่ได้ในอนาคต นอกนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน “สตรี” ยังน้อยกว่า “บุรุษ” แม้ว่าการประชุมหลาย ๆ ครั้งที่คณะผู้วิจัยพยายามกระตุ้นบทบาทของสตรีก็ตาม อุปสรรคประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ บางหมู่บ้านอยู่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวไม่มีรถโดยสารประจำทางต้องคอยอาศัยรถยนต์ของคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน

สิ่งที่ควรจะทำนอกจากการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขึ้นเองแล้ว ควรจะได้ทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนว่า สิ่งที่ชุมชนควรแสวงหาร่วมกันมิใช่ “เงิน” เป็นตัวตั้งแต่ควรช่วยกันสร้าง “ทุนทางสังคม” ขึ้นมาก่อน เช่น การรวมกลุ่มกัน การรู้จักรับฟังความเห็นซึ่งกันและกัน การเอื้ออาทร ความรักชุมชน ฯลฯ และมอบหมายหน่วยงานทางการศึกษาให้เป็นผู้ร่วมเดินทาง ค่อย ๆ ทำแผนของชุมชนและขอความช่วยเหลือทางด้านแนวคิดหรือวิชาการ จากการวิจัยพบว่า ชุมชนยังมีการสร้างทุนทางสังคมน้อย ความสำนึกร่วมของชุมชนเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของตนเองยังน้อย นอกจากนั้นควรที่กระตุ้นให้มีส่วนร่วมในแง่การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในฐานะเป็นหน่วยงาน/องค์กรให้การสนับสนุนทั้งหน่วยงาน/องค์กรภายในและภายนอกนั้นเริ่มต้นจากหน่วยงานภายนอกกระตุ้น ทำให้หน่วยงานภายในเริ่มเห็นคุณค่าและร่วมกันพัฒนา แล้วค่อย ๆ ประสานหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกเข้ามาเสริม การเข้ามาของหน่วยงานภายนอกมีลักษณะแยกส่วนเข้ามาช่วย โดยไม่มีการประสานแผนร่วมกันจึงมีลักษณะ “ต่างคนต่างช่วย” หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่บริหารจัดการคือ อบต. ปวนพู่ จะมีบทบาทดูแลแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดในตำบล ซึ่งสวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง เนื่องจากพื้นที่กว้างและงบประมาณค่อนข้างน้อย จึงเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการบริหารจัดการในอนาคตควรมีการประสานแผนระหว่างหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามาให้การสนับสนุน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง อบต. ปวนพู่ กับประชาชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวแล้วพบว่าน่าจะมีช่องว่างระหว่าง อบต. กับชุมชน ตัวอย่างเช่น แผนงาน/โครงการของ อบต. ยังไม่สัมพันธ์กับชุมชน ในอนาคต อบต. ควรกระตือรือร้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

5.4 ปัญหา อุปสรรคของการทำงานวิจัย และแนวทางแก้ไข

เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ออกไปทำงานร่วมกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามาตั้งแต่เริ่มต้นพัฒนา มีเหตุผลที่ท้องถิ่นส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมจากผู้วิจัย ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาและเคยเป็นนักศึกษาของสถาบันราชภัฏเลย ช่วงเข้าไปทำวิจัยร่วมกับชุมชน คณะผู้วิจัยได้เข้าไปแนะนำชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยให้ชุมชนได้รับทราบทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ช่วยให้เกิดความคุ้นเคยกับชุมชน การประสานงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานในโครงการวิจัยจึงไม่มีปัญหาใด ๆ ได้รับความร่วมมือจากชุมชนอย่างดีทุกครั้งที่เข้าไปในชุมชน

อย่างไรก็ตามแม้จะได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วยดีก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีปัญหาใด ๆ ในการทำงานวิจัย คณะผู้วิจัยพบปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างซึ่งประมวลสรุปได้ดังนี้

5.4.1 ปัญหาการประสานงานระหว่างคณะทำงานของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏหรือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาในปัจจุบันกับหัวหน้าโครงการวิจัยในแต่ละโครงการ

การประสานงานยังขาดความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ นับตั้งแต่การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ การพิจารณาอนุมัติข้อเสนอโครงการวิจัย การตอบคำถามหรือข้อสงสัยของคณะผู้วิจัยจากคณะทำงาน ความไม่สอดคล้องกันระหว่าง

การสื่อสารที่เป็นทางการกับการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น ส่วนหนึ่งคณะกรรมการจะประสานงานแบบกระตั้นหัน ทำให้คณะผู้วิจัยมีปัญหาเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดเตรียมเอกสารที่จะใช้นำเสนอ การอนุญาตไปราชการจากคันสังกัด การประสานระหว่างคณะผู้วิจัยในโครงการ ฯลฯ ในอนาคตคณะกรรมการควรประสานงานและแจ้งหัวหน้าโครงการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้า ให้มีความชัดเจนมากขึ้น หากเป็นลายลักษณ์อักษรได้ทุกครั้งจะเป็นการดียิ่ง

5.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดของเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

นับตั้งแต่ได้รับแจ้งจากสำนักงานสภาพัฒนาการวิจัยให้ผู้สนใจเสนอโครงการขอทุนสนับสนุนการวิจัยในเดือนพฤศจิกายน 2545 จนถึงดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นในเดือนกันยายน 2546 รวมระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมด 11 เดือน ซึ่งดูเหมือนว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไรมากนัก แต่เนื่องจากช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีรายละเอียดปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องทั้งการเสนอโครงการ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอและพิจารณาให้ทุนสนับสนุน การประชุมเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนานักวิจัย การทำสัญญาทุนวิจัย การทำวิจัยทั้งในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ดังนั้นทำให้ "ปริมาณเวลา" ที่ใช้ในการทำวิจัยจริง ๆ น้อย โดยเฉพาะการทำวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งมีเวลาเพียง 3 เดือน ทำให้เกิดข้อจำกัดเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยที่มีความไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องอาศัยปริมาณเวลาพอสมควร ดังนั้นข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จึงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของเวลาดังกล่าว

ในอนาคตหากการบริหารจัดการของคณะกรรมการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีความชัดเจนในการอนุมัติทุนสนับสนุนการทำสัญญาเงินทุน การรายงานความก้าวหน้าในแต่ละระยะ ฯลฯ จะทำให้คณะผู้วิจัยสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องและทำให้มีเวลาเพียงพอในการทำวิจัย

5.4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเบิก-จ่ายงบประมาณสนับสนุนการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่คั้งงบประมาณสนับสนุนการวิจัยไว้ในหมวดรายจ่ายอื่นนั้น ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร แต่ปัญหาเกี่ยวกับการเบิก-จ่ายงบประมาณสนับสนุนสำหรับการวิจัยครั้งนี้อยู่ที่ความไม่สอดคล้องระหว่างการอนุมัติ จัดสรรทุน และการทำสัญญาขอรับทุน กับการปฏิบัติการวิจัย กล่าวคือการทำวิจัยคณะผู้วิจัยต้องทำไปเรื่อย ๆ ตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งมีลักษณะที่ต้องทำวิจัยก่อนการโอนเงินทุนไปถึงสถาบัน จึงจำเป็นต้องเบิก-จ่ายตามหลังซึ่งจำต้องสร้างความเข้าใจต่อผู้บริหาร ฝ่ายพัสดุ ฝ่ายการเงิน ฯลฯ ก่อนข้างมาก บางครั้งอาจจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเบิก-จ่ายเงินได้ ในอนาคตหากมีการบริหารโครงการวิจัยลักษณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาควรจะได้สร้างความเข้าใจในเรื่องการเบิก-จ่าย

ให้ชัดเจน ควรอนุมัติงบประมาณสนับสนุนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติการวิจัยของผู้วิจัย ที่ผ่าน มาต้องใช้เวลาเพื่อสร้างความเข้าใจในการเบิก-จ่าย และดำเนินการเบิก-จ่ายงบประมาณค่อนข้าง มาก บางครั้งทำให้เกิดความเครียดและเข้าใจผิดระหว่างผู้ปฏิบัติแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายใน สถาบัน

5.4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน ชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT และ AIC รวมทั้งการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มใหญ่เพื่อเสนอโครงการแก้ปัญหาและ การสรุปบทเรียน การจัดประชุมบางครั้ง เช่น การประชุมที่ใช้การวิเคราะห์ SWOT เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2546 เป็นต้น จะมีในแง่ผู้เข้าร่วมประชุมจากกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ครบกลุ่มกิจกรรม บางกลุ่มมีผู้เข้าร่วมประชุมมาก เกิดจากการเตรียมชุมชนไม่ดีพอ และการประสานเชิญผู้เข้าร่วม ประชุม โดยผ่านหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น อบต. หรือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ฯลฯ และในบางครั้งหากมีการเตรียมชุมชนและกำหนดผู้เข้าร่วมประชุมจากกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดย ประสานงาน โดยตรงกับชุมชน เวทีประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะมีผู้เกี่ยวข้องในชุมชน (Village Stakeholder) ครบ ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการที่ใช้เทคนิค AIC ในวันที่ 1 สิงหาคม 2546 เป็นต้น ดังนั้นปัญหานี้คณะผู้วิจัยคิดว่า การจัดและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนและ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรใช้ยุทธวิธีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยต้อง ประสานและกระทำการ โดยตรงกับชุมชน เน้นหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเตรียมชุมชน

5.5 ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัย ที่เลี้ยง ฯลฯ

5.5.1 การที่คณะทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดประชุมเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ระหว่างคณะวิจัยโครงการต่าง ๆ มีวิทยากรบรรยายให้แนวคิด ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการวิจัย มีผู้ทรงคุณวุฒิซักถามปัญหาและให้ ข้อเสนอแนะนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก เพราะช่วยให้คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้มากขึ้น รวมทั้ง ช่วยกระตุ้นความตื่นตัวในการวิจัย ควรจะจัดโครงการลักษณะนี้ต่อไปอีก แต่มีข้อสังเกตว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชิญมาแต่ละครั้งได้รับการประสานด้านข้อมูลและการกำหนดบทบาทจากคณะ ทำงานไม่ค่อยชัดเจน จึงทำให้คุณค่าของการมีผู้ทรงคุณวุฒิลดน้อยลงไป

5.5.2 การวิจัยครั้งนี้เน้นความพยายาม “ถอดบทเรียน” และ “ปฏิบัติการเพิ่มเติม” เพื่อ พัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดของเวลา โดยคณะผู้วิจัยจัดและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน ให้ชุมชนค้นคว้า รับรู้ และเรียนรู้พัฒนาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว เลือกวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไขที่ปฏิบัติได้ แล้วทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาบางเรื่อง บทสรุปทำให้มองเห็นสิ่งที่ชุมชนทำที่อยู่แล้วที่อาจจะเรียกว่า เป็นมาตรฐานคุณภาพของชุมชนและมองเห็นสิ่งควรปฏิบัติเพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนการกำหนดประเด็นสำหรับการตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพ การจัดการการท่องเที่ยวที่น่าจะเป็นได้ จากประสบการณ์การวิจัยที่ผ่านมาในระยะต่อไปคิดว่า ควรจะได้วิจัยในประเด็นเดิม โดยให้ชุมชนมีเวลา “ปฏิบัติการเพิ่มเติม” หรือ “การทดลองปฏิบัติแก้ปัญหาทุกเรื่อง” ซึ่งต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่ง นอกจากนั้นน่าจะมีการวิจัยจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้แผนพัฒนาเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาครบวงจร ประเด็นอื่น ๆ ที่น่าจะทำการวิจัยเช่นเดียวกันคือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ การวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนกรณีกบฏหนองหมากแก้ว การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชช. 2 ค. (2544). ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (ตำบลปวนพุก จังหวัดเลย). กองวิชาการและฝึกอบรม, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). การสัมมนาบทบาทของ อบต. ต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่น. ชลบุรี : กองวิชาการและฝึกอบรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัคราเสนา)
- คณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2545). การสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 การประชุมวิชาการ สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2545. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (อัคราเสนา)
- จปฐ. 2. (2545). ตำบลปวนพุก จังหวัดเลย.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และประนุช ทรัพย์สาร. "เจ้าผู้มีบุญบ้านหนองหมากแก้ว" วารสาร ธรรมศาสตร์ (1 กรกฎาคม 2523).
- ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี. (2544). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาสวนหินผางาม ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย.
- นันทิยา หุตานวัตร. คร., ณรงค์ หุตานวัตร. รศ.คร. (2543). SWOT : การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. อุบลราชธานี : ฝ่ายผลิตและบริการเอกสาร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ประยูร ดาศรี. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ปราณี บานชื่น. (2527). ความหมายและประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อตำบล หมู่บ้านและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในเขตจังหวัดเลย. ม.ป.ท.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุทยานธรรมชาติท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : บริษัท ดวงกลมสมัย จำกัด.
- พิชัย กิตติพันธ์วรกุล. (31 ตุลาคม 2545). นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองหิน. สัมภาษณ์.

- พิไลวรรณ แสงจำ. (2526). ความรู้เรื่องเมืองเลย. คณะวิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูเลย.
- ไพฑูริย์ จันทร์ธา. (2546). ปัจจัยสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยาน
(สวนหิน) ของประเทศไทย : กรณีศึกษาวนอุทยานผางาม จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มงคล บัณฑิตเอก. (28 ตุลาคม 2545). กำนันตำบลปวนพูน. สัมภาษณ์.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สถาบันวลัยรุกเข. (2544). การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีสวนหินผางาม ถึงอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย.
- มนัส สุวรรณ. ภูมิศาสตร์กับการท่องเที่ยว : บางแนวคิดและทฤษฎี. ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาควิชาสังคมศาสตร์และ
การเมือง.
- มนู วัลยะเพชร และวัฒนา พิณบัณฑิตศาสตร์. (2515). พจนานุกรมภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ยศ สันตสมบัติ และคณะผู้วิจัย. (2544). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
และการจัดการทรัพยากร. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์นพบุรีการพิมพ์ เชียงใหม่.
- วรรณพร วณิชชานุกร และสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2540). นิเวศท่องเที่ยว : การท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์. กองวิชาการและฝึกอบรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ทรอปส์ศิลป์.
- วินิตา ผ่านาค. (2535). "ลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับน้ำใต้ดิน." ใน ภูมิศาสตร์กายภาพ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- วิชัย เทียนน้อย. รศ.ดร. (2540). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเคียนสโตร์.
- วิโรจน์ เอี่ยมเจริญ. (2544). ลักษณะธรณีวิทยาและธรณีฐานของสวนหินผางาม.
เอกสารประกอบการเดินทางภาคสนามวิชาภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย
18 มกราคม. (อัดสำเนา)
- ศักดิ์ชาย สิกขา. ว่าที่ ร.ค. (2544). AIC : การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา.
อุบลราชธานี : ฝ่ายผลิตเอกสาร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สมชัย วิเศษมงคลชัย. แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการวิจัย, 2546.

- อรพินท์ สพโชคชัย. (2537). **คู่มือการจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน.**
โครงการส่งเสริมและศึกษาศึกษาภาพสตรี ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน
พัฒนาหมู่บ้าน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน. สำนักงาน, จังหวัดเลย. (2545). **ชวนกินผางาม ภูษามิ่งเมือง**
ไทย. เลข : รุ่งแสงการพิมพ์. (แผ่นพับ)
- Wright, Vicent. (2545). **เส้นทางนำร่องการจัดการภูษามิ่งเมืองไทย. (อัครสำเน).**

ภาคผนวก

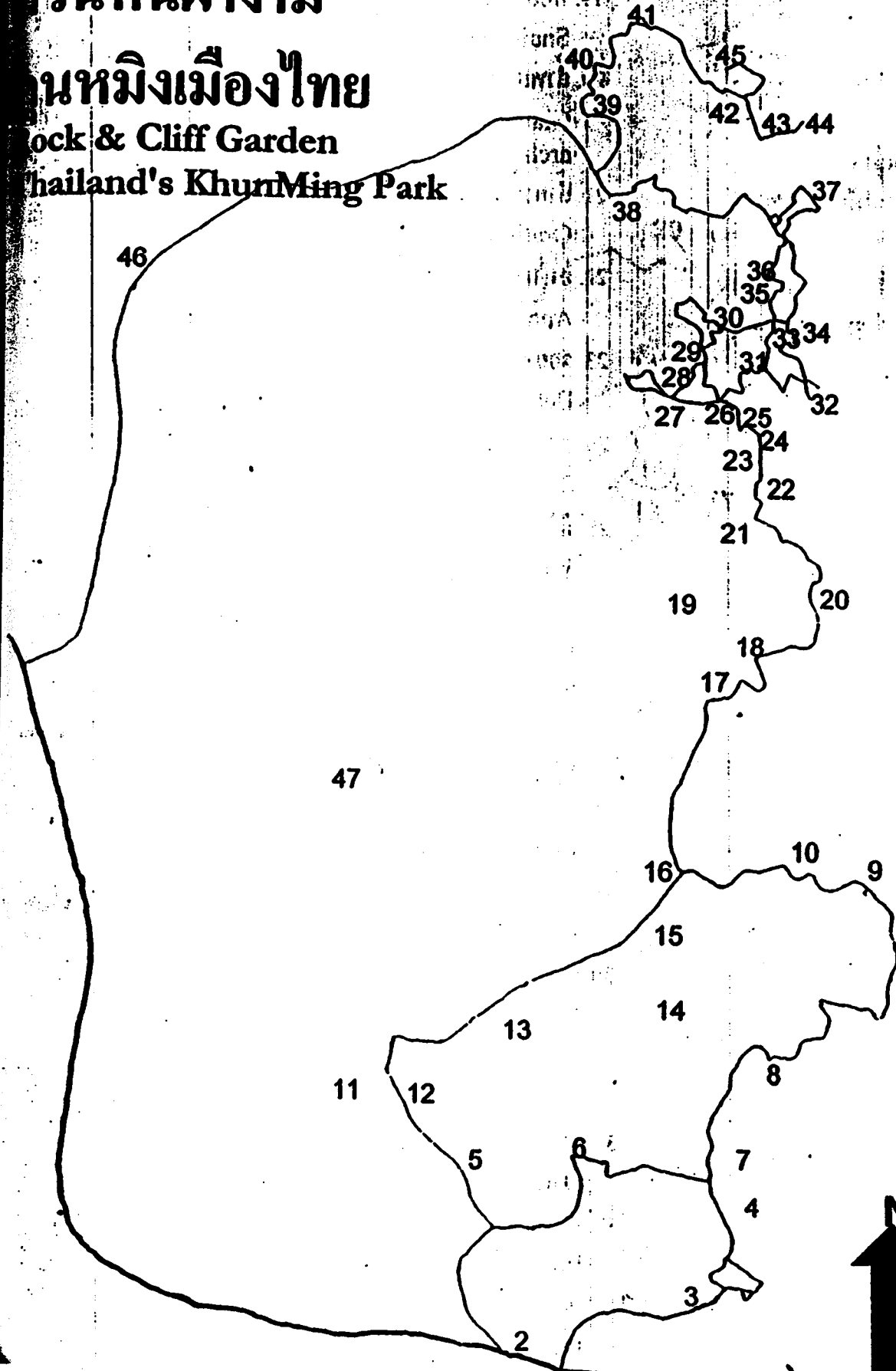
ภาคผนวก ก
แผนที่แสดงจุดท่องเที่ยวในสวนหินผางาม

สวนหินผางาม

สวนหินผางามเมืองไทย

Rock & Cliff Garden

Thailand's KhunMing Park

Attractious

1. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
Visitor Centre	14. คาอเมจิ่งไทยแลนด์
"Amazing Thailand" eye	26. ทางเข้าเขาวงกต
Intersection for
Mountain paths
2. ไก่ฟ้า
Pheasant cliff	15. ถ้ำลับแลพ่อปู่ฤาษี
Hermit cave	27. ลอดท้องช้าง
Elephant belly
archway
3. ถ้ำผาเรือ
Pha reuan cave	16. ห้องน้ำ
Toilet facilities	28. เท้าช้าง
Elephant's foot
4. สวนธรรมอดัมมคาราม
Temple gardens	17. เนินท้อแท้
Exhaustion hill	29. หัวช้าง
Elephant's head
5. ช้างร้องไห้
Crying elephant	18. ฟอสซิล
Fossil site	30. กำแพงเมืองจีน
Great Wall of China
6. ถ้ำกระดูก
Bone cave	19. หอยทาก หินเต่า
Snail rock & Turtle rock	31. ประตูโขง
Stone doorway
7. ถ้ำตดกตา
Ta thok taa cave	20. ถ้ำพยานาค ช่องคารวะ
Giant bird cave &
archway	32. ถ้ำมืด
Dark cave
8. ปากช่อง
Mouth archway	21. ถ้ำอรัทย์
Orathai cave	33. หัวใจสลาย
Broken heart gap
9. หินเต่า
Turtle rock	22. อนาคตอนค้ำ
Anaconda	34. มงกุฎไดอาน่า
Princess Diana's tiara
10. ผาบ่องท้องกระต่าย
Rabbit belly archway	23. รอยหมี
Bear scratches	35. นกไดโนเสาร์ ขุนนรก
Dinosaur bird rock
11. หนองกุ่ม
Plain marsh	24. ช่องสี่ริระ
Sa rii ra tunnel	36. ช่องรีดไขมัน
Tight squeeze pass
12. ปากไดโนเสาร์
Dinosaur mouth cliff	25. ป้องเอี่ยม
Window	
13. ถ้ำสองดาว
Two stars cave		

37. จุดชมวิว (หินเต่า ผาแคน
ปงพันปี)
Lookout (Turtle rock
Swan rock, Khum
Mth., 1000 y.o.cy	41. ถ้ำพระตุง
Phra thu dong cave	46. จุดชมผาบ่อง
Gap Mtn view point
38. ร้านค้าชุมชนเข้มแข็ง
นักรถอีแต๊ก
Souvenir/refreshn stalls
& tractor pick point	42. ถ้ำดอกบัวบาน
Lotus cave	47. วัดถ้ำดอกบัว
Lotus cave temple
39. ถ้ำลอด
Tunnel cave	43. เห็ดหินจือ
Mushroom rock	
40. หินยาย
Grandmother rock	44. ถ้ำมืด/หินดา
Dark cave/Grandpa rock	
	45. ถ้ำขี้ค้างคาว/ไขโคโนเสาร์
Bat guano cave &
Dinosaur egg & ron
Pillar	

ภาคผนวก ข

แผนที่แสดงที่ตั้งวนอุทยานผางามตามคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 959/2545

ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2545

ภาคผนวก ค
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประสานกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ
เพื่อดำเนินกิจกรรมการวิจัย

2 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน ประธานคณะกรรมการบริหาร อบต. ปวนพู่

ด้วยสถาบันราชภัฏเลย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง และคณะ ได้มีโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ตามโครงการดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดต่อสมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชาวบ้านในเขตตำบลปวนพู่ ตลอดจนขอรับทราบข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงใคร่ขอเรียนเชิญบุคคลต่อไปนี้ร่วมประชุมในวันที่ 6 มีนาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

1. นายกิ่งสวรรค์ ภาณี
2. นายประดิษฐ์ อาจแก้ว
3. นายเหวิน ศรีบุญมี
4. นายสำรอง แก้วโวหาร
5. นายอาทิตย์ เขียวบัว
6. นายรุ่งเรือง ธรรมรัง
7. นายเค็ด คำมุงคุณ
8. นายคติ โสคามา
9. นายอุคร ชัยสาด
10. นายชำนาญ ทารบุตร
11. นายประยูร สุขบัว
12. นายอวยชัย ไชยแสน
13. นายไวพจน์ ครุพันธ์
14. นายจิระศักดิ์ น้อยกำ
15. นายทวีศักดิ์ มาพงษ์
16. นายสงัด มุกดาหาร
17. นายคำเบ็ง ท่าแก่น
18. นายสุธรรม ผลเกลี้ยง
19. นายสมสา แก้วโวหาร
20. นายอุบล เนระจิตร์
21. นายวานนท์ พุ่มจันทร์
22. นายอุบล ฉัตรสุวรรณ
23. นายไฉ นามราชา
24. นายประสาทศึก มีปัดมา
25. นายทองมี สีแสง
26. นายสุรทิน นาใจเย็น

27. นางอุบล คำมา

28. นายวีระชัย พรหมอินทร์

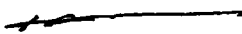
29. นายวิมล วาธา

30. นายเอ็ด หงสุข

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้า

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทิน สุขคง)
ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ที่ ศธ. 1521/พิเศษ

สถาบันราชภัฏเลย

ถนนเลข-เชียงคาน อ.เมือง จ.เลย 42001

2 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน กำนันตำบลปวนพุก

ด้วยสถาบันราชภัฏเลย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง และคณะ ได้มีโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางาม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ตามโครงการดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจง รายละเอียดต่อสมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชาวบ้านในเขตตำบลปวนพุก ตลอดจนขอรับทราบข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงใคร่ขอเรียนเชิญบุคคลต่อไปนี้ร่วมประชุมในวันที่ 6 มีนาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

1. นายมงคล บัณฑิตเอก
2. นายเป้า ชะรา
3. นายประเวศ คำชัน
4. นายบุญช่วย เงินมูล
5. นายไพฑูรย์ นามวงศ์
6. นายอิทธิ คำมา
7. นายช่วง คำมา
8. นายสมหมาย ศรีจันทร์
9. นายสุพรรณ ธรรมรัง
10. นายประจักษ์ ศรีแสง
11. นายแสวง สีแสง
12. นายวันชัย คำมา
13. นายเกษม แทนชาติ
14. นายประมวล นามกัลยา
15. นายสุนทร ธรรมรัง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทิน สุขคง)
ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ที่ ศธ. 1521/พิเศษ

สถาบันราชภัฏเลย

ถนนเลข-เชียงคาน อ.เมือง จ.เลย 42001

2 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน ศจ.ชลอ สอดศรี

ด้วยสถาบันราชภัฏเลย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง และคณะ ได้มีโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ตามโครงการดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดต่อสมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชาวบ้านในเขตตำบลปวนทุย ตลอดจนขอรับทราบข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุม ในวันที่ 6 มีนาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทิน สุขคง)
ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ที่ ศธ. 1521/พิเศษ

สถาบันราชภัฏเลย

ถนนเลข-เชียงคาน อ.เมือง จ.เลย 42001

2 มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน ศจ.สิทธิชัย สิทธิรัตน์

ด้วยสถาบันราชภัฏเลย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง และคณะ ได้มีโครงการวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ตามโครงการดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดต่อสมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชาวบ้านในเขตตำบลปวนพูน ตลอดจนขอรับทราบข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุม ในวันที่ 6 มีนาคม 2546 เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทิน สุขคง)
ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

กำหนดการประชุมตัวแทนชุมชนแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

SWOT Analysis 6 มีนาคม 2546

ณ ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

เวลา	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ/วิทยากร
08.00-09.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมรายงานตัว	
09.00-10.00 น.	ชี้แจงเกี่ยวกับโครงการวิจัย	ผศ.สุทิน สุขคง คร.สุวารี ศรีปุณะ
10.00-10.30 น.	บรรยายสรุปเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม	นายพฤษ์ เวียงทอง
10.30-10.40 น.	พัก รับประทานอาหารว่าง	-
10.40-12.00 น.	ดำเนินการประชุมตามแนวทาง SWOT Analysis (วิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง)	อ.สมพงษ์ คุลขอนุกิจ และคณะ
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหาร	-
13.00-14.30 น.	ดำเนินการประชุมตามแนวทาง SWOT	อ.สมพงษ์ คุลขอนุกิจ และคณะ
14.30-14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	-
14.45-16.00 น.	วิเคราะห์ SWOT (ต่อ) (โอกาส-ภัยคุกคาม)	ผศ.วัชรินทร์ สายสาระ และคณะ
16.10 น.	สรุปผลการประชุม	ผศ.สุทิน สุขคง

หมายเหตุ ผู้ช่วยดำเนินการ SWOT Analysis ประกอบด้วย นายธีระวัฒน์ มะเร็งสิทธิ์ นางกัลยา แสนโพธิ์ นายพฤษ์ เวียงทอง นางสาวกิตติญากรณ์ ชุขลา และนางวรรณภา แก้วแกมเกษ

ที่ ศธ ๐๕๔๑/ว ๐๑๒๘

สถาบันราชภัฏเลย
อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน นางเพียร ไทสิงห์

ด้วยสถาบันราชภัฏเลย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุรงค์ และคณะ ได้มีโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ตามโครงการวิจัยดังกล่าวคณะผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องขอรับฟังแนวคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่านในฐานะที่ท่านมีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว เพื่อแสวงหาสู่ทางพัฒนาท่องเที่ยวสวนหินผางามให้มีความสมบูรณ์และเป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นในอนาคต ดังนั้น จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านไปร่วมประชุม ในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น. ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัช เดิมสายทอง)

รักษาการรองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

คณะอนุกรรมการสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
โทร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐ โทรสาร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐

กำหนดการประชุม AIC ตัวแทนชุมชนแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม

วันที่ 1 สิงหาคม 2546

ณ ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

เวลา	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ/วิทยากร
08.00-09.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมรายงานตัว	อ.ยิ่งศักดิ์ กชโคตร และ นางกัลยา แสนโพธิ์
09.00-09.30 น.	สรุปผลการวิจัย ระยะที่ 1	ศส.สุทิน สุขคง
09.30-10.30 น.	ดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนตาม กระบวนการ AIC	อ.สมพงษ์ คุณขอนุกิจ และ ศส.วัชรินทร์ สายสาระ
10.30-10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	-
10.45-12.00 น.	ดำเนินการประชุม AIC (ต่อ)	อ.สมพงษ์ คุณขอนุกิจ และ ศส.วัชรินทร์ สายสาระ
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหาร	-
13.00-14.30 น.	ดำเนินการประชุม AIC (ต่อ)	อ.สมพงษ์ คุณขอนุกิจ และ ศส.วัชรินทร์ สายสาระ
14.30-14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	-
14.45-16.30 น.	ดำเนินการประชุม AIC (ต่อ)	อ.สมพงษ์ คุณขอนุกิจ และ ดร.สุวารี ศรีปุณะ
16.30-17.00 น.	สรุปผลการประชุม	ศส.สุทิน สุขคง

หมายเหตุ ผู้ช่วยดำเนินการ AIC ประกอบด้วย นายธีระวัฒน์ มะเร็งสิทธิ์

นางกัลยา แสนโพธิ์ นายพฤทธิ์ เวียงทอง นางสาวกิตติคุณาภรณ์ ชุขลา และ
นางวรรณภา แก้วเกษ

ที่ ศธ ๐๕๔๑/ว ๐๒๐๔

สถาบันราชภัฏเลย

อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๔ สิงหาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน

ตามท่านได้มาประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสวงหาสู่ทางพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวสวนหินผางามให้มีความสมบูรณ์ และเป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้นในอนาคต ในวันที่
๑ สิงหาคม ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา และที่ประชุมได้มอบหมายให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มกิจกรรมไปคิดค้น
วิธีการแก้ปัญหาและนำเสนอในที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรเพื่อนำ
เสนอโครงการในการประชุมในวันที่ 11 สิงหาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ศูนย์บริการ
นักท่องเที่ยวสวนหินผางาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อาภรณ์รัตน์ สารทัศนานันท์)

รักษาการรองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

คณะอนุกรรมการสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

โทร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐ โทรสาร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐

ที่ ศธ ๐๕๔๑/ว ๐๒๐๔

สถาบันราชภัฏเลย

อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๔ สิงหาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน

ตามท่านได้มาประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสวงหารูปร่างพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวสวนหินผางามให้มีความสมบูรณ์ และเป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้นในอนาคต ในวันที่
๑ สิงหาคม ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา และที่ประชุมได้มอบหมายให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มกิจกรรมไปคิดค้น
วิธีการแก้ปัญหาและนำเสนอในที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น จึงขอเรียนเชิญท่านร่วมประชุมในวันที่
11 สิงหาคม ๒๕๔๖ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อาภรณ์รัตน์ สารทัศนานันท์)

รักษาการรองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

คณะอนุกรรมการสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

โทร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐ โทรสาร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐

กำหนดการประชุมกลุ่มตัวแทนชาวบ้านแห่งท้องถิ่นยวสวนหินผางาม
เพื่อเสนอโครงการพัฒนามาตรฐานแห่งท้องถิ่นยว

11 สิงหาคม 2546

ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

เวลา	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ/วิทยากร
08.00-09.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมรายงานตัว	อ.อังกค์ คุชโคตร และ นางก้อยา แสนโพธิ์
09.00-10.30 น.	1. โครงการแก้ปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค	นายจตุร ศรีบุญมี นายสุข โคตระ นายสุข บาดิ
	2. โครงการพัฒนาป่ารอบถนนหนทางและการสื่อสาร	นายรุ่งเรือง ธรรมรัง นางแจ่มจันทร์ มณีพันธ์
10.30-10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45-12.00 น.	3. โครงการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ขยะ, น้ำเสีย การตกค้าง ฯลฯ)	จสค. สุเทพ อินทร์ศรี อ.สฤตเดช กิจเจริญ
	4. โครงการพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่นและความปลอดภัย	นายมงคล คุ้มจันทร์
	5. โครงการแก้ปัญหาโรคฉี่หนู	น.ส.พรพรรณ ญาศิริไพโรจน์
		นายบุญมี เริงริน นายวิระ ศิธรรมมา นายอุทัย ผ่องแก้ว
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00-14.30 น.	6. โครงการพัฒนาของที่ระลึก	นางอนงค์ นนแก้ว นายสมศักดิ์ แก้วโหวหาร น.ส.รัตนา แสนห้อง นางดาว ขาวชิลอง
14.30-14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
14.45-16.00 น.	7. โครงการพัฒนาร้านอาหาร	น.ส.รัตนา แสนห้อง นางวรรณะ เจิมทอง
	8. โครงการพัฒนากิจกรรมก่อนกลับของ นักท่องเที่ยว	อ.สฤตเดช กิจเจริญ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว
16.00-17.30 น.	แลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับโครงการที่ 1-8 เพื่อพัฒนาโครงการฯ	ทีมวิจัยและตัวแทนกลุ่ม/องค์กรใน ชุมชน
17.30-18.40 น.	รับประทานอาหารเย็น	
18.40-19.10 น.	สรุปผลการประชุม	ผศ.สุพิน สุขคง

หมายเหตุ วิทยากรประจำวัน : นายสมพงษ์ ดุดอนนุกิจ และ ผศ.วิชรินทร์ สายสาระ

ผู้ประสานงานและช่วยเหลือ : ผศ.สุพิน สุขคง, ดร.สุวารีย์ ศรีบุญมี, อ.อังกค์ คุชโคตร
นางก้อยา แสนโพธิ์ นายพฤทธิ เวียงทอง นายธีระวัฒน์ มะเร็งสิทธิ์ น.ส.กิตติญาภรณ์ ขุขลา
และนางวรรณภา แก้วเกษเกษ

ที่ ศธ. ๐๕๔๑/ว ๐๓๑๙

สถาบันราชภัฏเลย

อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการอบรม 1 ฉบับ

ด้วยคณะผู้วิจัยสถาบันราชภัฏเลยตามโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบ
มาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอ
หนองหิน จังหวัดเลย กำหนดให้มีการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว
สวนหินผางาม ในวันที่ 20-21 สิงหาคม 2546 ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม การอบรม
ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสถาบันราชภัฏเลย พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทาง
ภาษาอังกฤษ ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นวิทยากรให้การอบรม จึงใคร่ขอเรียนท่านเป็นวิทยากร
สำหรับการอบรมดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อาภรณ์รัตน์ สารทัศนานันท์)

รักษาการรองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

คณะอนุกรรมการสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

โทร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐ โทรสาร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐

กำหนดการประชุมร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐาน

คุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยว

สวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

4 กันยายน 2546

ณ ศูนย์บริการท่องเที่ยวสวนหินผางาม

เวลา	กิจกรรมการประชุม	ผู้ดำเนินการ
09.00-09.30 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมลงชื่อ	กัลยา แสนโพธิ์
09.30-10.30 น.	- ชี้แจงเกี่ยวกับโครงการวิจัยฯ และ รายงานผลการวิจัยบางประเด็นใน ระยะที่ 1	ศศ.สุทิน สุขคง
	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็น ต่อไปนี้ 1. สภาพการณ์/ปัญหาในการบริหาร จัดการในปัจจุบัน 2. การประกาศเป็นวนอุทยานผางาม 3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยว	ทีมวิจัยและคณะกรรมการ- ท่องเที่ยว
10.30-10.40 น.	- พักรับประทานอาหารว่าง	
10.40-12.00 น.	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ต่อ)	
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00-14.30 น.	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ต่อ)	
14.30-14.40 น.	- พักรับประทานอาหารว่าง	
14.40-16.30 น.	- ร่วมกันสรุปผลจากการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ (สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และ แนวทางที่ควรจะทำในอนาคต)	

ประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบมาตรฐาน
คุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนหินผางาม

4 กันยายน 2546

1. สภาพการณ์ปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการ
 - 1.1 โครงสร้างการบริหาร / คณะกรรมการ
 - 1.2 อาคารสถานที่
 - 1.3 บุคคล / เจ้าหน้าที่
 - 1.4 งบประมาณ / การเงิน
 - 1.5 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
 - 1.6 อื่น ๆ
2. ประเด็นปัญหาโดยทั่วไป
 - 2.1 การประกาศเป็นวนอุทยานผางาม
 - 2.2 ปัญหาน้ำอุปโภค / บริโภค
 - 2.3 ปัญหาป้ายบอกเส้นทาง / การสื่อสาร
 - 2.4 ปัญหาสัตว์แควดล้อม (ขยะ/น้ำเสีย ฯลฯ)
 - 2.5 ปัญหามัคคุเทศก์ท้องถิ่น / ความปลอดภัย
 - 2.6 ปัญหารถอีแต๊ก
 - 2.7 ปัญหาของที่ระลึก
 - 2.8 ปัญหาร้านอาหาร
 - 2.9 ปัญหากิจกรรมก่อนกลับของนักท่องเที่ยว
 - 2.10 ปัญหาอาคารสถานที่
 - ศูนย์บริการท่องเที่ยวฯ
 - อาคารอเนกประสงค์
 - บ้านพัก
 - บริเวณศาลาชมวิว (กลุ่มอาคารต่าง ๆ)
 - ร้านขายของที่ระลึกที่สร้างใหม่
 - ที่จอดรถของนักท่องเที่ยว
 - ห้องน้ำ / ห้องสุขา
 - ป้อมยาม
 - อื่น ๆ

ที่ ศธ ๐๕๔๑/ว ๐๕๖๗

สถาบันราชภัฏเลย

อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๔ กันยายน ๒๕๔๖

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน

ด้วยสถาบันราชภัฏเลย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สุขคง และคณะ ได้มีโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ตามโครงการวิจัยดังกล่าวคณะผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องขอรับฟังแนวคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่านในฐานะที่ท่านมีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว เพื่อแสวงหารู้อย่างพัฒนาท่องเที่ยวสวนหินผางามให้มีความสมบูรณ์และเป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านไปร่วมประชุมเพื่อสรุปบทเรียนทั้งหมด ในวันที่ ๑๗-๑๘ กันยายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๘.๓๐-๑๙.๓๐ น. ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้า

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อานันท์ ภารทศนานันท์)

รักษาการรองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

คณะอนุกรรมการสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

โทร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐ โทรสาร. (๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐

กำหนดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปทเรียน
การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

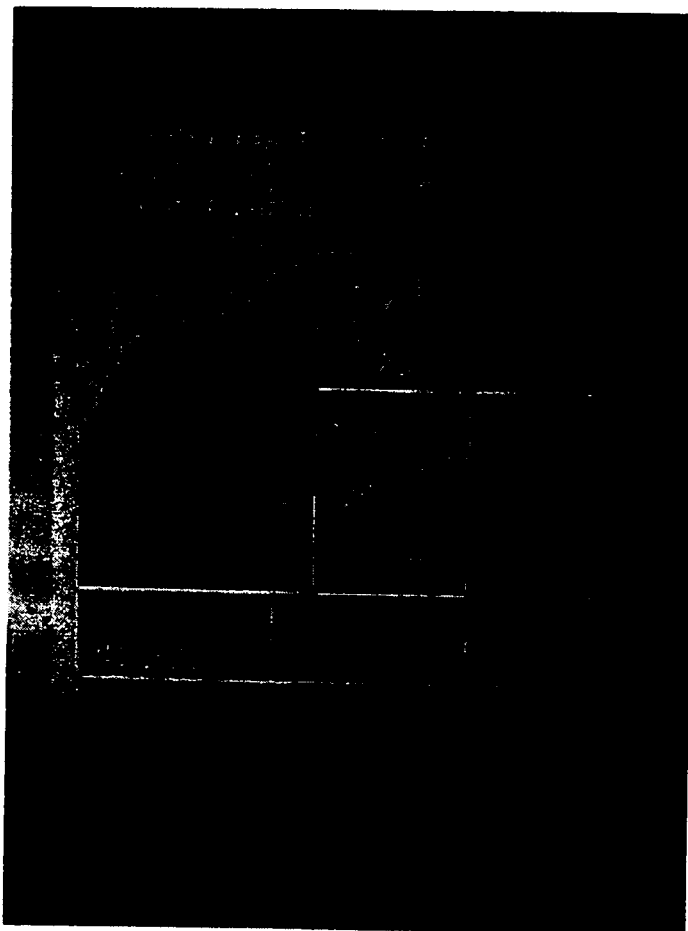
17-18-19 กันยายน 2546

ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

เวลา	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ/วิทยากร
08.00-09.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมรายงานตัวประจำวัน	อ.ยิ่งศักดิ์ กชโคตร และ นางวรรณมา แก้วแกมเกษ
09.00-10.30 น.	- เริ่มประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปทเรียนประจำวัน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ป่วนพุก
	- หัวหน้าโครงการวิจัยรายงานสภาพทั่วไปเกี่ยวกับ การวิจัยและสรุปทเรียนประจำวัน	ผศ.สุทิน สุขคง
10.30-10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45-12.00 น.	- เสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมสรุปทเรียน	ดร.สุวารีย์ ศรีปุณะ อ.สมพงษ์ คุณยอนุกิจ
12.30-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00-14.30 น.	- เสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมสรุปทเรียน (ต่อ)	อ.สมพงษ์ คุณยอนุกิจ ผศ.วัชรินทร์ สายสาระ
14.30-14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
14.45-16.00 น.	- เสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมสรุปทเรียน (ต่อ)	นายธีระวัฒน์ มะเร็งสิทธิ์
16.00-17.00 น.	- สรุปทเรียนประจำวัน	คณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งหมด
หมายเหตุ	1. บันทึกข้อมูลการประชุมตลอดทั้ง 3 วัน และ ประสานดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่และอุปกรณ์ เครื่องเสียง 2. อาจจะมีการแบ่งกลุ่มสรุปทเรียนในบางช่วง เวลาของแต่ละวัน	อ.ยิ่งศักดิ์ กชโคตร นางวรรณมา แก้วแกมเกษ น.ศ.กิตติยาภรณ์ ชุขลา นายพฤทธิ เวียงทอง นางกัลยา แสนโพธิ์

ภาคผนวก ง

โปสเตอร์ และแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม
(สนับสนุนโดยใช้งบประมาณโครงการวิจัย)

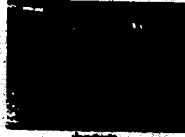
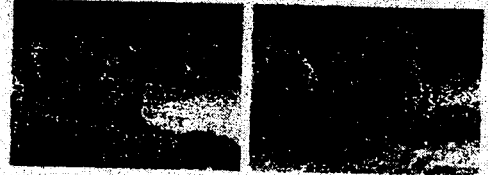
สวนหินผางาม สุพรรณบุรี ROCK GARDEN CLIFF เมืองไทย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism)

สวนหินผางาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สวยงาม มีธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลาย
สวนหินผางาม มีพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ มีลักษณะเป็นหินผาที่สวยงามและหลากหลาย
สวนหินผางาม มีพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ มีลักษณะเป็นหินผาที่สวยงามและหลากหลาย

สวนหินผางาม
สวนหินผางาม
โทร. 042-894254
042-4821719
06-2316132 (สำหรับมือถือ)
โทร. 042-801900

© แผนที่ ©
จัดทำขึ้นโดย
ทีม อ.มหาดิน

สวนหินผางาม
สวนหินผางาม
โทร. 042-894254
042-4821719
06-2316132 (สำหรับมือถือ)
โทร. 042-801900